ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΕΙΤΕ!

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

διμηνη
θεωρη
τικη και
πολιτικη
επιθεω
ρηση
παλης
κριτικης
και συζη
τησης
στο χω
ρο του
επαναστ
τατικου
μαρξισ
μου

Ἡ Ἑλλάδα στὸ κατῶφλι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς

Γιὰ τὰ ἑνωμένα σοσιαλιστικὰ Κράτη καὶ Ἔθνη τῆς Εὐρώπης

Ἐπανάσταση καὶ πρόγραμμα

Σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμο Κίνας - Βιετνὰμ

Πρὸς μιὰ νέα φάση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης

Ἡ Αὐτοδιαχείρηση στὸν ἀγώνα γιὰ τὸν Σοσιαλισμὸ

Γενάρης-Φλεβάρης Μάρτης 1979 **14** Δρχ. 20

Ἡ Ἑλλάδα στὸ κατῶφλι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς

Ἡ προσεχὴς ἔνταξη τῆς χώρας μας στὴν «Κοινὴ Ἀγορὰ» ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ νέες πιέσεις ποὺ ἀσκεῖ ὁ Ἀμερικανικὸς Ἰμπεριαλισμὸς σ' ὅλο τὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, πρόκειται βαθειὰ νὰ ἐπηρεάσουν τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις στὴ χώρα μας.

Ὑπὸ μιὰ ἔννοια, τέτοιες ἐξελίξεις ἔχουν ἤδη ἀρχίσει. Ἡ ἀστικὴ Δεξιὰ εἶναι τώρα σὲ ἀναζήτηση μιᾶς νέας ἰσορροπίας ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς πιέσεις (ἐκ μέρους τῆς «Κοινῆς Ἀγορᾶς» καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν) ποὺ δὲν ταυτίζονται ἀπολύτως.

Ἡ ἔνταξη στὴν «Κοινὴ Ἀγορὰ» σημαίνει «ἐκσυγχρονισμὸ» τῆς οἰκονομίας τόσο στὸ βιομηχανικὸ ὅσο καὶ τὸν ἀγροτικὸ τομέα, ποὺ πρόκειται νὰ εὐνοήσει κυρίως τὸν μονοπωλιακὸ ντόπιο καὶ ξένο μεγαλοκαπιταλισμὸ μὲ προχωρημένη τεχνοτροπία.

Προσπάθεια ποὺ θὰ ἐπιβάλλει μακρόχρονες «θυσίες» ἐκ μέρους τῶν ἐργαζομένων κυρίως. Οἱ «θυσίες» αὐτὲς εἶναι τόσο μᾶλλον ἀπαραίτητες ὅσο ὕστερα ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ κοινοῦ νομισματικοῦ εὐρωπαϊκοῦ συστήματος, θὰ γίνει ἀναγκαῖο καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ σταθεροποιηθεῖ τὸ νόμισμα, καὶ νὰ περιοριστεῖ ὁ πληθωρισμὸς σ' ἕνα μέγιστο 10%. Ὅλη αὐτὴ ἡ μεταβατικὴ περίοδος ἀναπροσαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, ὥστε νὰ φτάσει βαθμιαῖα τὸ μέσο εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο, θὰ προκαλέσει σοβαρότατες κοινωνικὲς ἀντιδράσεις, ποὺ ἡ μεγαλοαστικὴ τάξη τῆς χώρας θὰ χρειαστεῖ ν' ἀντιμετωπίσει μὲ «ἰσχυρὴ» κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς. Ὄχι ἀκριβῶς μὲ στρατιωτικὴ Δικτατορία, ποὺ ἀπορρίπτει ἡ «δημοκρατικὴ» Εὐρώπη, ἀλλὰ μὲ δυνατὴ π.χ. Προεδρικὴ Ἐξουσία καὶ ἕνα σύνολο ἀπὸ νόμους, διατάξεις καὶ μέσα «πυγμῆς» ἐναντίον «ὑπερβολικῶν» ἀξιώσεων καὶ ἀντιδράσεων τῶν Ἐργαζομένων.

Στὰ πλαίσια μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς, ἐντάσσεται ἐπίσης ἡ «σοσιαλδημοκρατικοποίηση» τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος ποὺ ἐπιχειρεῖ ἡ ἡγεσία τῆς ΓΣΕΕ, καὶ ποὺ χρειάζεται νὰ διακρίνει κανεὶς ἀπὸ τὴν παληά, ἀναχρονιστική, «ἐργατοκαπηλία».

Ὁ σύγχρονος καπιταλισμός, καὶ ἰδιαίτερα ὁ Εὐρωπαϊκός, στὸν ὁποῖο πρόκειται νὰ ἐνσωματωθεῖ ἡ Ἑλλάδα, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν συνεργασία μὲ Συνδικᾶτα ἱκανὰ νὰ «συνεννοοῦνται» μαζί του, ἀκολουθούμενα ἀπὸ τὴ βάση τους.

Κράτος, μεγαλοκαπιταλιστὲς καὶ Συνδικᾶτα πρέπει νὰ συνεργάζονται κατὰ κάποιο τρόπο, χάρη σὲ ἀμοιβαῖες παραχωρήσεις, ὥστε τὸ ὅλο σύστημα νὰ δουλεύει ἀποδοτικὰ μ' ἕνα ἐλάχιστο ἀπὸ «ἄγριες» ἀπεργίες καὶ ἐπικίνδυνες κοινωνικὲς διαταραχές.

Τὸ μοντέλο γιὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς «Κοινῆς Ἀγορᾶς» θἄναι ἡ κατάσταση ποὺ πάει νὰ ἐπιβληθεῖ στὴ Γερμανία ἢ τὴ Γαλλία, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, ἀφοῦ ἡ γενικὴ τάση στὴν «Ἑνωμένη Εὐρώπη» θἄναι πρὸς ἕνα κοινὸ μέσο ὅρο σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα.

Ἀλλὰ βέβαια πρόκειται γιὰ μακροπρόθεσμη προοπτικὴ προορισμένη νὰ συναντήσει πολὺ μεγάλα ἐμπόδια. Ἰδιαίτερα σὲ χῶρες καθυστερημένες ἀκόμα ὅπως ἡ Ἑλλάδα, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ χαμηλὸ ἐ-

πίπεδο, τόσο στὸν οἰκονομικὸ ὅσο καὶ στὸν κοινωνικὸ τομέα.

Ἐκεῖνο πάντως ποὺ ἔχει σημασία εἶναι νὰ καταλάβουμε βαθειὰ τὶς ὅλες συνέπειες τῆς ἀναπόφευκτης ἐνσωμάτωσης τῆς χώρας μας στὸν προηγμένο εὐρωπαϊκὸ καπιταλισμό, καὶ νὰ πάψουμε νὰ σκεφτόμαστε μὲ σχήματα καὶ ἰδέες τοῦ παρελθόντος.

Χρειάζονται νέα Κόμματα, νέα συνδικᾶτα, νέα προγράμματα, τόσο γιὰ τοὺς Ἀστοὺς ὅσο καὶ γιὰ τοὺς Ἐργαζόμενους.

Ἡ μεγαλοαστικὴ ἑλληνικὴ τάξη θὰ προσπαθήσει νὰ κυβερνήσει στὴ δύσκολη καὶ ταραχώδη περίοδο μπροστά μας, στηριζόμενη κυρίως σὲ μιὰ «ἐκσυγχρονισμένη» «Νέα Δημοκρατία». Τὰ δυὸ κύρια στοιχεῖα τέτοιου συστήματος θἆναι ἀφ' ἑνὸς ἡ ἀποφασιστικὴ Ἐξουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ποὺ θὰ περάσει προσεχῶς στὸν Καραμανλῆ τὸν ἴδιο, καὶ τὸ «προεδρικὸ» Κόμμα του στὴ Βουλή.

Ἀλλὰ στὸ δρόμο αὐτὸ ἕνα βασικὸ ἐμπόδιο τώρα εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἀριστερᾶς στὴ χώρα, μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ ἰδιαίτερα.

Τὸ ΠΑΣΟΚ, ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ κυμαίνεται ἀνάμεσα στὸν «σοσιαλδημοκρατισμὸ» καὶ κάποιον πιὸ ἀριστερὸ «σοσιαλισμό», σύμφωνα μὲ τὶς πιέσεις ποὺ δέχεται ἀπὸ τὴ βάση του, καὶ τὶς ἐκτιμήσεις καὶ ἐπιδιώξεις τῆς ἡγεσίας του.

Μὲ τὴν προοπτικὴ νέων ἐκλογῶν σ' ἕνα προσεχὲς μέλλον, καὶ τὴν ἀγωνιστικὴ δραστηριότητα ποὺ διατηρεῖ στὶς μάζες, ὄχι τόσο ἡ ἀνεργία ὅπως στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, ἀλλὰ ὁ ἀκατάσχετος πληθωρισμός, τὸ ΠΑΣΟΚ «ἀριστεροποιεῖ» καὶ πάλι τὴ φρασεολογία του καὶ παρουσιάζεται σὰν ὁ κύριος, κοινοβουλευτικὸς ἰδίως, ἀντίπαλος τῆς πολιτικῆς τῆς Δεξιᾶς.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ τελευταία συγκεντρώνει τὰ πυρὰ ἐναντίον του καὶ προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ σταματήσει τὴν ἄνοδο τῆς ἐπιρροῆς του.

Γιατὶ μὲ τὶς τωρινὲς ἀκόμα γενικές του θέσεις τὸ ΠΑΣΟΚ εἶναι ἀπαράδεκτη, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ Δεξιά, «ἐναλλακτικὴ» Κυβερνητικὴ λύση. Κι αὐτὸ τόσο μᾶλλον ὅσο ἡ Ἑλλάδα δὲν «ἀνήκει» μέσα στὴν Εὐρωπαϊκὴ Δύση, ἀλλὰ ὑφίσταται πάντα τὶς πιέσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὁ τελευταῖος αὐτός, ὕστερα ἀπὸ τὴν πανωλεθρία ποὺ ἔπαθε στὴν Περσία, προσπαθεῖ τώρα βιαστικὰ νὰ ξαναφτιάξει μιὰ νέα εὐρεία πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ συμμαχία στὴ Μέση Ἀνατολή, ποὺ κύριος σκοπός της εἶναι ἡ ἀπομόνωση τῆς Ἰρανικῆς Ἐπανάστασης, καὶ ἡ «ἄμυνα» ἐναντίον τοῦ «σοβιετικοῦ ἐπεκτατισμοῦ» ποὺ ἀπειλεῖ νὰ ἐκμεταλλευθεῖ τελικὰ πρὸς ὄφελός του τὶς δυσκολίες, στὸν χῶρο αὐτό, τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἔτσι, ὄχι μόνο ἡ Τουρκία, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλλάδα ἀποκτᾶ μεγάλη σημασία γιὰ τὸν ἰμπεριαλισμό. Μάλιστα, καθὼς ἡ Τουρκία διέρχεται βαθειὰ προεπαναστατικὴ κρίση μὲ ἀβέβαιο γιὰ τὸν ἰμπεριαλισμὸ μέλλον (ἂν ὄχι καθαρὰ ἐπικίνδυνο), τὸ εἰδικὸ βάρος τῆς Ἑλλάδας στὰ σχέδια τῶν Ἀμερικανῶν ἀνεβαίνει καὶ πάλι.

Αὐτὸ σημαίνει, ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι Κυβερνητικὴ λύση μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ ἀποκλείεται γιὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς καὶ τὴν ἑλληνικὴ Δεξιά, ὅσο τὸ ΠΑΣΟΚ δὲν δίνει τὶς ἐγγυήσεις ποὺ ἀπαιτοῦν. Δηλαδὴ νὰ παραδεχθεῖ καθαρὰ ὅτι ἡ Ἑλλάδα «ἀνήκει» στὴ Δύση καὶ τὸ ΝΑΤΟ, καὶ νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ κάθε «οὐδετεροποίηση» τῆς χώρας στὰ πλαίσια ὁποιασδήποτε οὐσιαστικῆς «ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας», μὲ κατάργηση π.χ. τῶν βάσεων κλπ.

Ἄραγε οἱ συντονισμένες αὐτὲς πιέσεις πάνω στὸ ΠΑΣΟΚ, θὰ μπορέσουν νὰ πείσουν τὴν ἡγεσία του, ὅτι δὲν πραγματοποιεῖται «Ἐθνικὴ Ἀνεξαρτησία», χωρὶς προηγουμένη «Λαϊκὴ Κυριαρχία» καὶ ριζικὴ «κοινωνικὴ ἀλλαγή»;

Αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι καὶ τὸ δίδαγμα τῆς μεγάλης Ἰρανικῆς Ἐπανάστασης.

Γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Ἀριστερὰ τῆς χώρας ν' ἀντιμετωπίσει ἀποτελεσματικὰ τόσο τὰ προβλήματα ποὺ τῆς βάζει ἡ ἀνερχόμενη μαχητικότητα τῶν μαζῶν, ὅσο καὶ οἱ ἀντιδράσεις τῆς Δεξιᾶς, χρειάζεται νὰ ἐνεργήσει ἑνωμένη, πάνω σ' ἕνα σωστὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα. Χρειάζεται νὰ ριζώσει μέσα στὶς μᾶζες καὶ τὶς ἑνιαῖες συνδικαλιστικές τους ὀργανώσεις, καὶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ὀργανωμένου Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, ν' ἀντιμετωπίσει θαρραλέα τὴν προοπτικὴ ἐναλλαχτικῆς Κυβερνητικῆς λύσης.

Τέτοια λύση θἆταν ἐκείνη τῆς Κυβέρνησης τῶν μαζικῶν Κομμάτων τῆς Ἀριστερᾶς, ἢ ἔστω τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. καὶ μόνο κριτικὰ ὑποστηριζόμενου ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐργατικὰ Κόμματα, καὶ τὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο.

Μόνο ἡ ὀργανωμένη ἑνιαία δύναμη τῶν μαζῶν καὶ τῶν Ὀργανώσεων ποὺ τὶς ἐκπροσωποῦν, εἶναι τώρα σὲ θέση ν' ἀντιμετωπίσει τὴν ἐπίθεση τῆς Δεξιᾶς, τόσον ἐναντίον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν, ὅσο καὶ ἐναντίον κάθε «Ἐργατικῆς Κυβέρνησης», κάθε Κυβέρνησης τῆς Ἀριστερᾶς, ποὺ ἡ Δεξιὰ ἀποκλείει.

Ἀλλὰ γιὰ τέτοια πραγματικὰ ταξική, ἀποφασιστικὴ πολιτική, ἡ πιὸ ἀποτελεσματικὴ ἐγγύηση θἆναι ἡ ἔγκαιρη δημιουργία μαζικῆς Μαρξιστικῆς Ἐπαναστατικῆς Ὀργάνωσης, ποὺ χάρη στὸ ξεκάθαρα ὁλοκληρωμένο της πρόγραμμα, καὶ τὴν πρακτική της πίεση πάνω στὶς παραδοσιακὲς Ὀργανώσεις τῆς Ἀριστερᾶς, θὰ τὶς ἀνάγκαζε νὰ υἱοθετήσουν, σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμή, καὶ τὴν πολιτικὴ τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου, καὶ ἕνα σωστὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα πρὸς τὴν Κυβέρνηση τῶν Ἐργατικῶν Κομμάτων, καὶ τὴν ἀποφασιστικὴ ρήξη μὲ τοὺς διάφορους συνδυασμοὺς καὶ τρόπους συνεργασίας τους μὲ τὴν ἀστικὴ τάξη.

Μάρτιος 1979

Ἀπό τή σκοπιά μας

Τὸ ΣΟ.ΔΗ.ΚΟ.

Ἡ πρόσφατη ἵδρυση τοῦ «Σοσιαλιστικοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος» ἐντάσσεται στὸ πλαίσιο τοῦ γενικότερου ἀνακαινισμοῦ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἐν ὄψει τῆς προσεχοῦς εἰσόδου μας στὴν «Εὐρώπη». Ἀποτελεῖ προσπάθεια νὰ ἰσορροπιστεῖ ὁ χῶρος τοῦ Κέντρου μ' ἕνα «σοσιαλδημοκρατικὸ» σχηματισμὸ εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου, ὥστε ν' ἀποφευχθεῖ ἡ διαρροή του «δεξιὰ» καὶ «ἀριστερὰ» καὶ διπλῆ πόλωση πρὸς τὰ «ἄκρα».

Τέτοια προσπάθεια δείχνει ἐπίσης ὅτι ἀνεβαίνει ἡ ἐπιρροὴ τῆς Ἀριστερᾶς, καθὼς οἱ μᾶζες ριζοσπαστικοποιοῦνται, μὲ τὸν αὐξανόμενο πληθωρισμὸ καὶ τὸ φάσμα — καὶ στὴν Ἑλλάδα μαζὶ — τῆς ἀνεργίας.

Τὸ ΣΟ.ΔΗ.ΚΟ. θὰ προσπαθήσει ν' ἀναχαιτήσει ἰδιαίτερα τὴν ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ, ποὺ δὲν δίδει ἀρκετὲς ἐγγυήσεις γιὰ νὰ θεωρηθεῖ πιθανὴ ἐναλλακτικὴ Κυβερνητικὴ λύση.

Μιὰ ἑλληνικὴ «σοσιαλδημοκρατία» ἀποφασισμένη νὰ δράσει στὰ πλαίσια αὐστηρᾶς «δημοκρατικῆς» νομιμότητας, καὶ νὰ ὑποστηρίξει ἔνθερμα τὴν ἔνταξη τῆς χώρας σὲ μιὰ Εὐρώπη ποὺ θὰ κυριαρχεῖται ἀπὸ «Σοσιαλδημοκράτες», θὰ μποροῦσε, σὲ συμμαχία μὲ «Κεντρώους», «δεξιοὺς» ἢ «ἀριστεροὺς», νἆταν στὸ μέλλον κάποια ἐναλλακτικὴ κυβερνητικὴ λύση. Ἰδίως ὅταν πλακώσουν τὰ σύννεφα μεγάλης κοινωνικῆς βαρυχειμωνιᾶς.

Ἀπομένει νὰ δεῖ κανεὶς ποιός κοινωνικο - πολιτικὸς χῶρος ὑπάρχει ἀντικειμενικὰ γιὰ τὸν νέο αὐτὸν σχηματισμό, μεταξὺ παραδοσιακῆς Δεξιᾶς, καὶ Ἀριστερᾶς (ΠΑΣΟΚ - Κ.Κ.Ε.).

Μάρτης 1979

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Ἡ ἀπόφαση τῆς τελευταίας συνόδου τῆς Κ.Ε. τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., ποὺ ἔγινε μεταξὺ 23 καὶ 25 τοῦ Φλεβάρη, ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα σημαντικὴ καμπὴ τοῦ κινήματος αὐτοῦ, ποὺ θὰ προσδιορίσει τὴν ἐξέλιξή του γιὰ ἕνα μεγάλο διάστημα.

Ἐνταγμένη σὲ μιὰ περίοδο ὀξύνσης τῆς οἰκονομικῆς κρίσης καὶ ἔντασης τῶν διεκδικητικῶν ἀγώνων, σὲ μιὰ περίοδο σημαντικῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων ἐν ὄψει τῆς ἐντάξεως στὴν Ε.Ο.Κ. καὶ τῆς μετατόπισης τοῦ σημερινοῦ πρωθυπουργοῦ στὴν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ διαγράψει μιὰ καινούρια σκλήρυνση τῆς στάσης τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἀπέναντι στὴν κυβέρνηση, βάζοντας τέρμα στὸ σχετικὸ εἰδύλλιο μεταξύ τους.

Σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ βασικὰ πολιτικὰ ζητήματα ἐκφράζεται ἤδη καὶ στὴν πράξη μιὰ ἔνταση τῆς ἀντιπολιτευτικῆς του πολιτικῆς. Στὸ ζήτημα π.χ. τῆς ἐντάξης στὴν Ε.Ο.Κ. προβάλλεται τὸ αἴτημα τοῦ δημοψηφίσματος, ἐνῶ τὸ κίνημα παίρνει καὶ πάλι σαφὴ θέση ἐνάντια στὴν ἔνταξη, ὑποστηρίζοντας τώρα τὴ θέση εἰδικῆς συμφωνίας μὲ περιορισμένο οἰκονομικὸ χαρακτήρα (κατὰ καιροὺς οἱ ὅροι τῆς εἰδικῆς αὐτῆς συμφωνίας ποὺ προτείνει εἶχαν κάπως εὐρύτερο χαρακτήρα ποὺ μετρίαζαν τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς ἔνταξης). Τὸ αἴτημα γιὰ δημοψήφισμα γίνεται πιὰ τὸ βασικὸ τακτικὸ σύνθημα τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. στὴν περίοδο ποὺ περνάμε.

Στὰ ζητήματα τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἡ ἀντιπολιτευτικὴ στάση ὀξύνεται καὶ μάλιστα παίρνει συγκεκριμένη μορφὴ μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ μεγαλύτερου ἴσως μέρους ἀπὸ τὶς ἀγροτικὲς κινητοποιήσεις. Στὸ φοιτητικὸ χῶρο ἐπίσης, στὸν ἐργατικὸ συνδικαλισμὸ ἢ τὸν συνδικαλισμὸ τῶν ὑπαλλήλων, ὅπου τέλος ἡ ἐπιρροὴ τοῦ κινήματος εἶναι κάπως σημαντική, ἔχομε ἀνάλογες ἐκφράσεις τῆς νέας του πολιτικῆς.

Τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. μᾶς ξαναδείχνει, μ' ὅλα αὐτά, τὸ «ἀριστερό» του πρόσωπο, τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ πολὺς λόγος εἶχε γίνει γιὰ τὴ «δεξιά» του στροφή. Ὁ κ. Παπανδρέου θεωρεῖ ἴσως, καὶ σωστά, ὅτι οἱ συνθῆκες εἶναι κατάλληλες γιὰ ν' αὐξήσει τὴν ἐπιρροή του καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ψηφοφόρων του μὲ μιὰ τέτοια πολιτική, πράγμα ποὺ μπορεῖ νὰ τοῦ ἐπιτρέψει ἀκόμα

καὶ μιὰ ἐκλογικὴ νίκη στὶς ἑπόμενες ἐκλογές, ποὺ ὅπως φαίνεται δὲν πρόκειται νὰ ἀργήσουν.

Ἡ «ἀριστερή» αὐτὴ πολιτικὴ θὰ χαρακτηρίζει τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. γιὰ ἕνα ὁρισμένο διάστημα, ποὺ ἡ διάρκειά του θὰ καθορισθεῖ ἀπὸ τὶς γενικότερες πολιτικὲς ἐξελίξεις, ὅπως π.χ. ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν περίφημων «ἐθνικῶν θεμάτων» ὄξυνση τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ τὸ ρίξει καὶ πάλι σὲ μιὰ πολιτικὴ «ἐθνικοῦ μετώπου», ἢ ἀπὸ τὴν προοπτικὴ ἀκόμα τῶν ἐκλογῶν. Αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὸν λαϊκίστικο προσανατολισμό του καὶ τὸν ἀρχηγικό του χαρακτήρα.

Καθοριστικὴ εἶναι ὅμως ἡ ἐπίσημη πιὰ ἐγκατάλειψη τῆς οὐσίας τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κινήματος, ἂν καὶ ἡ ἐγκατάλειψής τους στὴν πράξη εἶναι γεγονὸς ἀπὸ τὴν περίοδο ἰδίως τῶν δεύτερων διαγραφῶν (Ἄνοιξη τοῦ 1976).

Παρὰ τὸ ὅτι ἐξακολουθεῖ ν' ἀναφέρεται στὶς δημοκρατικὲς διαδικασίες ἡ ἀπόφαση τῆς Κ.Ε. περιέχει σημεῖα ποὺ τὶς ἀναιροῦν πλήρως καὶ ποὺ υἱοθετοῦν τὰ πλέον «παραδοσιακὰ» σχήματα πολιτικῆς ὀργάνωσης, καὶ μάλιστα τέτοια ποὺ ταιριάζουν πιὸ πολὺ μὲ τὴ σταλινικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ». Ἀναφέρουμε χαρακτηριστικὰ τὰ ἀκόλουθα: «...Χωρὶς τὸ σαφὴ καὶ αὐστηρὸ καθορισμὸ τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ πολιτικοῦ πλαίσιου μέσα στὸ ὁποῖο ὀφείλει νὰ ἐπιλέγει καὶ νὰ κινεῖται ἡ Δημοκρατικὴ Διαδικασία, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος καθιέρωσης τῆς ἀντιφατικῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀσυνέπειας...». «Τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατοχυρώνει σὰν ἀρχὴ λειτουργίας τῆς ὀργάνωσής του τὴν ὕπαρξη κεντρικῆς πολιτικῆς καθοδήγησης καὶ ἑνιαίου σχεδιασμοῦ, ποὺ τελικὰ ἀποκρυσταλλώνεται ἀπὸ ἕνα ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (τὴν Κ.Ε.)...».

«Γιὰ τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἡ ὀργάνωση εἶναι: Τὸ ἐργαλεῖο ποὺ προωθεῖ τὸν ἀγώνα τοῦ λαοῦ μας καὶ ὑλοποιεῖ τὶς ἰδεολογικοπολιτικὲς κατευθύνσεις τοῦ καθοδηγητικοῦ κέντρου (Κ.Ε.)».

Σὲ ἐντελῶς ἄλλο πνεῦμα ἡ διακήρυξη τῆς 3ης τοῦ Σεπτέμβρη ἔγραφε: «Τὸ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἐπιδιώκει μὲ πλατειὰ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ νὰ ἀποτελέσει τὴν πρωτοπορεία στὴ διαμόρφωση ἑνὸς νέου πολιτικοῦ κινήματος. Τὸ Κίνημα αὐτό, μακριὰ ἀπὸ παραδοσιακὰ πολιτικὰ σχήματα καὶ ἱστορικὰ ξεπερασμένες διαδικασίες,...» ἢ ἀλλοῦ «θεμελιακὴ ἀρχὴ τοῦ Κινήματος εἶναι ἡ ἀπόλυτα κατοχυρωμένη δημοκρατικὴ διαδικασία —ἀπὸ τὴ βάση μέχρι τὴν ἡγεσία— μὲ ἀπόλυτη ἰσοτιμία ὅλων τῶν μελῶν ποὺ θὰ τὸ στελεχώσουν».

Ποτὲ ὡς τώρα, παρὰ τὴν καταστρατήγηση τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν σὲ κάθε εὐκαιρία, παρὰ τὶς διάφορες ἀπολογητικὲς παρερμηνεῖες τῶν πράξεων αὐτῶν ἀπὸ μεριᾶς στελεχῶν ἢ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Προέδρου, δὲν πάρθηκαν ἐπίσημα θέσεις ποὺ νὰ τὶς ἀναιροῦν ὁριστικὰ καὶ νὰ υἱοθετοῦν ἕνα πιὸ παραδοσιακό, σταλινικὸ μοντέλλο ὀργάνωσης.

Ἀπὸ μιὰ πρώτη ματιά, θὰ μποροῦσε νὰ καταλήξει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ προσωπικὸς ρόλος τοῦ κ. Παπανδρέου περιορίζεται ἀπὸ τὶς αὐξημένες ἁρμοδιότητες τῆς Κ.Ε., συμπέρασμα ὅμως ποὺ δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὴ συγκεκριμένη διαμόρφωση τοῦ Κινήματος αὐτοῦ. Ὁ κ. Παπανδρέου ἐλέγχει πιὰ ἀπόλυτα τὴν Κ.Ε., ὅπως καὶ τὴν Κοινοβουλευτικὴ Ὁμάδα, ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ πειθήνιους ὀπαδούς του, ἢ ἀπὸ ἄλλους ποὺ δὲν ἀποτολμοῦν ρήξη μαζί του ἐλπίζοντας στὴ διατήρηση τῶν προνομίων ποὺ τοὺς παρέχει ὁ μηχανισμός, μὲ τὴν προοπτικὴ μάλιστα ἀνόδου τῆς πολιτικῆς του ἐπιρροῆς ἢ καὶ μελλοντικῆς ἐκλογικῆς νίκης. Ἡ ἀπόλυτη ὁμοφωνία στὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων ποὺ σημειώνεται τελευταῖα ἐπιβεβαιώνει τὸν παραπάνω ἰσχυρισμό.

Ἕνα ἄλλο σημεῖο ποὺ ἔχει σημασία σχετικὰ μὲ τὶς ἀλλαγὲς στὸν πολιτικὸ προσανατολισμὸ τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., εἶναι ἡ κάποια φιλοσοβιετική του στροφή, ποὺ ἐκφράστηκε μὲ τὴν χωρὶς ὅρους «συμπαράστασή» του πρὸς τὸ Βιετνὰμ καὶ ποὺ βρῆκε «θεωρητικὴ» κάλυψη μὲ τὸν ἀκόλουθο ἀφορισμὸ τοῦ Προέδρου του, στὴν εἰσήγησή του στὴν Κ.Ε.: «Ἀντίθετα, ἡ προώθηση θέσεων στὸ παγκόσμιο ἐπίπεδο ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση δὲν ἀποτελεῖ δομικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ Σοβιετικοῦ μοντέλλου ἀνάπτυξης, ἀλλὰ μιὰ ἀμυντικὴ πολιτικὴ στὴν ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰμπεριαλισμοῦ.

Τὸ φοιτητικὸ κίνημα σὲ νέο ξεκίνημα

Οἱ φετινὲς φοιτητικὲς ἐκλογὲς εἶναι οἱ πρῶτες μετὰ τὴ μεταπολίτευση ποὺ σημειώνουν κάποιες ἀλλαγὲς τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων στὰ Πανεπιστήμια, σὰ συνέπεια διαφοροποιήσεων ποὺ ἄρχισαν ἤδη ἀπὸ τὴν περασμένη χρονιά.

Ἡ σημαντικότερη, κατὰ τὴ γνώμη μας, εἶναι τὸ ὅτι διαμορφώνεται μιὰ σαφὴς τάση κριτικῆς καὶ ἀντιπαράθεσης στὴν πολιτικὴ τῶν παραδοσιακῶν παρατάξεων. Ἡ τάση αὐτή, ποὺ δὲν εἶναι ἀλλὰ καὶ ποὺ δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ εἶναι ἑνιαία καὶ συμπαγής, ἀπ' τὶς ἴδιες τὶς αἰτίες ποὺ τὴ δημιούργησαν σὰν ἀντίβαρο μιᾶς μέχρι τώρα στείρας τακτικῆς, ἐκφράστηκε μέσα ἀπὸ διάφορα σχήματα καὶ πρακτικές. Ἔτσι εἴχαμε τὴν ἐμφάνιση σειρᾶς ἀπὸ ἀνεξάρτητους συνδυασμοὺς σὲ διάφορες σχολές, ποὺ ἔφθασαν συνολικὰ περὶ τὸ 5% τῶν ψήφων. Ἀλλοῦ οἱ διάφοροι «αὐτόνομοι» ἔκαναν ἀποχὴ ἢ ψήφισαν λευκὸ ἢ ἄκυρο, γεγονὸς ποὺ ἀνέβασε σημαντικὰ τὸ φετινὸ ποσοστὸ τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν. Ἐπίσης μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸ σημαντικὸ ποσοστὸ τοῦ Δ.Α. —Α.Π.Κ. (β' Πανελλαδικὴ καὶ συνεργαζόμενοι, ὅπως Σ.Π., νεολαία Ε.Δ.Α. κ.ἄ.) πρέπει νὰ συμπεριληφθεῖ στὴν τάση αὐτὴ μιὰ καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ χώρου αὐτοῦ στηρίχτηκε ἀκριβῶς στὴν κριτικὴ καὶ ἀντιπαράθεση πρὸς τὶς παραδοσιακὲς παρατάξεις.

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ τώρα τὶς παραδοσιακὲς δυνάμεις τοῦ φοιτητικοῦ χώρου παρατηροῦνται τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ «Πανσπουδαστική» ἐνίσχυσε τὴ δύναμή της καὶ κατάλαβε καὶ πάλι, γιὰ 4η χρονιὰ στὴ σειρά, τὴν πρώτη

θέση. Τὸ γεγονὸς ὀφείλεται κύρια στὴν συνεχὴ ἀπασχόληση τῆς παράταξης μὲ τὰ καθημερινὰ μικροσυνδικαλιστικὰ ζητήματα, στὴν ἐξαιρετικὰ μετριοπαθῆ, «δεξιά», πολιτικὴ ποὺ ἀκολουθεῖ ἀλλὰ καὶ στὴν πειθαρχημένη μονολιθικὴ ὀργάνωση τῆς ἴδιας καὶ τῆς Κ.Ν.Ε.

Ἡ Π.Α.Σ.Π. παρέμεινε στὰ ἴδια περίπου ἐπίπεδα, μὲ μικρὴ πτώση, μὴ μπορώντας νὰ συναγωνισθεῖ τὴν «Πανσπουδαστική» σ' ἐργανωτικὰ καὶ μικροσυνδικαλιστικὰ ζητήματα, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ ἐπεκταθεῖ πρὸς τ' ἀριστερά, παρὰ τὶς θέσεις ποὺ ἐξέφρασε τελευταῖα, σὲ σχέση ἰδίως μὲ τὸ ν. 815. Ἡ παράταξη αὐτὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ψηφίζεται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὰ μέλη καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., καὶ εἶναι γι' αὐτὸ τὸ πιὸ καθαρὸ παράδειγμα ἄμεσης ἀντανάκλασης τῆς ἐπιρροῆς ἑνὸς πολιτικοῦ κόμματος στὸ φοιτητικὸ χῶρο.

Ὁ Δ.Α. — Δ.Ε., δὲν μπόρεσε ν' ἀνταπεξέλθει στὴ διάσπαση, ποὺ συνδυάστηκε μὲ τὴν πτώση τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἐπιρροῆς τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐσ., μετὰ τὶς τελευταῖες ἐκλογές, καὶ ἔτσι σημείωσε σημαντικὴ πτώση, χάνοντας πάνω ἀπὸ τὸ μισὸ τῆς περσινῆς του δύναμης, φθάνοντας περίπου στὰ ἐπίπεδα τῆς β' Πανελλαδικῆς. Ὁ Δ.Α. παύει πιὰ νὰ εἶναι μιὰ «μεγάλη» παράταξη, ἰσότιμη μὲ τὶς ἄλλες δύο καὶ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ τὶς συναγωνισθεῖ μὲ τὰ ἴδια μέσα. Ἡ διατήρησή του ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ ἂν θὰ γίνει ἐπιτέλους φορέας πραγματικὰ «ἀνανεωτικῶν» ἀπόψεων, ἂν δηλαδὴ συλλάβει τὸ μήνυμα τῶν καιρῶν καὶ προχωρήσει σὲ μιὰ ἄκρως δημοκρατικὴ καὶ ριζοσπαστικὴ πολιτική.

Ὁ χῶρος τῶν «Μαοϊκῶν» παρατάξεων, ποὺ μέχρι τώρα ἦταν ἡ μοναδικὴ σημαντικὴ ἀντιπολίτευση στὶς παραδοσιακὲς παρατάξεις, δοκιμάστηκε σκληρά, κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἄσχετο μὲ τὴν κατακόρυφη πτώση τῆς αἴγλης τοῦ «Κινέζικου μοντέλλου», μετὰ ἀπὸ τὰ τελευταῖα γεγονότα. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι ἡ καθαυτὸ αὐτὴ τὴ στιγμὴ «κινεζόφιλη» Α.Α.Σ.Π.Ε. ἔχασε τὸ μισὸ ἀπὸ τοὺς ψήφους της, ἐνῶ ἡ μικρὴ ἄνοδος τῆς Π.Π.Σ.Π. ἐξηγεῖται ἴσως ἀπ' τὸ ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. μ.λ. ποὺ τὴν ὑποστηρίζει κρατᾶ μιὰ κριτικὴ στάση ἀπέναντι στὴ σημερινὴ Κινεζικὴ ἡγεσία.

Ἡ Δ.Α.Π., τέλος, σημείωσε πτώση, ὅπως ἦταν φυσικὸ μετὰ τὰ τελευταῖα κυβερνητικὰ μέτρα καὶ τὴν ἀπροκάλυπτα πιὰ κυβερνητική της, δεξιὰ πολιτική.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν πορεία τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος παρουσιάζει ἡ αὐξανόμενη ριζοσπαστικοποίηση τῶν σπουδαστῶν καὶ ἡ μαζική τους συμμετοχή, καὶ πάλι, στὶς ἐκδηλώσεις του, ὅπου μάλιστα ἐκφράζεται ἔντονα ἡ ἀμφισβήτηση τῶν παραδοσιακῶν παρατάξεων καὶ κυρίως τῆς σταλινικῆς ΠσΚ., ἔστω κι ἂν παίρνει τὴ μορφὴ ἄγριας σάτυρας. Ὅπως ἐπιβεβαιώνουν καὶ τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα, βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ πόλωση τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου μεταξὺ τῶν παρατάξεων καὶ τῆς ἀνερχόμενης τάσης ριζοσπαστικοποίησης καὶ ἀντιπαράθεσης πρὸς αὐτές.

Ἡ συμβιβαστική, ἀναθεωρητικὴ πολιτικὴ ποὺ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸ ἄκρως γραφειοκρατικοποιημένο σύστημα τῆς Ε.Φ.Ε.Ε., στερεῖ τὸ δυναμισμὸ τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος καὶ τὸ ὁδηγεῖ σ' ἀδιέξοδο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ἀσυντόνιστες ἐνέργειες στείρας ἀντιπαράθεσης, ὅ,τι μορφὴ κι ἂν παίρνουν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσουν διέξοδο. Χρειάζεται ἐπεξεργασία νέας πολιτικῆς ποὺ νὰ περιλαμβάνει τὸ σύνολο τῶν ζητημάτων ποὺ ἀφοροῦν τὸ φοιτητικὸ χῶρο, καὶ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει μέσα σὲ ἀπόλυτα δημοκρατικά, ἀνεξάρτητα, πολυτασικὰ στὶς ἀπόψεις, ἀλλὰ καὶ στὴ δράση, σχήματα, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ σχηματισθοῦν ἀπ' ὅλες τὶς δυνάμεις ποὺ ἐκφράζουν τώρα κριτικὴ στάση ἀπέναντι στὶς παραδοσιακὲς παρατάξεις.

Τὰ βασικότερα στοιχεῖα μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς γραμμῆς θὰ πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας: Ὁ πλήρης ἐκδημοκρατισμὸς τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ, ποὺ θὰ πρέπει νὰ στηρίζεται στὴν ἄμεση λήψη τῶν ἀποφάσεων ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐνδιαφερόμενους, μέσα ἀπὸ δημοκρατικὲς συνελεύσεις καὶ τὸ συντονισμὸ δράσης ἀπὸ ἀντιπροσώπους ὑπόλογους στὸ σῶμα ποὺ τοὺς ἐξέλεξε καὶ ἄμεσα ἀνακλητούς. (Δὲν θὰ πρέπει ὅμως ἡ προσπάθεια αὐτὴ νὰ καταλήξει στὴν ὀργανωτικὴ διάσπαση τοῦ φοιτητικοῦ συνδικαλισμοῦ, στὰ πλαίσια τοῦ ὁποίου καὶ μόνο εἶναι δυνατὴ μιὰ τέτοια λύση ποὺ προϋποθέτει τὴ συμμετοχὴ ὅλων τῶν φοιτητῶν).

Ἡ σοβαρὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐξέταση τοῦ ρόλου τῆς ἐκπαίδευσης στὴ σημερινὴ κοινωνία καὶ ἡ ἐπεξεργασία ἑνὸς προγράμματος, μὲ μεταβατικὸ χαρακτήρα, γιὰ τὸν ἀναπροσανατολισμό της ποὺ σκοπὸ θὰ ἔχει τὴν πλήρη ἐκμετάλλευση τοῦ σημερινοῦ ἐπιπέδου ἐπιστημονικῶν γνώσεων γιὰ τὴν ὁμοιογενῆ, ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου σὰν τέτοιου καὶ ὄχι σὰν παραγωγικοῦ ἀντικειμένου.

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν προβλημάτων τῶν νέων, σὲ σχέση μὲ τὴ μελλοντική τους θέση στὴν παραγωγὴ καὶ τὴν κοινωνία, καθὼς καὶ ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν ζητημάτων, ποὺ ἀφοροῦν τὸν τρόπο ζωῆς καὶ ψυχαγωγίας, τὶς σχέσεις τῶν φύλων, τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα τῶν γυναικῶν καὶ τῶν σεξουαλικῶν μειονοτήτων.

Τέλος, ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος τῶν σχέσεων τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος μὲ ξένα, γιὰ τὸ σπάσιμο τῆς ἀπομόνωσης τοῦ Ἕλληνα φοιτητῆ (ἔξω βέβαια ἀπὸ κατασκευάσματα ὅπως ἡ Δ.Ε.Φ.), καθὼς καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων ξένων φοιτητῶν ποὺ σπουδάζουν στὴ χώρα μας.

Μάρτης 1979

Πολιτικὰ ἄρθρα καὶ μελέτες

Γιὰ τὰ ἑνωμένα σοσιαλιστικὰ Κράτη καὶ Ἔθνη τῆς Εὐρώπης

Ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς Γραμματείας τῆς Δ.Μ.Ε.Τ. σχετικὰ μὲ τὶς ἐκλογὲς γιὰ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο

Οἱ ἐκλογὲς τοῦ 1979 γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Συνέλευση, μὲ βάση τὴν καθολικὴ ψηφοφορία στὴν Εὐρώπη τῶν 9, ποὺ προετοιμάζονται, ἀποτελοῦν μιὰ νέα προσπάθεια τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀστικῶν τάξεων γιὰ νὰ ἐναρμονίσουν τὴν ἐπέμβασή τους στὸ διεθνῆ στίβο. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, οἱ ἀποφάσεις ποὺ πάρθηκαν στὴ Βρέμη γιὰ ἕνα κοινὸ εὐρωπαϊκὸ νόμισμα, μιὰ νέα ἀλληλεγγύη στὴν ὑπεράσπιση τῶν νομισμάτων τους ἀπέναντι τοῦ δολλαρίου, ἀποτελοῦν μία ἐξαιρετικὴ πρόοδο. Ἀποβλέπουν στὸ νὰ παρουσιάσουν μεγαλύτερη ἀντίσταση στὰ σχέδια τῶν Η.Π., ποὺ ξεκινώντας ἀπὸ τὸν κυριαρχικὸ ἕως τώρα ρόλο τοῦ δολλαρίου, προσπαθοῦν νὰ ρίξουν τὸ κύριο βάρος τῶν ἐξόδων τῆς κρίσης πάνω στοὺς ὤμους τῶς συμμάχων καὶ ἀνταγωνιστῶν τους, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

Ὅμως, καθὼς ἡ Εὐρώπη κυριαρχεῖται πάντοτε ἀπὸ τὶς ἀντιφάσεις της καὶ τὶς ἰδιαίτερές της ἐθνικὲς φιλοδοξίες, μιὰ ἀληθινὴ εὐρωπαϊκὴ συνένωση ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀδύνατη κάτω ἀπ' τὴν αἰγίδα τῶν ἐθνικῶν ἀστικῶν τάξεων. Αὐτὸ τὸ βλέπουμε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στὴν πάλη ποὺ διεξάγεται διαρκῶς γιὰ νὰ διατηρήσει τὸ ἐθνικὸ Κράτος ὅλα τὰ μέσα ὑπεράσπισης τοῦ φυσικοῦ πλαισίου ἀνάπτυξης καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς μπουρζουαζίες τους. Σὲ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς «ὑπερεθνικὲς» ἀποφάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Βρυξελλῶν ἀπαντᾶ ἕνα ἀντίθετο «ἐθνικὸ» μέτρο, προορισμένο νὰ περισώσει τὶς πιθανότητες ἐπιβίωσης τοῦ οἰκονομικοῦ τομέα ποὺ ἀπειλεῖται στὸ ἐθνικὸ πλᾶνο.

Ἡ οἰκονομικὴ ὁλοκλήρωση ποὺ πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν ἐπιτάχυνση τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, πολὺ ἀπέχει ἀκόμα ἀπὸ τοῦ νάχει ἐπιτευχθεῖ. Μόνα τὰ μεγάλα μονοπώλια ἔχουν αἰσθητὰ προχωρήσει σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Καὶ κάτω ἀπ' τὰ συγκινημένα βλέμματα τῶν τεχνοκρατῶν τῶν Βρυξελλῶν, τὰ καρτέλ ξαναν θίζουν (ἀρχίζοντας ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ χάλυβος).

Ἡ κοινὴ εὐρωπαϊκὴ ἀγροτικὴ πολιτική, λυδία λίθος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ οἰκονομικοῦ οἰκοδομήματος, ὑπόκειται κι αὐτὴ στὰ νομισματικὰ σκαμπανεβάσματα. Καὶ ἀπὸ τοὺς καυγάδες τοῦ κρασιοῦ ὥς τὶς διαμάχες τῶν φρούτων, τὸ ἐπίπεδο ζωῆς τῶν καλλιεργητῶν δὲν ὑψώθηκε καθόλου παρὰ τὶς προηγούμενες σχετικὲς ὑποσχέσεις. Χωρὶς νὰ μιλᾶμε γιὰ τὴν ἀδυναμία νὰ μπεῖ μπροστὰ μιὰ δομὴ ἀγροτικὴ τροφίμων, ἱκανὴ νὰ συναγωνιστεῖ τὴν ἀμερικάνικη «ἀγρο-ἐξουσία».

Οἱ στόχοι τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας

Ἀτελεύτητες εἶναι οἱ ἐλλείψεις τῆς δῆθεν εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας. Ἂν καὶ ἡ ἀναζήτηση τῆς ἑνότητας τῆς Εὐρώπης εἶναι πάλι στὴν ἡμερησία διάταξη, αὐτὸ ὀφείλεται στὴν πραγματικότητα στοὺς ἀντικειμενικοὺς βασικοὺς στόχους τοῦ ἄγριου διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ. Ἀνεξάρτητα λοιπὸν ἀπὸ τὶς ἰδιαίτερές τους ἐθνικὲς φιλοδοξίες ποὺ προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τὴν πρώτη θέση — καὶ ποὺ καταδικάζουν ἔτσι κάθε πραγματικὴ τελικὴ ἑνοποίηση — οἱ μπουρζουαζίες τῶν 9 εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, προσπαθοῦν, μὲ τὴν ἵδρυση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, νὰ ἐπιτύχουν τουλάχιστον διάφορους οὐσιαστικοὺς σκοπούς:

— ἐνισχυμένες δυνατότητες ἐμπορικῶν συναλλαγῶν.
— δυνατότητες στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἄμυνας.
— συντονισμὸς τῆς ἐξωτερικῆς τους δράσης, ἀλληλοβοήθεια στὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐκμετάλλευση τῶν περισσοτέρων ἀφρικανικῶν χωρῶν καὶ στὶς ἀπὸ κοινοῦ στρατιωτικές τους ἐπεμβάσεις (Ζαΐρ, Μέση

'Ανατολή, Περσικό Κόλπο, 'Ινδικό 'Ωκεανό κλπ.).
— συντονισμό τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πού κάτω ἀπό τό πρόσχημα ἀγώνα κατά τοῦ πληθωρισμοῦ, καμουφλάρει γενική ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τῶν ἐργαζομένων.
— Μέ, σά συνέπεια, μιά «νομοθεσία κατά τῆς τρομοκρατίας», ἀληθινή ἐγκαθίδρυση ἑνός ἀστυνομικοῦ συστήματος ἐλέγχου τῶν ἀτόμων καί τῶν πολιτικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων (ἐπαγγελματικές ἀπαγορεύσεις, ἐκτάκτου ἀνάγκης διαδικασίες, περιορισμοί τῶν δικαιωμάτων τῆς ὑπεράσπισης, κοινό εὐρωπαϊκό δικαστικό πεδίο). Ἡ γερμανική δικαστική ἐξουσία δείχνει τό δρόμο πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, ἐνῶ ἡ 'Ιταλία τήν ἀκολουθεῖ κι αὐτή μέ τούς τελευταίους νόμους πού ψηφίστηκαν ἐκεῖ μετά τήν ἀπαγωγή τοῦ Μόρο.

Κατά τοῦ 'Εθνικισμοῦ

Οἱ μαρξιστές ἐπαναστάτες δέν μποροῦν νά ἀντιτάξουν κανένα ἐθνικισμό, πού νά τόν ἀποκαλοῦν «ἐθνική ἀνεξαρτησία» γιά νά περάσει μ' αὐτή τήν ἐτικέττα ἀντίθετα στίς εὐρωπαϊκές πρωτοβουλίες τῶν ἀστῶν.

'Αποκρούοντας κάθε σωβινισμό, πού θά εἶχε γιά πρόσχημα τόν ἡγεμονικό ρόλο πού θέλει νά παίξει στήν Εὐρώπη ἡ Γερμανία, ἤ τό ρόλο τῆς 'Αγγλίας, πού ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ «δούρειος ἵππος» τῶν 'Αμερικανῶν μέσα στήν Κοινή 'Αγορά, πρέπει νά διακηρύξουν ὅτι: «οἱ προλετάριοι δέν ἔχουν πατρίδα».

Μόνο ἡ ἐνίσχυση τῶν πολλαπλῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων στά διεθνές πλαίσιο, μπορεῖ ν' ἀντιταχθεῖ ἀποτελεσματικά στίς ἀστικές μανοῦβρες.

Καμιά ἀποτελεσματική ἄμυνα κατά τῆς ἀνεργίας δέν εἶναι δυνατή, ἄν δέν παίρνει ὑπ' ὄψη τή συνολική κατάσταση τῶν εὐρωπαίων ἐργαζομένων. Δέν εἶναι τό σύνθημα τοῦ Γαλλικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος «"Ας ἐργαζόμαστε Γαλλικά», πού θά βοηθήσει τούς ἐργαζόμενους τῆς Πεζώ νά συσφίξουν τούς δεσμούς τους μέ τούς "Αγγλους καί 'Ισπανούς μεταλλουργούς τοῦ Κράϊσλερ. Οὔτε τό «"Ας ἐργαζόμαστε Γαλλικά» τοῦ Κ.Κ.Γ. θά βοηθήσει ἐπίσης τούς σιδηρουργούς τῆς Λωρραίνης στό νά συνδεθοῦν μέ τούς 'Ιταλούς σιδηρουργούς...

Τώρα, περισσότερο παρά ποτέ, ὑπάρχει ἀλληλεπίδραση τῶν ἐθνικῶν καταστάσεων σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο. Πρέπει λοιπόν νά ἀπαιτήσουμε ἀπό τίς συνδικαλιστικές καί πολιτικές ὀργανώσεις, πού ἐπικαλοῦνται τήν ἐργατική τάξη, νά ἐναρμονίσουν τή γενική ὑπεράσπιση τῶν ἐργαζομένων στήν ἀρχή σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, νά σχηματίσουν ἀληθινούς ὀργανισμούς ἕνωσης σέ εὐρωπαϊκό πλάνο, καί φίρμες πολυεθνικές.

Καιρός εἶναι πιά νά γίνουν σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο καμπάνιες γιά τήν ἐλάττωση τοῦ χρόνου ἐργασίας, 35 ὧρες ἀμέσως, ἐναντίον τῆς ἀνεργίας, γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς δουλειᾶς. Γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς. Πρέπει νά ἀπαιτήσουμε ἕνα ἐλάχιστο μεροκάματο ἐξασφαλισμένο γιά ὅλους σέ εὐρωπαϊκό πλάνο. Τήν κατάργηση τῶν ἰδιονύμων, τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν προσώπων καί ἔκφρασης τῶν ἰδεῶν. 'Εναντίον τοῦ ἀτομικοῦ κινδύνου πρέπει νά καταβάλλουμε ἀμέσως μιά εὐρωπαϊκή ἀναστολή κατασκευῆς κάθε νέου ἐργοστασίου καί γιά νά τό ἐπιτύχουμε νά βοηθήσουμε τό συντονισμό τῶν ἀντιπυρηνικῶν κινημάτων.

Πρέπει νά υἱοθετήσουμε σέ εὐρωπαϊκό πλάνο ἕνα συγκεκριμένο σχέδιο ὑπεράσπισης τῶν ξένων ἐργατῶν, πού εἶναι σήμερα ἐργατική δύναμη ἀνυπεράσπιστη, καί πρακτικά χωρίς καθόλου δικαιώματα.

Μόνο τά Ἑνωμένα Σοσιαλιστικά Κράτη καί "Εθνη τῆς Εὐρώπης μποροῦν νά ἱκανοποιήσουν τίς γενικές ἀνάγκες τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τῶν ἀγροτῶν καί τῶν μεσαίων τάξεων τῶν συμμάχων τοῦ προλεταριάτου. Μόνα αὐτά ἐξασφαλίζουν τό πλαίσιο ἀνάπτυξης τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης, τό ἱκανό νά κρατήσει σέ ἀπόσταση τόν ἀμερικανικό ἰμπεριαλισμό καί τή σοβιετική γραφειοκρατία.

Λοιπόν, χωρίς ἀναβολές πρέπει, ἀκόμα καί μέσα ἀπό τίς ἀπόπειρες τῆς μπουρζουαζίας, νά «ἑνοποιήσει» τήν Εὐρώπη, νά ἐπιδιώκουμε ἀκατάπαυστα τίς ἐπαφές μεταξύ τῶν εὐρωπαίων ἐργαζομένων, γιά ν' ἀνοιχτοῦν οἱ προοπτικές τῆς Σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης.

Νά καλέσουμε, νά δεχτοῦμε συνδικαλιστές, πολιτικούς, ἐργαζόμενους ὅλων τῶν ἀποχρώσεων σέ κάθε ἐπιχείρηση, κάθε σχηματισμό. Νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό ὅλες τίς εὐκαιρίες γιά νά προωθήσουμε ὁμοσπονδιακές φόρμες, συστηματικῆς συνεργασίας τῶν συνδικαλιστικῶν καί πολιτικῶν ὀργανώσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, δημιουργώντας ἔτσι, ἀνεπαίσθητα, ἕνα ἑνωτικό πλέγμα ἱκανό νά ἐμψυχώσει τήν πάλη γιά τά 'Ενωμένα Σοσιαλιστικά Κράτη τῆς Εὐρώπης.

Παρ' ὅλα ὅσα λένε, οἱ ἐργατικές ἡγεσίες τοῦ ἀγγλικοῦ 'Εργατικοῦ Κόμματος, τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας, τοῦ Σ.Κ.Γ. καί τοῦ Κ.Κ.Γ. ἀποφεύγουν μέ κάθε τρόπο νά προωθήσουν ἕνα τέτοιο προσανατολισμό.

Τά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στά ὁποῖα τό Σ.Κ. προστίθεται, ἑτοιμάζουν μιά κοινή πλατφόρμα γιά τήν ἐκλογή τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Εὐρώπης. 'Αληθινή συλλογή ἀπό ἐλεκτοραλίστικες κοινοτυπίες, δέν καταφέρνει νά κρύψει τή χωριστή καί παρόμοια ταυτόχρονα, πρακτική τῶν Κάλλαχαν, Σμίτ καί λοιπῶν, πιστῶν ὑπηρετῶν τῆς δικῆς τους μπουρζουαζίας, ὅταν βρίσκονται στήν ἐξουσία. Αὐτή ἡ πλατφόρμα θέλει νά δημιουργήσει τήν ψευδαίσθηση τῆς ἑνότητας τῶν εὐρωπαίων σοσιαλιστῶν· δέν εἶναι παρά μιά φενάκη γιά τήν ἀπόσπαση ψήφων. Στό πρόγραμμα τῶν σοσιαλιστῶν βρίσκονται καί οἱ 35 ὧρες ἐρ-

γασίας. Αὐτὸ στὸν Σμὶθ καὶ στὸν Κάλλαχαν δὲν τοὺς κάνει οὔτε κρύο οὔτε ζέστη. Ὅπως συνήθως, αὐτὰ θὰ εἶναι ἁπλῶς μιὰ ἀναφορὰ χωρὶς καμιὰ ὑποχρέωση.

Ὅσο γιὰ τὰ Κ.Κ. πῆραν τὴν ἀπόφαση ὅ τ ι σ υ μ φ ω ν ο ῦ ν γ ι ὰ ν ὰ μ ὴ ν κ ά ν ο υ ν τ ί π ο τ ε ὅ λ α μ α ζ ί, στὸ πλαίσιο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Θἄταν δύσκολο νὰ δειχτεῖ καλύτερα ἡ «ἐθνικὴ» ὀπισθοχώρηση αὐτῶν τῶν κομμάτων, ποὺ ὅσο πάει γίνεται καὶ τὸ βασικὸ χαρακτηριστικό τους.

Πρᾶγμα ποὺ τοποθετεῖ τὸ Μαρσὲ στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τὸ Σιράκ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς διάφορες δηλώσεις του γιὰ τὴν εἴσοδο τῆς Ἱσπανίας στὴν Κοινὴ Ἀγορά, ποὺ προκάλεσαν τὴν ἐθνικιστικὴ ὀργὴ τοῦ Ἱσπανικοῦ Κ.Κ.

Ἕνωση τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Εὐρώπης

Ἀντίθετα μὲ τὶς μεγάλες παραδοσιακὲς ὀργανώσεις, οἱ ἐπαναστατικὲς ὀργανώσεις μποροῦν νὰ κάνουν τὴν προοπτικὴ τῶν Ἑνωμένων Σοσιαλιστικῶν Κρατῶν καὶ Ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, βάση ἑνὸς γενικοῦ προτσὲς προσέγγισης μεταξύ τους.

Μιὰ κοινὴ πλατφόρμα γενικῶν διεκδικήσεων μπορεῖ νὰ συνταχθεῖ ἀπὸ μιὰ εὐρωπαϊκὴ συνέλευση τῶν διαφόρων ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων.

Θὰ μποροῦσε νὰ μετατρέψει τὴν πρόταση ἑνὸς ἀστικοῦ εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου σὲ μιὰ διεθνὴ καμπάνια γιὰ μιὰ ἀληθινὴ «Εὐρωπαϊκὴ Συντακτικὴ Συνέλευση», ποὺ θὰ καθιέρωνε τὸ Σύνταγμα τῆς Ὁμοσπονδιακῆς της δομῆς.

Τὰ ζητήματα τῶν διαφόρων ἐθνικῶν μειονοτήτων, ποὺ τώρα παλεύουν σὲ εὐρωπαϊκὸ πλᾶνο θὰ μποροῦσαν νὰ βροῦν ἱκανοποιητικὴ λύση στὰ πλαίσια μιᾶς Σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης, ποὺ θὰ ἀποκτοῦσε μιὰ δημοκρατικὴ δομὴ κατάλληλη, σύμφωνη μὲ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν διαφόρων λαῶν καὶ ἐθνοτήτων της.

Κάνουμε ἔκκληση στοὺς ἐργαζόμενους καὶ ἀγωνιστὲς ἐπαναστάτες νὰ κινητοποιηθοῦν γι' αὐτὸ τὸ καθῆκον: γιὰ μιὰ καμπάνια εὐρωπαϊκὴ ἑνωτικὴ τῶν διαφόρων ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων σὲ κοινὴ πλατφόρμα μὲ κοινὴ ὀνομασία σὲ εὐρωπαϊκὴ κλίμακα.

Ἡ Διεθνὴς Γραμματεία τῆς Δ.Μ.Ε.Τ.

Πρὸς μιὰ νέα φάση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης

Αὐτὸ ποὺ φαίνεται ἐκπληκτικὸ μὲ τὴν τωρινὴ εὐρωπαϊκὴ συγκυρία εἶναι ἡ ἀντίθεση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὶς διαστάσεις ποὺ πῆρε ἡ ἐπίθεση τῆς μπουρζουαζίας ἐναντίον τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τῶν μαζῶν, καὶ στὴν ἀδυναμία τῶν σχετικῶν ἀντιφάσεων ἑνὸς ἐργατικοῦ κινήματος ποὺ ποτὲ στὸ παρελθὸν δὲν εἶχε τέτοιο μεγάλο κοινωνικό, οἰκονομικὸ καὶ πολιτικὸ βάρος μέσα στὶς καπιταλιστικὲς κοινωνίες.

Ἡ μπουρζουαζία βρίσκεται κάτω ἀπ' τὴν πίεση δυὸ γεγονότων: ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τραβιέται μέσα σ' ἕνα προτσὲς βασικῆς μεταβολῆς τοῦ παραγωγικοῦ της ἀπαράτ, ἀπ' τὴν ἀνάπτυξη τῶν νέων παραγωγικῶν δυνάμεων, ποὺ εἶναι ἡ αὐτοματοποίηση, ἡ τηλεματική, ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια καὶ βέβαια αὔριο ἡ ἡλιακὴ ἐνέργεια. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ ἐξ αἰτίας μερικὰ τῆς τέτοιας ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, παρασύρεται ἀπὸ τὸν παροξυνόμενο ἀνταγωνισμὸ σὲ παγκόσμια κλίμακα, ποὺ μοιάζει μὲ ἕναν πραγματικὸ οἰκονομικὸ πόλεμο.

Ὁ καπιταλισμός, ὅπως πολὺ σωστὰ τὸ εἶχε προβλέψει ὁ Μάρξ, θὰ παρακινεῖται, ὅσον καιρὸ θὰ ὑπάρχει, στὸ νὰ ἀναπτύσσει στὸ μάξιμουμ τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις, στὸ νὰ αὐτοματοποιήσει τὴν παραγωγή, ἀκόμα καὶ στὸ νὰ καταργήσει τὴν ἀνθρώπινη ἐργασία ποὺ χειρίζεται τὶς μηχανὲς καὶ τὰ ἐργαλεῖα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορική του τάση ποὺ διανοίγει τὸ δρόμο της διὰ μέσου κρίσεων ὅλο καὶ μεγαλύτερου βάθους καὶ πλάτους καὶ ποὺ μόνες εἶναι ἱκανὲς νὰ ἐμποδίσουν νὰ ἀποτελειώσει τὸ προτσὲς καὶ οἱ ὁποίες δίνουν τὴ δυνατότητα τῆς ἀνατροπῆς του. Βλέπουμε σήμερα σὲ παγκόσμια κλίμακα νὰ εἰσάγονται στὸ ἀπαράτ τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς νέες δυνάμεις ποὺ τείνουν, στὴν πραγματικότητα, μὲ τὴν αὐτοματοποίηση τῆς παραγωγῆς καὶ τὴ γενίκευση τῆς χρήσης μηχανῶν καὶ συστημάτων, στὸ νὰ περιορίσουν τὸν ἄνθρωπο στὸ ρόλο ἁπλοῦ ἐπιβλέποντος ἑνὸς νέου φανταστικοῦ κόσμου ἀπὸ ρομπότ.

Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη, ἀναπόφευκτη τώρα, καὶ μὲ αὐξάνουσα ταχύτητα, θὰ ἔχει σὰ συνέπεια νὰ περιορίσει τὸν ἐνεργὸ πληθυσμὸ τὸν πραγματικὰ δραστήριο σ' ἕνα μίνιμουμ· κι αὐτὸ ὄχι μονάχα στὴν ὑλικὴ παραγωγή: ὁ τομέας τῶν ὑπηρεσιῶν θὰ ἐπηρεαστεῖ σημαντικά. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ δίνει τὸ περίφημο ντοκουμέντο Νόρα - Μίγκ στὴ Γαλλία, γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς τηλεματικῆς, κινδυνεύουν νὰ φανοῦν, μετὰ μερικὰ χρόνια, μᾶλλον μετριοπαθεῖς. Κάτω ἀπ' τὶς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, μιὰ τέτοια ἐξέλιξη θὰ καταστήσει φυσικὰ τὴ «δομικὴ» ἀνεργία ἀπεριόριστη, καὶ συνεχῶς προοδεύουσα. Δὲν ὑπάρχει πιὰ καμμιὰ δυνατότητα νὰ ξαναγυρίσουμε στὴν πλήρη ἀπασχόληση», οὔτε κὰν αὐτὴ νὰ διατηρηθεῖ στὸ τωρινό της ἐπίπεδο. Ἑπομένως, ὄχι μόνο δὲν ὑπάρχει πιὰ ἐλπίδα νὰ ἀπορροφηθεῖ ἡ μᾶζα τῶν ἑπτὰ (7) περίπου ἑκατομμυρίων ἀνέργων ποὺ τώρα ὑπάρχει στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, ἀλλὰ ἡ ἀνεργία ὅλο καὶ θὰ αὐξάνει κατὰ τρόπο ἀληθινὰ δραματικό. Αὐτὸ εἶναι τὸ καινούργιο φαινόμενο ποὺ κατέπληξε ὅλες τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις καὶ ποὺ ἐξηγεῖ σὲ μεγάλο μέρος τὴν τωρινή τους ἀμηχανία, πρὶν οἱ ὀργανώσεις αὐτὲς νὰ ξαναεπεξεργαστοῦν τὴν πολιτική τους, ξεκινώντας ἀπὸ τὰ τωρινὰ δεδομένα, τὰ πρωτότυπα, ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ἐξέλιξη τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ γενικὰ τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας.

Ἔτσι, σὲ μιὰ χώρα σὰν τὴ Γαλλία, δὲν εἶναι μόνο τὸ συγκυριακὸ γεγονὸς τῆς ἐκλογικῆς ἥττας τοῦ

Μάρτη τοῦ '78, καὶ ἡ διάσπαση τῆς «Ἕνωσης τῆς Ἀριστερᾶς», ποὺ ἐξηγεῖ τὴν τωρινὴ ἀμηχανία, ἀλλὰ ἐπίσης τὸ γεγονὸς τὸ πιὸ σημαντικό, τῆς γενικῆς ἔλλειψης προετοιμασίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος μπροστὰ στὴ νέα φάση τῆς ἐξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἡ αὐτοματοποίηση καὶ ἡ τηλεματική, δηλαδὴ ἡ ἕνωση, ἡ σχεδὸν ὀργανική, μεταξὺ τῆς ἀποταμίευσης τῆς πληροφόρησης καὶ τῶν μέσων μεταβίβασης καὶ παραλαβῆς της σὲ παγκόσμια κλίμακα, μὲ στόχο τὴν ἄμεση χρησιμοποίησή της, τόσο στὴν ὑλικὴ παραγωγή, ὅσο καὶ στὸ ἐμπόριο, τὴν ἐκπαίδευση, τὴν ἰατρική, τὶς ὑπηρεσίες, τὴν ἀτομικὴ ζωή. Ἡ αὐτοματοποίηση καὶ ἡ τηλεματικὴ θὰ γενικευθοῦν λοιπὸν στὶς προηγμένες χῶρες. Ἡ ἐπιταχυνόμενη εἰσαγωγή τους προκαλεῖ ἤδη τὴν τερατώδη αὔξηση τῆς ἀνεργίας.

Ὁ καπιταλισμός, ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ νόμο τοῦ παροξυνόμενου ἀνταγωνισμοῦ, δὲ βλέπει στὸ ἄμεσον μέλλον παρὰ τὰ ὀφέλη μιᾶς αὐξημένης παραγωγικότητας, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐργαζομένων ποὺ πρόκειται νὰ πληρώσουν μὲ τὴν πτώση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς τους, τὰ τεράστια ἔξοδα αὐτῆς τῆς ἐξέλιξης. Ἀλλὰ μὲ ποιό τρόπο ἡ κοινωνία θὰ μπορέσει νὰ διαχειριστεῖ στὸ ἀπώτερο μέλλον μιὰ τέτοια κατάσταση; Διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ παρελθόν, δὲν θὰ εἶναι πιὰ δυνατὸν νὰ ἐξασφαλίσει μὲ τρόπο κυρίως πληθωριστικὸ «Κεϋνσιανικὸ» ταυτόχρονα τὴ ζήτηση, τὶς ἐπενδύσεις, καὶ τὰ αὐξημένα ἔξοδα ἑνὸς πληθυσμοῦ ποὺ στὴν πλειοψηφία του θὰ διατηρεῖται μὴ παραγωγικά. Σχετικὰ μὲ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη θὰ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ξανασκεφθοῦν τὰ σχέδια προηγμένης κοινωνίας οἱ διάφορες κοινωνικο - πολιτικὲς δυνάμεις.

Εἶναι π.χ. φανερὸ ὅτι τὸ γαλλικὸ σχέδιο τοῦ Ζισκὰρ «μιᾶς προηγμένης φιλελεύθερης κοινωνίας» ποὺ διαμορφώθηκε τὴ στιγμὴ τῆς καπιταλιστικῆς ἀνόδου στὴ δυτικὴ Εὐρώπη καὶ στὸν κόσμο, δὲν εἶναι πιὰ βιώσιμο. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἐλπίδα ὥστε ὁ ἀκραῖος «φιλελευθερισμὸς» ποὺ ἐφαρμόζει π.χ. ἡ τωρινὴ γαλλικὴ κυβέρνηση νὰ μπορέσει νὰ ἀπορροφήσει τὴν ἀνεργία. Οἱ ὑπολογισμοὶ αὐτοῦ τοῦ «φιλελευθερισμοῦ» εἶναι τώρα ἐντελῶς ἀναστατωμένοι ἀπὸ τὴ γενικὴ κατεύθυνση τῆς ἐξέλιξης σὲ παγκόσμια κλίμακα.

Γιὰ νὰ ἀντεπεξέλθει στὸν ὀξυνόμενο ἀνταγωνισμὸ κάθε ἐθνικὸς καπιταλισμός, ὅπως ὁ γαλλικός, προέβλεπε τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μονοπωλιακοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας, ποὺ νὰ στηρίζεται σὲ μιὰ προηγμένη τεχνολογία. Ἔλπιζαν ἔτσι ν' αὐξήσουν τὶς ἐξαγωγές, καὶ μὲ βάση αὐτὸν τὸν πλοῦτο, νὰ θεραπεύσουν τὶς ἐσωτερικὲς ἐλλείψεις. Ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατον ὅλοι οἱ ἐθνικοὶ καπιταλισμοὶ νὰ κερδίσουν σ' αὐτὸ τὸ παιχνίδι, οὔτε νὰ κατορθώσουν νὰ ἔχουν ὅλοι μιὰ ἀνάλογη θέση μ' αὐτὴν π.χ. τῆς Γερμανίας ἢ τῆς Ἰαπωνίας. Αὐτὲς οἱ δύο χῶρες, πράγματι, διατηροῦν ἀκόμα μιὰ εὔθραυστη ἐσωτερικὴ οἰκονομία, χάρις στὴν τεράστια μεταφορὰ πλούτου ποὺ ὀργάνωσαν ἀπ' τὸ ἐξωτερικό, ἀπ' τὸ γεγονὸς τῆς ἰσχύος ποὺ δείχνουν ὡς τὰ τώρα οἱ ἐξαγωγές τους.

Δὲν θὰ εἶναι πιὰ δυνατὸν νὰ διατηρηθεῖ τὸ «φιλελεύθερο» ρεῦμα παρὰ κατεβάζοντας περισσότερο τὸ ἐπίπεδο ζωῆς τῶν μαζῶν, καὶ διακινδυνεύοντας ν' αὐξήσουν τὴν ἀνεργία. Μὲ τὸν καιρὸ μιὰ τέτοια πολιτικὴ θὰ ὁδηγοῦσε σὲ ἀδιέξοδο, γιατὶ ὑπάρχουν λίγες πιθανότητες οἱ μᾶζες νὰ μείνουν ἀκόμα γιὰ πολὺ ἀδρανεῖς, ἢ ἡ δυτικὴ μπουρζουαζία νὰ μπορέσει νὰ ἐπιβάλει μιὰ δικτατορία. Πρέπει λοιπὸν νὰ σκεφθοῦν ἕνα ἄλλο σχέδιο κοινωνίας, ποὺ θὰ κρατοῦσε π.χ. τὸν καπιταλισμὸ μέσα στὸν κορσὲ μιᾶς «σοσιαλδημοκρατικῆς» σχεδιοποίησης, μὲ μιὰ ἐπιβαρυμένη φορολογία «πιὸ δίκαια» καὶ μιὰ κατανομὴ γενικὰ πιὸ ἰσόμερη «τῶν θυσιῶν» καὶ τῆς «λιτότητας». Ἀλλὰ πρόκειται κ' ἐκεῖ γιὰ ἕνα σχέδιο ἀνεδαφικὸ ποὺ θὰ ἐπέτεινε τὴν ὕφεση ποὺ ἔχει πλήξει τὸν καπιταλισμό, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀρκεστεῖ ἐπὶ πολὺν καιρὸ σὲ μιὰ «χαμηλὴ» καὶ «ἰσομερὴ ἀνάπτυξη» ποὺ νὰ βάζει κάτω ἀπὸ τὸν «ἔλεγχο» τὸν μονοπωλιακὸ τομέα του, μὲ τὴν προηγμένη τεχνολογία.

Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀνάπτυξη τῶν νέων παραγωγικῶν δυνάμεων ποὺ ὁδηγεῖ σὲ ἕνα τεράστιο περιορισμὸ τοῦ ἀτομικοῦ χρόνου ἐργασίας πρὸς ὄφελος τῶν γενικευμένων αὐτομάτων μηχανῶν ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπ' τὶς προόδους τῆς ἀφηρημένης καὶ ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης, παρέχει γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας τὴ δυνατότητα μιᾶς σοσιαλισικῆς κοινωνίας βασισμένης στὴν αὐτοδιαχείριση. Σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία ὅπου μιὰ αὐξημένη παραγωγικότητα θάδινε τὴ δυνατότητα μιᾶς διαχείρισης δημοκρατικῆς, τὸ ἄτομο θὰ ἔχει τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο γιὰ τὴν ἀληθινή του ἐλευθερία, ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτυχθεῖ πλέρια.

Πρὸς τὸ παρόν, οἱ ἐργαζόμενοι τῆς Εὐρώπης, βρίσκονται κάτω ἀπ' τὸ πλῆγμα τῆς ἀνεργίας ποὺ ἐπεκτείνεται καὶ ἀκόμα δὲν κατανοοῦν τὸν ἀληθινὸ δρόμο ποὺ πῆρε ἡ οἰκονομία, τὶς προοπτικὲς καὶ δυνατότητές της. Οἱ διαφορὲς εὐαισθησίας μένουν μάλιστα μεγάλες ἀνάμεσα στὰ διάφορα Κράτη αὐτῆς τῆς Εὐρώπης ποὺ προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσει μιὰ δική της ταυτότητα μὲ τὴ συνένωσή της, χωρὶς νὰ μπορεῖ ἀκόμα νὰ τὸ κατορθώσει. Εἶναι χαρακτηριστικό, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ὅ,τι εἶναι στὴ Γερμανία, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς πρωτοπόρους ἐργάτες, γεννιοῦνται τώρα διεκδικήσεις ποὺ κατευθύνονται πρὸς τὸν προοδευτικὸ περιορισμὸ τοῦ χρόνου ἐργασίας, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ σύνθημα τῆς ἑβδομάδας τῶν 35 ὡρῶν.

Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ τώρα χρειάζεται εἶναι ἡ πάλη γι' αὐτὸ τὸ σύνθημα, καὶ γιὰ ἄλλα ποὺ θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς τωρινῆς συγκυρίας, νὰ διεξάγεται σὲ ὅλη τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη πάνω στὴ βάση μιᾶς συμφωνίας ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν καὶ πολιτικῶν εὐρωπαϊκῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ καπιταλισμός, γιὰ τοὺς δικούς του λόγους, ἂν καὶ βαθειὰ διαιρεμένος, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐμμένει στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ συνεργασία τῶν ἀνομοίων καὶ ἀνταγωνιστικῶν δυνάμεών του. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μερικὲς πολὺ σημαντικὲς ἀπ' τὶς δυνάμεις του θέλουν νὰ στερεώσουν καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὴν Εὐρώπη τῶν Ἐννέα! Παρὰ τὴν ἀντίθεση ἄλλων δυνάμεων, ποὺ ἐκφράζουν

εἴτε τὰ δικά τους συμφέροντα, εἴτε ἐκεῖνα τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, σχηματίζεται ἕνα «εὐρωπαϊκὸ» ἀστικὸ ρεῦμα ποὺ ἐπιμένει στὴν προσπάθειά του γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ σταθεροποίηση τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ δημιουργία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Νομισματικοῦ Συστήματος τοῦ E.N.U. (μονάδας εὐρωπαϊκῆς), καθὼς καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου μὲ βάση καθολικὴ καὶ ἀναλογικὴ ψηφοφορία τὸν ἐρχόμενο Ἰούνη, εἶναι μέτρα ποὺ πᾶνε πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση.

Εἶναι δύσκολο στὴν τωρινὴ συγκυρία νὰ προβλέψουμε σ' αὐτὸν τὸν τομέα μιὰ ἐπιστροφὴ πρὸς τὰ πίσω, παρὰ τὶς ἀντιθέσεις καὶ τὶς ἀντιφάσεις ποὺ ἐκδηλώνονται ἀνάμεσα στὰ διάφορα τμήματα τῆς εὐρωπαϊκῆς μπουρζουαζίας, καὶ παρὰ τὴν ἐχθρότητα στὸ εὐρωπαϊκὸ σχέδιο τόσο τῶν ΗΠΑ ὅσο καὶ τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ μάχη θὰ ξαναρχίσει μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐκλογῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου τὸν ἐρχόμενο Ἰούνιο. Εἶναι βέβαιο πὼς ἕνα τέτοιο Κοινοβούλιο ποὺ θὰ ἐκλεγεῖ μὲ βάση τὴν καθολικὴ καὶ ἀναλογικὴ ψηφοφορία, σύμφωνα μὲ τὶς τωρινὲς μεγάλες πολιτικὲς οἰκογένειες, τοὺς σοσιαλιστὲς καὶ τοὺς σοσιαλδημοκράτες, τοὺς κομμουνιστές, τοὺς χριστιανοδημοκράτες καὶ κεντρώους ὅλων τῶν αποχρώσεων, θὰ ἀποκτήσει ἀνεπαίσθητα καὶ γόητρο καὶ ἰσχὺ πραγματική, σὲ βάρος τόσο τῆς τωρινῆς Ἐπιτροπῆς τῶν 13 τῶν Βρυξελλῶν τῆς ἀποτελούμενης ἀπὸ τεχνοκράτες, ὅσο καὶ κάθε χωριστοῦ Κράτους. Κινδυνεύει νὰ ὁδηγήσει τὴν Εὐρώπη, ὄχι βέβαια πρὸς τὴν πραγματικὴ ἑνότητα, μέσα στὰ πλαίσια π.χ. μιᾶς ὁμοσπονδίας Κρατῶν, ἀλλὰ πρὸς ἕνα εἶδος συνομοσπονδίας χαλαρῆς καὶ πλατειᾶς. Εἶναι ἐπίσης μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο ποὺ θὰ εἶναι δυνατὸν καὶ ἀναγκαῖο νὰ ἀκουστεῖ ἡ φωνὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου, ποὺ νὰ ὑπερασπίζεται κοινὲς διεκδικήσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, καὶ τὸ σχέδιο τῆς ἑνωμένης σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης, τῶν Κρατῶν καὶ τῶν λαῶν.

Εἴμαστε βέβαια πολὺ μακρυὰ ἀπὸ μιὰ τέτοια ἑνότητα τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀνάμεσα στοὺς σοσιαλιστές, τοὺς σοσιαλ-δημοκράτες, τοὺς κομμουνιστές, τοὺς «εὐρω-κομμουνιστές». Ἀλλὰ γιὰ πρώτη φορὰ αὐτὲς οἱ δυνάμεις θὰ βρεθοῦν στὸ ἴδιο εὐρωπαϊκὸ πλαίσιο, γνωριζόμενες καλύτερα ἀναμεταξύ τους, καὶ ὑφιστάμενες πιέσεις «ὑπερεθνικές», οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ποιός μπορεῖ νἄχει ἀμφιβολίες γιὰ τὶς διαστάσεις τῶν ἀναπόφευκτων διαφοροποιήσεων μέσα σ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις, κάτω ἀπ' τὴν πίεση τῆς ἐξέλιξης τῆς κοινωνικο - πολιτικῆς συγκυρίας, ποὺ ἤδη συνοπτικὰ ἀναλύσαμε;

Ἐξακολουθοῦμε νὰ βρισκόμαστε μέσα στὸν κύκλο τῆς σοσιαλιστικῆς εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης ποὺ ἐκτείνεται σὲ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο. Μιὰ πρώτη της φάση εἶχε ἀρχίσει μὲ τὴν Πορτογαλικὴ Ἐπανάσταση πάνω στὴ βάση ἑνὸς εὐνοϊκοῦ πολιτικοῦ κλίματος, καὶ στὴν ἀπαρχὴ τῆς μεταβολῆς τῆς οἰκονομικῆς συγκυρίας ποὺ εἶναι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δυσμενὴς γιὰ τὸν καπιταλισμό. Δὲν στάθηκε δυνατόν, αὐτὴ ἡ πρώτη φάση, κατάλληλα νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦμε, ἐξ αἰτίας τῆς μεγίστης διαίρεσης τῶν συνθετικῶν στοιχείων τοῦ Ἑνιαίου Ἐργατικοῦ Μετώπου καὶ τῆς ἔλλειψης ἑνὸς κατάλληλου Μεταβατικοῦ Προγράμματος, ποὺ νὰ τὸ ὑπερασπίζεται τουλάχιστον μιὰ σημαντικὴ μαρξιστικὴ ἐπαναστατικὴ δύναμη, σὲ εὐρωπαϊκὴ κλίμακα. Ἡ ἥττα τῆς «Ἕνωσης τῆς Ἀριστερᾶς», στὴ Γαλλία, ἔκφρασης τῆς διατήρησης αὐτῶν τῶν ἀδυναμιῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι χαρακτηριστικὲς ἐπίσης, μὲ ἄλλες μορφές, τῆς πορτογαλικῆς περίπτωσης, ἐπέτεινε τὴν ὀπισθοδρόμηση.

Ἡ εἰσβολή, τώρα, τῆς μαζικῆς ἀνεργίας πάει πρὸς τὴν ἴδια διεύθυνση. Ἀλλά, αὐτὴ τὴ φορά, πρόκειται γιὰ τὴν ἔκφραση μιᾶς νέας φάσης τῆς ἐξέλιξης τοῦ ἀνεπτυγμένου καπιταλισμοῦ, ποὺ θὰ προκαλέσει κολοσσιαῖες μεταβολὲς οἱ ὁποῖες θὰ βάζουν σὲ κίνδυνο τὶς βάσεις, τὴ λογικὴ τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Πῶς ὁ προηγμένος καπιταλισμός, πιὸ πλούσιος παρὰ ποτὲ σὲ δυνατότητες παραγωγικότητας καὶ δημοκρατικῆς διαχείρισης τῆς κοινωνίας, μπορεῖ νὰ συμβιβαστεῖ μὲ τὴν ἀνεργία σχεδὸν τοῦ μισοῦ ἐνεργητικοῦ πληθυσμοῦ; Κι αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀρχή. Πῶς νὰ θρέψει αὐτὴ τὴ μάζα πλάϊ στὶς ἄλλες κοινωνικὲς κατηγορίες ποὺ τώρα τὶς συντηροῦν διάφορες κοινωνικὲς ὑπηρεσίες; Καὶ τί νὰ κάνει μὲ ἀνθρώπους ποὺ θὰ διαθέτουν ἐλεύθερο χρόνο ὅλο καὶ περισσότερο, ποὺ θὰ τοὺς ὠθεῖ στὸ νὰ ἀναπτύξουν πιὸ ἐλεύθερα τὴν προσωπικότητά τους;

Θὰ ἔπρεπε ὁ καπιταλισμὸς νὰ φανεῖ ἱκανὸς νὰ ἐπιβάλλει μιὰ ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ σιδερένια δικτατορία, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐξακολουθήσει νὰ διαχειρίζεται μιὰ τέτοια νέα κοινωνία, χωρὶς αὐτὴ νὰ μεταμορφωθεῖ κοινωνικά. Ἂν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη τὴ γενικὴ τεράστια δύναμη, τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτική, ποὺ ἀπέκτησαν οἱ ἔμμισθοι ἐργαζόμενοι τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἄπειρα πιὸ λογικὸ νὰ συμπεραίνομε ὅτι κατευθυνόμαστε πρὸς μιὰ νέα φάση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπανάστασης, βέβαια διὰ μέσου μεταβατικῶν σταθμῶν ποὺ δὲν μποροῦμε ἀκόμα νὰ καθορίσουμε ἀκριβῶς, μὰ ποὺ θὰ καταλήξουν τελικὰ στὰ χρόνια ποὺ ἔρχονται, στὴν πάλη γιὰ τὸν αὐτοδιαχειριζόμενο σοσιαλισμό. Μόνη λύση σήμερα, ὄχι μόνο ἀναγκαία, ἀλλὰ καὶ δυνατή, γιὰ νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο, στὸ ὁποῖο μπαίνει μὲ γοργὰ βήματα, ὁ προηγμένος καπιταλισμός.

Γενάρης 1979

Ἡ ἐπανάσταση καὶ τὸ πρόγραμμα

Μπροστὰ σὲ μιὰ ταχύτατη ἐξέλιξη τῆς διεθνοῦς κατάστασης, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες, «Τρίτος Κόσμος», «Ἐργατικὰ Κράτη), ἡ ἰδεολογικὴ καὶ πρακτικὴ προετοιμασία τῶν παραδοσιακῶν ἡγεσιῶν τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἀλ-

λὰ ἀκόμα καὶ τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἀριστερᾶς, ἀποδεικνύεται ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀνεπαρκής. Πρᾶγμα ποὺ ἐπιβάλλει σὰν πρώτιστο καθῆκον ἕνα ἰδεολογικὸ ἐπανεξοπλισμὸ ἱκανὸ ν' ἀνταποκριθεῖ ἱκανοποιητικὰ στὶς νέες ἐξελίξεις, προοπτικὲς καὶ καθήκοντα.

Χρειάζεται, πρῶτα πρῶτα, νὰ πάρουμε συνείδηση ὅτι ὁ καπιταλιστικὸς κόσμος διατρέχει μιὰ καινούργια φάση τῆς ἐξέλιξής του, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ γρήγορη εἰσαγωγὴ νέων παραγωγικῶν δυνάμεων μὲ συντριπτικότατες κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις.

Ἡ εἰσαγωγὴ τέτοιων δυνάμεων εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ αἰτία τῆς λογικῆς τοῦ συστήματος καὶ τῶν μεταμορφώσεων ποὺ ἀρχίζει νὰ γνωρίζει.

Ὁ καπιταλισμός, ὅσο ἐπιζεῖ — καὶ γιὰ νὰ ἐπιζεῖ — ἔχει τὴν τάση ν' ἀναπτύξει στὸ ἔπακρο τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις, καὶ νὰ προκαλεῖ διαρκῶς ἕνα καινούργιο διεθνῆ καταμερισμὸ ἐργασίας.

Ἔτσι ἀρχίζουμε ἤδη καὶ μπαίνουμε στὴ φάση ὅπου γενικεύεται καὶ αὐτοματοποιεῖται τὸ σύστημα τῶν μηχανῶν τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς καὶ διαφόρων κλάδων ὑπηρεσιῶν. Μὲ τὴν αὐτοματοποίηση τοῦ συστήματος τῶν μηχανῶν (χάρη κυρίως στὶς φανταστικὲς προόδους τῆς ἠλεκτρονικῆς καὶ τῆς τηλεματικῆς) λιγοστεύει σχετικὰ ὁλοένα ὁ ἀριθμὸς τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαλλήλων, δηλαδὴ ὅλων τῶν ἐργαζομένων ποὺ ἄλλοτε κινοῦσαν ἄμεσα τὶς μηχανὲς ἢ διεκπεραίωναν ἐργασίες ποὺ τὶς κάνουν τώρα αὐτόματα οἱ μηχανές. Ἕνα ὁλοένα καὶ μεγαλύτερο μέρος ἐργαζομένων ἔτσι παραμερίζεται τόσο ἀπὸ τὴν ὑλικὴ παραγωγή, ὅσο καὶ ἀπὸ τὶς διάφορες ὑπηρεσίες (Τράπεζες, Ταχυδρομεῖα, Ἀσφαλίσεις, Ἐκπαίδευση, Μεταφορὲς κλπ.).

Βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ νέες διαστάσεις τῆς ἀνεργίας, μόνιμης, αὐξανόμενης, ὀργανικῆς.

Τέτοια ἀνεργία, χαρακτηριστικὸ τώρα φαινόμενο ὅλων τῶν προηγμένων καπιταλιστικῶν χώρων, συμβαδίζει καὶ μὲ τὸν πληθωρισμό. Γιατὶ ὁ πληθωρισμός, σὲ τελευταία ἀνάλυση, εἶναι ἡ συνέχεια τῆς προσπάθειας τοῦ μονοπωλιακοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας, μὲ ὑψηλὴ τεχνολογία, καὶ τοῦ Κράτους, στὴν ὑπηρεσία του, νὰ αὐξήσουν καὶ οἱ δυὸ τὰ ἔσοδά τους σὲ βάρος τοῦ βιοτικοῦ ἐπίπεδου τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων (ἀνεβάζοντας τὶς τιμὲς καὶ τοὺς φόρους).

Τὸ ἐργατικὸ κίνημα δὲν ἦταν προετοιμασμένο γιὰ τέτοια φάση ἐξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὁλομέτωπη ἐπίθεση τοῦ Κεφαλαίου καὶ τοῦ Κράτους, ξένισε στὴν ἀρχὴ καὶ ἐπιδείνωσε τὸ κλῖμα σχετικῆς ἀποθάρρυνσης ποὺ ἐπικρατοῦσε, σὲ ὁρισμένες ἰδίως χῶρες, μπροστὰ στὴ διάσπαση τοῦ ἑνιαίου Μετώπου τῆς Ἀριστερᾶς, ἢ τὶς δυσκολίες νὰ συγκρατηθεῖ τέτοιο Μέτωπο.

Ἀλλὰ ἀπὸ μερικοὺς μῆνες τώρα ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη εἶναι καὶ πάλι τὸ θέατρο μεγάλων κοινωνικῶν ἀγώνων, ποὺ προκαλοῦνται ἀπὸ τὴν ἀνεργία, ἢ τὸν πληθωρισμό, ἢ καὶ τὰ δυὸ μαζί, καὶ ποὺ βάζουν μπροστὰ νέα τολμηρὰ αἰτήματα τῶν ἐργαζομένων, ὅπως π.χ. τὴ βδομάδα τῶν 35 ὡρῶν.

Ἡ ἀνταπάντηση τῶν ἐργαζομένων ἦταν ἀναπόφευκτη, καθὼς τὸ εἰδικὸ οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ βάρος τους εἶναι πάντα τεράστιο, καὶ οἱ ἕως τώρα κατακτήσεις τους σημαντικώτατες.

Εἶναι ἀδύνατο οἱ λεγεῶνες τῶν ἐργαζομένων τῆς Εὐρώπης, ποὺ ἔζησαν ἐπὶ πολλὰ χρόνια μὲ ὑψηλὰ ἡμερομίσθια, καὶ ἐλάχιστη ἀνεργία, νὰ ἀνεχθοῦν τώρα μιὰ κοινωνία στὴν ὁποία θἆταν καταδικασμένοι νὰ γνωρίσουν μαζικὴ ἀνεργία, καὶ μισθοὺς καὶ ἐπιδόματα φτώχειας.

Τοὺς τελευταίους μῆνες εἴδαμε τὴ μεγάλη ἀπεργία τῶν σιδηρουργῶν τῆς Γερμανίας, τὶς ἐξεγέρσεις τῶν ἐργατῶν σὲ πολλὲς περιοχὲς τῆς Γαλλίας, τὸ κῦμα ἀπεργιῶν στὴν Ἀγγλία, ποὺ πῆρε διαστάσεις πραγματικῆς ἀνταρσίας τῆς βάσης τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος καὶ τῶν Συνδικάτων ποὺ ἐπηρεάζει ἐναντίον τῆς ἡγεσίας τοῦ μὲν καὶ τῶν δέ.

Ἀλλὰ σὲ λίγους μῆνες ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση θὰ χειροτερέψει περισσότερο μὲ τὴν ἀναπόφευκτη αὔξηση τοῦ πετρελαίου καὶ πολλῶν ἄλλων τιμῶν, δηλαδὴ μ' ἕνα νέο κῦμα πληθωρισμοῦ, ταυτόχρονα μὲ τὴν ἀνερχόμενη ἀνεργία.

Ἑπομένως ὁδηγούμεθα πρὸς ἀκόμα σκληρότερους κοινωνικοὺς ἀγῶνες σ' ὅλη τὴν Δυτικὴ Εὐρώπη.

Πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ νὰ συντελέσει ὥστε ν' ἀποκατασταθεῖ σὲ ὁρισμένες τουλάχιστον χῶρες, τὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο καὶ ν' ἀνοιχτεῖ ἔτσι καὶ πάλι ἡ προοπτικὴ μεταβατικῶν Ἐργατικῶν Κυβερνήσεων τῶν μαζικῶν Κομμάτων τῆς Ἐργατικῆς τάξης.

Ἀλλὰ μιὰ τέτοια δυνατὴ καὶ πάλι ἐξέλιξη ἀπαιτεῖ τὴν ἐπεξεργασία Προγράμματος, ποὺ ν' ἀνταποκρινεται στὴ ν έ α φ ά σ η ποὺ μπῆκε ὁ ἀ ν ε π τ υ γ μ έ ν ο ς κ α π ι τ α λ ι σ μ ὸ ς καὶ νέων ἀντιλήψεων καὶ μεθόδων δράσης τόσο ἐκ μέρους τῶν Κομμάτων, ὅσο καὶ τῶν Συνδικάτων, ποὺ ἡ δράση τους δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ περιορίζεται μονάχα στὸ ἐθνικὸ πλαίσιο, ἀλλὰ νὰ συντονίζεται σὲ εὐρωπαϊκὴ κλίμακα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο ὁ τομέας τῶν ἀνεπτυγμένων καπιταλιστικῶν χώρων ποὺ γνωρίζει ἱστορικῆς σημασίας νέες ἐξελίξεις.

' ἀποικιακὴ ἐπίσης ἐπανάσταση καταγάγει καινούργιες σημαντικότατες νίκες ἰδιαίτερα στὸ μέτωπο τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ νίκη τῆς Ἰρανικῆς ἐπανάστασης ἀποτελεῖ γεγονὸς ποὺ θὰ ἐπηρεάσει ἰδιαίτερα τὴν ἐξέλιξη ὅλων τῶν Ἀραβικῶν Κρατῶν, ἀπὸ τὸ Μαρόκο, ἕως τὸ Ἰράκ, τὴ Συρία, τὴ Σαουδικὴ Ἀραβία, τὰ Ἐμιράτα τοῦ Περσικοῦ Κόλπου. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐξελίξεις ἄρχισαν ἤδη.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀμερικάνικος Ἰμπεριαλισμὸς βιάζεται ἀφ' ἑνὸς νὰ θέσει ὑπὸ καραντίνα τὴν Ἰρανικὴ Ἐπανάσταση καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ τὴν δυσφημίσει μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς προπαγάνδας. Οἱ προσπάθειές του νὰ διχάσει τοὺς Ἄραβες, καὶ νὰ σκαρώσει μιὰ νέα πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ συμμαχία στὸν χῶρο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, πρόκειται καὶ πάλι ν' ἀποτύχουν, τόσο ἄστοχα, καὶ ἀνεδαφικὰ εἶναι σχεδιοποιημένες αὐτὲς οἱ προσπάθειες. Ἀλλὰ βέβαια κινδυνεύουν νὰ κάνουν καὶ πάλι ἐκρηκτικὴ τὴν κατάσταση σ' αὐτὸν τὸ

χῶρο καὶ νὰ ἐπιτείνουν τὸν ἀνταγωνισμὸ μὲ τοὺς Σοβιετικούς.

Ἡ ἀποικιακὴ ἐπανάσταση προχωρεῖ ἐπίσης σ' ὅλη τὴ Μαύρη Ἀφρική, μὲ διάφορα ἐπίκεντρα ὅπως ἡ νέα ἐξέγερση ποὺ ὑποβόσκει στὸ Κογκό, καὶ ἡ προέλαση τῶν ἐπαναστατικῶνδυνάμεων στὴ Ροδεσία.

Εἶναι βέβαιο, ὅτι ταχύτατα ὁ ὅλος χῶρος τῆς Μαύρης Ἀφρικῆς θὰ γίνει τὸ θέατρο νέων μεγάλων ἐπαναστατικῶν ἀγώνων καὶ νικῶν.

Στὴν Λατινικὴ Ἀμερική, ἂν χῶρες ὅπως ἡ Ἀργεντινὴ καὶ ἡ Χιλὴ βρίσκονται πάντα κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ στυγνῶν δικτατοριῶν, ἡ κατάσταση ἔχει πολὺ βελτιωθεῖ στὴ Βολιβία, τὸ Περοῦ, τὴ Βραζιλία, δίνοντας νέες δυνατότητες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τόσο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὅσο καὶ τῶν καθαρὰ ἐπαναστατικῶν δυνάμεων σ' αὐτὲς τὶς χῶρες.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ χῶρο τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς ὅπου δρᾶ τὸ ἡφαίστειο τῆς Νικαράγουας, καὶ ὅπου οἱ μέρες τῆς μακρόχρονης δικτατορίας τοῦ Σομόζα εἶναι ὁπωσδήποτε μετρημένες.

Τὸ πιὸ σκοτεινὸ μέρος τοῦ πίνακα τῆς διεθνοῦς κατάστασης παραμένει στὴν οὐσία — ὢ, εἰρωνεία τῆς Ἱστορίας! — ἐκεῖνο τῶν «Ἐργατικῶν» χωρῶν. Ὕστερα ἀπὸ τὸν πρῶτο «ἐνδοσοσιαλιστικὸ» πόλεμο Βιετνὸμ — Καμπότζης, εἴδαμε τὴ συνέχεια μὲ τὴν εἰσβολὴ τῆς Κίνας στὸ Βιετνάμ. Ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ κινδύνεψε νὰ προκαλέσει παγκόσμια ἐκρηκτικὴ κρίση, σὲ περίπτωση ποὺ οἱ Κινέζοι προχωροῦσαν βαθύτερα πρὸς τὸ Ἀνόϊ π.χ. κι οἱ Σοβιετικοὶ ἦταν τότε ἀναγκασμένοι νὰ ἐπέμβουν.

Εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ ἐπέμβαση τῶν Κινέζων θὰ κάνει τώρα τοὺς Δυτικοὺς ν' ἀναμετρήσουν τοὺς κινδύνους ποὺ παρουσιάζει ἡ πρόθεσή τους «νὰ παίξουν τὸ χαρτὶ τῆς Κίνας» ἐναντίον τῶν Σοβιετικῶν, καὶ ν' ἀναθεωρήσουν κάπως τὴν πολιτική τους σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ἰδιαίτερα οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Γιαπωνέζοι.

Ὁπωσδήποτε ἡ εἰσβολὴ δὲν ἔλυσε κανένα ζήτημα.

Τὸ Βιετνάμ εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ διατηρεῖται «ἐπὶ ποδὸς πολέμου», ἐνῶ ἡ ὅλη ἐξαιρετικὰ δύσκολη κατάστασή του ἀπαιτεῖ «εἰρήνη» καὶ «συμφιλίωση» μὲ τὴν Κίνα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Κίνα ποὺ χρειάζεται ταχύτατο ἐκσυγχρονισμὸ τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ Στρατοῦ της, εἶναι ἀναγκασμένη νὰ παραμένει ἄγρυπνη τόσο ἀπέναντι στὸ Βιετνάμ, ὅσο καὶ στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση.

Μόνο μιὰ ἀπὸ κοινοῦ συνεννόηση καὶ λύση τοῦ προβλήματος τῆς Ἰνδοκίνας, ποὺ θἄπρεπε νὰ μείνει οὐδέτερη, καὶ ἀνεξάρτητη χωρὶς ἐπεμβάσεις, ξένους στρατοὺς καὶ «προστασίες» ὁποιεσδήποτε θὰ ἀνταποκρίνονταν στὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν λαῶν αὐτοῦ τοῦ χώρου.

Ἀλλὰ ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἐθνικιστικὲς γραφειοκρατίες, νέου τύπου, ποὺ ἔχουν πρακτικὰ κόψει μὲ τὸν μαρξιστικὸ διεθνισμό, καὶ μὲ τὴν ὅλη ἀντίληψή του γιὰ τὴν οὐσία καὶ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πράγμα ποὺ ἐγείρει κολοσσιαῖα νέα θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ζητήματα γιὰ τὴν Ἐπαναστατικὴ Ἀριστερά, καὶ ποὺ ἀπαιτοῦν βαθειὰ συζήτηση καὶ ἀποσαφήνισή τους.

Ἔτσι καταλήγουμε καὶ πάλι στὴν ἀνάγκη ἐπεξεργασίας ἑνὸς νέου Μεταβατικοῦ Προγράμματος ἱκανοῦ νὰ ἐξοπλίσει τὴν πρωτοπορία, τόσο σχετικὰ μὲ τὴν νέα φάση τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅσο καὶ μὲ τὶς νέες ἀναπτύξεις τῆς Ἀποικιακῆς Ἐπανάστασης, καὶ τὰ νέα προβλήματα ποὺ ἐγείρει ἡ ἐξέλιξη καὶ πράξη τῶν «Ἐργατικῶν» Κρατῶν.

Μάρτιος 1979

Σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμο Κίνας - Βιετνὰμ

Δημοσιεύουμε παρακάτω ἀποσπάσματα ἀπὸ πολὺ ἐνδιαφέρον γράμμα Συντρόφου μας, ποὺ δρᾶ στὸ χῶρο τοῦ Εἰρηνικοῦ, καὶ ποὺ βρίσκεται σὲ στενὲς σχέσεις τόσο μὲ τὸ Βιετνάμ, ὅσο καὶ τὴν Κίνα.

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο μας θὰ δημοσιεύσουμε πρόσφατη Ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς Γραμματείας τῆς Τάσης μας (τῆς Δ.Μ.Ε.Τ.) πάνω στὸν πόλεμο Κίνας - Βιετνάμ, ποὺ καθορίζει τὴν ἐπίσημη γραμμή μας στὸ καίριο αὐτὸ θέμα.

«Καὶ πρῶτα πρῶτα σχετικὰ μὲ τὸ Βιετνάμ: Ἔχω πολὺ καλὴ καὶ ἀξιόπιστη πληροφόρηση πάνω στὴν ἐκεῖ κατάσταση.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση εἶναι καταστροφικὴ μὲ πραγματικὴ πείνα — τρῶνε τὰ φύλλα τῶν δέντρων ἀκόμα — καὶ ἀληθινὸ λιμὸ σὲ μερικὲς περιοχές. Στὶς πόλεις, οἱ ἐργάτες ζοῦν μὲ δελτία τόσο πενιχρὰ ποὺ εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐργασθοῦν περισσότερο ἀπὸ μερικὲς ὧρες τὴ μέρα. Πρέπει, ἐπὶ πλέον νὰ καταναλώσουν ὧρες πολλὲς κάνοντας οὐρὰ γιὰ τὰ τρόφιμα τοῦ δελτίου. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη ὀφείλεται, κυρίως, σὲ καιρικὲς καταστροφές, ἀλλὰ ἐπίσης στὰ ἀποτελέσματα τοῦ μακροχρόνιου πολέμου καὶ στὴν ἐξάντληση τοῦ κόσμου μετὰ τὸν πόλεμο. Ἐπὶ πλέον, ὑπάρχει αἰσθητὴ ἔλλειψη ἱκανῶν γραφειοκρατῶν καὶ φαρδιὰ ἐξάπλωση μιᾶς μεγάλης ἀνίκανης γραφειοκρατίας. Οἱ πιέσεις πάνω στὰ σύνορα τῆς Καμπότζης καὶ Κίνας χειροτέρεψε σημαντικὰ τὴν κατάσταση, ξαναπαίρνοντας πίσω πολλὰ ἀπὸ τὰ καλύτερα στελέχη στὸ στρατὸ καὶ χρησιμοποιώντας γι' αὐτὸν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐφοδίων τῆς χώρας. Ἡ δικαιολογία γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴν Καμπότζη ἦταν πὼς αὐτὸ ἦταν ἀναγκαῖο γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ σταθερότης στὰ σύνορα, ὅπου σημαντικὲς οἰκονομικὲς περιοχὲς εἶχαν καταστραφεῖ ἀπὸ τοὺς Καμποτζιανούς. Φυσικὰ αὐτὸ ἦταν μιὰ κοντόφθαλμη ἄποψη καὶ τὰ τελευταῖα γεγονότα θὰ χειροτερέψουν τὴν τεράστια κρίση στὶς περιοχὲς ὅπου παράγονται τὰ τρόφιμα, καθιστώντας τοὺς Βιετναμέζους ἀκόμα πιὸ ἐξαρτημένους ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ βοήθεια (πράγμα ποὺ ἐπιθυμοῦν φυσικὰ οἱ Σοβιετικοί).

Ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ κατὰ κάποιο τρόπο χάρη σ' ὅλα αὐτά, γίνονται πολλὲς συζητήσεις, ἐκφράσεις δια-

φορῶν, κριτική τῶν ἡγετῶν, ἀκόμα καὶ μερικῶν τῆς κορυφῆς, καὶ παρουσιάζεται μιὰ διάθεση πρὸς γενικὴ χαλαρότητα κάθε ἐλέγχου. Αὐτό, κατὰ τὴν γνώμη μου, δὲν μπορεῖ νἆναι παρὰ μιὰ μεταβατικὴ φάση. Προέρχεται ὅμως ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία, τουλάχιστον ἑνὸς μέρους τῆς Βιετναμέζικης ἡγεσίας, νὰ ἀποφύγει μιὰ σταλινικοῦ τύπου συντριβὴ τοῦ λαοῦ. Μιὰ τέτοια κατάσταση τοῦ κόσμου θὰ εἶχε ὁπωσδήποτε τὰ διαλυτικὰ της ἀποτελέσματα, τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικά, ἐνῶ πολιτικὰ θὰ σταθεροποιοῦσε στοιχεῖα τῆς διεφθρμένης καὶ ἀνίκανης γραφειοκρατίας σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα! Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἰδεολογικὰ καὶ γενικὰ δὲ θέλουν νὰ νομιμοποιήσουν αὐτὴ τὴ χαώδη «δημοκρατία» τῆς ἀδράνειας καὶ ἀδιαφορίας ποὺ ὑπάρχει τώρα. Μιὰ αὐτοδιαχειριζόμενη σοσιαλιστικὴ δημοκρατία θὰ ἦταν τὸ μόνο ἀληθινὸ μέσο διαφυγῆς ἀπὸ τὸ τωρινὸ ἀδιέξοδο καὶ θὰ μποροῦσε ἀκόμα μιὰ φορὰ νὰ κινητοποιήσει τὸ Βιετναμέζικο λαό.

Φυσικὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι παράγοντες: ἡ Βιετναμέζικη ἡγεσία δοκίμασε νὰ ἐφαρμόσει ἕνα ἀνθρωπιστικὸ καὶ βαθμιαῖο μεταβατικὸ πρόγραμμα στὸ Νότο, ἐλπίζοντας νὰ μπορέσει νὰ κινητοποιήσει τὴν οἰκονομικὴ βάση τοῦ Νότου, γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση. Ἔλπιζαν ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιήσουν τοὺς «ἐθνικοὺς καπιταλιστὲς» (κυρίως τοὺς Κινέζους) καὶ τὶς πρωτοβουλίες τοῦ λαοῦ τοῦ Νότου. Ἀλλὰ ἀπέτυχαν καὶ ἀντὶ γι' αὐτὸ ἡ διαφθορὰ τοῦ Νότου καὶ ὁ διεφθαρμένος τρόπος ζωῆς ἐκεῖ, διατηρήθηκε, καὶ μάλιστα ἐμόλυνε καὶ τὸ Βόρειο τμῆμα τῆς χώρας. Τὸν Μάρτη τοῦ 1978 οἱ Κινέζοι καπιταλιστὲς τοῦ Νότου συνετρίβησαν.

Ἕνας ἄλλος παράγων σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, παράλληλα μὲ τὴν ἀποτυχία τῆς πολιτικῆς τῶν τριῶν προηγουμένων ἐτῶν, εἶναι ὅτι οἱ Κινέζοι πράκτορες δούλεψαν πολὺ δραστήρια μὲ τοὺς Κινέζους στὸ Νότο (καθὼς καὶ στὸ Βορρᾶ). Ἔγινε π.χ. μιὰ μεγάλη διαδήλωση στὸ Νότο ὅταν κτυπήθηκαν οἱ Κινέζοι καπιταλιστές. Ἡ διαδήλωση ἔγινε στὸ Σολὸν καὶ οἱ διαδηλωτὲς εἶχαν ἀναρτήσει πορτραῖτα τοῦ Μάο! Μιὰ ἀπεργία ἔγινε ἐπίσης στὸ Χάϊφόγκ κυρίως ἀπὸ Κινέζους φορτοεκφορτωτὲς στὸ λιμάνι, ποὺ ζητοῦσαν μεγαλύτερο ἡμερομίσθιο. Οἱ Βιετναμέζοι τὸ ἀρνήθηκαν καὶ τοὺς εἶπαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ Βιετνάμ. Ἡ μαζικὴ ἔξοδος ἀπ' τὴ χώρα τῶν Κινέζων ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τριῶν κυρίως παραγόντων: Τῆς βίαιης συντριβῆς τοῦ καπιταλισμοῦ στὸ Νότο· τῆς δράσης Κινέζων πρακτόρων στὶς Βιετναμο-Κινέζικες κοινότητες, καὶ τῆς ἐθνικιστικῆς - σωβινιστικῆς ἀνταπάντησης τῶν Βιετναμέζων.

Διηγοῦνται διάφορες ἀπίστευτες ἱστορίες: μιὰ ὁμάδα ἀπὸ Κινέζους ἦρθαν ἀπὸ τὸ Νότο πηγαίνοντας στὴν Κίνα. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶχαν θεωρήσεις ἐξόδου ἀπὸ τὶς Βιετναμέζικες ἀρχές. Ὅταν ἔφθασαν στὸ Ἀνόϊ, οἱ Βιετναμέζοι εἶπαν σ' ὅσους δὲν εἶχαν θεωρήσεις, ὅτι ἔπρεπε νὰ μείνουν ἐκεῖ ὥσπου νὰ τελειώσουν οἱ σχετικὲς διατυπώσεις. Ὅλοι οἱ Κινέζοι ἀρνήθηκαν νὰ φύγουν κι ὕστερα ἀπὸ πολλὲς συζητήσεις, πῆγαν σ' ἕνα ξενοδοχεῖο κοντὰ στὸ σταθμό. Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κινεζικῆς Πρεσβείας τοὺς ἐπεσκέφθησαν καὶ ἀμέσως μετὰ οἱ Κινέζοι τοῦ ξενοδοχείου ταμπουρώθηκαν ἐκεῖ, ἔβγαλαν ἔξω τὸ Βιετναμέζικο προσωπικό, καὶ ὕψωσαν πορτραῖτα τοῦ Μάο. Οἱ Βιετναμέζοι κάλεσαν τοὺς πυροσβέστες, ἀλλὰ ξέχασαν κάτι μέρη ἀπ' τὶς ἀντλίες κ' ἔτσι μόνο λιγάκι νεράκι χύθηκε στὸ ξενοδοχεῖο. Τελικὰ ἔβγαλαν ἔξω τοὺς Κινέζους μὲ δακρυγόνα!

Κι ἄλλη μιὰ περίπτωση, καὶ ὄχι μοναδική: ἕνας ἐργάτης πῆρε ἄδεια ἀσθενείας μερικῶν ἡμερῶν, πῆγε μὲ τ' ἀεροπλάνο στὴ Σαϊγκόν, ἀγόρασε κάτι φτηνὰ ἐπιπλάκια, δωροδόκησε τὸν πιλότο γιὰ νὰ τὰ φορτώσει στὸ ἀεροπλάνο καὶ γύρισε στὸ μικρὸ του σπίτι στὸ Ἀνόϊ. Ὅλα αὐτὰ ἔγιναν γνωστά, μιὰ ἐργατικὴ συνέλευση τὸν κριτικάρησε μὲ ἐπιείκεια, αὐτὸς ἐξέφρασε τὴ λύπη του, διατήρησε ὅμως καὶ τὴ δουλειά του καὶ τὰ ἐπιπλάκια του. Ἡ μαύρη ἀγορὰ ἀπὸ τὸ Νότο εἶναι σημαντικὴ στὸ Ἀνόϊ.

Ἡ Βιετναμέζικη ἡγεσία εἶναι διαιρεμένη, πρᾶγμα ποὺ δὲν σημαίνει ὅτι ἀναγκαστικὰ θὰ γίνει σχίσμα. Φαίνεται βέβαιο πὼς ἡ ὤθηση γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴν Καμπότζη καὶ ἡ εὐθυγράμμιση μὲ τοὺς Σοβιετικοὺς συνέβηκαν κυρίως ἀπὸ μέρους τοῦ Στρατοῦ, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ τὸν Γκιάπ. Ἡ ἡγεσία θέλησε νὰ μείνει ἀνεξάρτητη, μὰ ἡ γενικὴ κατάσταση ἐπέβαλε τὶς παροῦσες ἀλλαγές. Σ' αὐτὸ συνέβαλε κι ἡ ἄ ρ ν η σ η τῶν Η.Π. καὶ τῆς Εὐρώπης νὰ τοὺς δώσουν οὐσιαστικὴ βοήθεια, νὰ τοὺς βοηθήσουν νὰ βροῦν ἀντίβαρο στὴ Σοβιετικὴ ἐπιρροή.

Τώρα, εἶναι φανερὸ ὅτι τὸ Βιετνάμ πρέπει, ἢ νὰ εἶναι ἐντελῶς ἐξαρτώμενο ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ βοήθεια, ἢ ν' ἀρχίσει (ἀφοῦ οἱ Κινέζοι ἀποσύρουν τὶς δυνάμεις τους), νὰ κάνει διαβήματα γιὰ συμφιλίωση μὲ τὴν Κίνα καὶ τὸ ἄνοιγμά ἐπαφῶν μὲ τὴ Δύση. Αὐτὸ μπορεῖ νἆναι ἡ αἰτία γιὰ τὴν ὁποία ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση δὲν θὰ σπεύσει νὰ βοηθήσει στρατιωτικὰ τὸ Βιετνάμ — ἔχει συμφέρον νὰ δεῖ τὸ Βιετνάμ καταστροφικὰ ἐξασθενημένο, ὥστε νὰ γίνει καθολικὰ ἐξαρτημένο ἀπὸ τὴ Μόσχα. Οἱ Βιετναμέζοι εἶναι ἀληθινὰ σὲ πολὺ δύσκολη θέση.

Τὸ δικό μας ἐνδιαφέρον θὰ πρέπει νὰ πάρει δυὸ κατευθύνσεις: Νὰ ἐνισχύσουμε τὶς παροῦσες χαώδεις δημοκρατικὲς τάσεις, ὁδηγώντας τες πρὸς ἕνα πλῆρες σύστημα αὐτοδιαχείρισης. Νὰ συμβάλλουμε στὴν Βιετναμέζικη ἀνεξαρτησία, γιὰ τὴν ὁποία μιὰ συνεννόηση μὲ τὴν Κίνα εἶναι ἀναγκαία.

Σχετικὰ μὲ τὴν Κ ί ν α : Ὁ παρὼν πόλεμος δείχνει ἐπίσης τὴ στρατιωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀδυναμία τῆς Κίνας, ἂν καὶ ἡ οἰκονομική της κατάσταση εἶναι πολὺ καλύτερη ἀπ' τοῦ Βιετνάμ. Ἡ ἀδυναμία της θὰ φανεῖ ἰδιαίτερα ἂν οἱ Σοβιετικοὶ ἐπέμβουν. Αὐτό, μὲ τὴ σειρά του, θὰ ἐνισχύσει τὶς δυνάμεις ποὺ θέλουν νὰ συγκεντρωθοῦν πάνω ἀπ' ὅλα στὴν ἐκσυγχρόνιση, — καὶ ὁ πόλεμος δὲν βοηθεῖ τὴν ἐκσυγχρόνιση —. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι Κινέζοι ὑπεύθυνοι, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Κινέζου Πρεσβευτὴ ἐδῶ, τονίζουν ὅτι δὲν θέλουν τὸν πόλεμο, γιατὶ ὁ πόλεμος θὰ ἐμποδίσει τὸ μοδερνισμὸ τῆς Κίνας. Αὐτὸς εἶναι διαφορετικὸς σκοπὸς ἀπὸ τὴν προηγούμενη Μαοϊκὴ γραμμὴ ποὺ τόνιζε ὅτι δὲν φοβόταν τὸν πόλεμο, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πυρηνικοῦ. Ἴσως κάνω λάθος, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος, ὅτι οἱ Κινέζοι δίσταζαν νὰ προβοῦν στὴν τωρινὴ εἰσβολή τους, ἀλλὰ βρέθηκαν ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ κάνουν ἐξ αἰτίας τῆς Βιετναμέζικης εἰσβολῆς στὴν Καμπότζη. Τὸ ἴδιο συμπέρασμα βγαίνει καὶ μὲ τὴν πλήρη ἔλλειψη στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ χρόνια, παρ' ὅλο τὸν πολὺ φιλοπόλεμο θόρυβο ποὺ ἔκαναν οἱ Κινέζοι στὰ Σοβιετικὰ σύνορα. Ἡ εἰσβολὴ στὴν Καμπότζη ἔφερε τὴν

κατάσταση σὲ τέτοια ὀξύτητα, ποὺ ἡ Κίνα δὲν μποροῦσε παρὰ ν' ἀπαντήσει. Ἕνα παράξενο στοιχεῖο, ποὺ ἀληθινὰ δὲν μπορῶ νὰ πιστέψω, εἶναι πῶς οἱ Βιετναμέζοι δὲ σκέφτηκαν πὼς οἱ Κινέζοι μποροῦσαν ἢ θὰ εἰσέβαλαν μετὰ στὴν Καμπότζη. Μόνο τὴ βδομάδα πρὸ τῆς εἰσβολῆς ἄρχισαν οἱ Βιετναμέζοι νὰ σκέπτονται σοβαρὰ τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς τέτοιας εἰσβολῆς. Ὑπάρχουν δυὸ ἐξηγήσεις: Ὅτι οἱ Βιετναμέζοι εἶχαν ἕνα παράξενο αἴσθημα ἀσφάλειας μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ συμφώνου ἀμοιβαίας ὑπεράσπισης, μὲ τὴ Μόσχα. Ἢ ὅτι τουλάχιστον μερικοὶ ἤξεραν ὅτι ἡ Κίνα θὰ εἰσέβαλε καὶ ὑπολόγιζαν ὅτι ἡ Μόσχα θὰ δίχαζε τὴν Κινέζικη ἡγεσία, ἐπιβάλλοντας μεταβολὲς μεγάλης ἔκτασης στὸ Πεκίνο. Ὅτι ἕνας ἄνθρωπος σὰν τὸν Γκιάπ θὰ ὑποτιμοῦσε σοβαρὰ τὴν Κινεζικὴ ἀνταπάντηση, αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ τὸ πιστέψει κανείς. Κι ὅμως ἴσως ἔτσι συνέβηκε».

20 Φεβρουαρίου 1979 Δ. Φ.

Παρατηρήσεις πάνω στὴν Ἰρανικὴ Ἐπανάσταση

Ἡ πτώση τοῦ Σάχη, ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Χομεϊνί, ἡ διάλυση τοῦ ἰρανικοῦ στρατοῦ, χωροφύλακα τοῦ Περσικοῦ Κόλπου, ἀποτελοῦν ὅλα ἰσάριθμες ἧττες γιὰ τὸν ἰμπεριαλισμὸ καὶ νίκες γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση.

Οὔτε ἡ Σαβάκ, οὔτε οἱ Ἀμερικανοὶ σύμβουλοι, οὔτε ἡ ΣΙΑ, — ποὺ διακήρυτταν ὅτι «οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέτες εἶχαν χάσει κάθε ἐπιρροή», — οὔτε ἡ μαζικὴ τρομοκρατία καὶ οἱ σφαγές, δὲν μπόρεσαν νὰ ἐμποδίσουν ὥστε ἡ πάλη ἑνὸς ὁλόκληρου λαοῦ νὰ ἀνατρέψει τελικὰ τὴ δικτατορία τοῦ Σάχη.

Καμμιὰ δικτατορία δὲν εἶναι προφυλαγμένη ἀπὸ τέτοιες ἐκρήξεις, καμμιὰ δικτατορία δὲν εἶναι «ἀήττητη» καὶ ἱκανὴ νὰ ἐξασφαλίσει γιὰ «ἀπεριόριστο χρόνο» τὴ διατήρηση τῶν συμφερόντων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σὲ μιὰ τέτοια ἢ τέτοια περιοχή.

Ἡ νίκη τῆς ἰρανικῆς ἐπανάστασης εἶναι μιὰ σημαντικότατη ἧττα γιὰ τὸν ἰμπεριαλισμό, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα, προστιθέμενα σ' ἐκεῖνα τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης στὴν Ἰνδοκίνα, ἐπιτείνουν τὴν κρίση διεύθυνσης καὶ προσανατολισμοῦ του.

Ἡ μικρὴ ἀνάπαυλα ποὺ ὁ ἰμπεριαλισμὸς νόμιζε ὅτι εἶχε κερδίσει στὴν Εὐρώπη, χάρη στὴν πολιτικὴ τῶν παραδοσιακῶν ἐργατικῶν ἡγεσιῶν, τελείωσε. Καὶ κυρίως ἡ ἰρανικὴ ἐπανάσταση θὰ κάνει τὸ σύνολο τῶν μουσουλμανικῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἀραβικῶν καθεστώτων νὰ τρέμουν καὶ θὰ ἀποσταθεροποιήσει καὶ πάλι αὐτὸν τὸν καίριο χῶρο.

Ἡ ἔκταση, ἡ δύναμη καὶ ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσουν, ἂν ὑπολογίσει κανεὶς τὸ πραγματικὸ μέγεθος τῶν καταστροφῶν ποὺ προξένησε ὁ ἰμπεριαλισμὸς στὴν Περσία.

Ἡ ἰμπεριαλιστικὴ διείσδυση στὸ Ἰρὰν καὶ πιὸ εἰδικὰ «ἡ λευκὴ ἐπανάσταση» τῶν ἐτῶν 1963) 1978, βύθισαν τὴ χώρα στὴν πιὸ ὁλοκληρωτικὴ οἰκονομικὴ ἐξάρτηση, ἐπιβάλλοντας μιὰ παραγωγικὴ ἀνάπτυξη, μόνον καὶ ἀποκλειστικά, τῆς βιομηχανίας τοῦ πετρελαίου, καταστρέφοντας τὴν γεωργία καὶ ὅλους τοὺς παληοὺς τύπους παραγωγῆς, ἐξαθλιώνοντας ὁλόκληρα κοινωνικὰ στρώματα (30% ἄνεργοι — 50% τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν στὸ κατώφλι τῆς φτώχειας, κι αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὶς στατιστικὲς τῶν Ἀμερικανῶν).

Ἡ θέση τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν ἐξηγεῖται κάλλιστα ἀπὸ τὶς πολιτικὲς συνθῆκες ποὺ ἐπέβαλε ἡ δικτατορία.

Μετὰ τὴν ἧττα τοῦ Μοσσαντέκ, τὸ 1953, τὸ προοδευτικὸ λαϊκὸ ρεῦμα ὑφίσταται τὴν πιὸ στυγνὴ καταπίεση. Τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα Τουντέχ, — ποὺ εἶναι κι αὐτὸ ὑπεύθυνο γιὰ τὴν πτώση τοῦ Μοσσαντέκ — χάνει κάθε μαζικὴ βάση. Μόνο τὸ θρησκευτικὸ κίνημα, ἐξ αἰτίας τοῦ κοινωνικοῦ του βάρους, τῶν παραδόσεών του, τῆς δομῆς του, ξεφεύγει ἀπ' αὐτὴ τὴν καταπίεση. Ἂν καὶ μερικοὶ ἱερωμένοι — ὅπως ὁ Χομεϊνί — συλλαμβάνονται, φυλακίζονται καὶ ἐξορίζονται, μετὰ τὶς διαδηλώσεις τοῦ 1965 (15.000 νεκροί).

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση τῆς γενικῆς καταπίεσης, ἡ αἵρεση τῶν Σιϊτῶν δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ γίνει τὸ μόνο δυνατὸ μέσον ἔκφρασης, τὸ φερέφωνο τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων, τῶν θυμάτων τοῦ καθεστῶτος, τὸ μόνο σημεῖο ἀναφορᾶς τῶν στοιχείων ἐκείνων ποὺ ἦταν ἀποφασισμένα νὰ παλαίψουν ἐναντίον τῆς δικτατορίας, τὸ κανάλι τῆς ἐξέγερσης τῶν μαζῶν.

Τὸ κύρος μερικῶν Ἀγιαττολά, ὅπως ὁ Χομεϊνί, — ποὺ ἀπὸ 16 χρόνια δὲν παρέκλινε ἀπὸ τὴν ἀρχική του θέση ἐναντίον τοῦ Σάχη καὶ τοῦ σιωνισμοῦ —, τὸ γενικὸ κοινωνικὸ βάρος τῶν Σιιτῶν (180.000 τζαμιά, 180.000 οὐλεμάδες, 600.000 Σαγιέδες = ἀπόγονοι τῆς οἰκογένειας τοῦ προφήτη, 500.000 Μεράζ = μισο-σαγιέδες ἀπ' τὴ μητέρα τους, καὶ 60.000 σπουδαστὲς τῶν θεολογικῶν σχολῶν καὶ πανεπιστημίων), ἡ ἀποκεντρωτικὴ δομή του, ἡ θέση μερικῶν Ἀγιαττολὰ στὴν συνταγματικὴ ἐπανάσταση τοῦ 1905—1911, καὶ ἔκτοτε πολλὲς φορὲς στὴν ἀντιπολίτευση ἐναντίον τῆς δυναστείας τῶν Παχλεβί, προετοίμαζαν τὸ θρησκευτικὸ κίνημα γι' αὐτὸ τὸ ρόλο.

Τέλος, τὸ Ἰσλὰμ τῶν Σιιτῶν ἐνσαρκώνει τὴν ἐθνικὴ κουλτούρα, τὴν ἐθνικὴ ταυτότητα ἀπέναντι σ' αὐτὸ ποὺ δίκαια ὀνομάστηκε πολιτιστικὸς βιασμὸς ἐκ μέρους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, συνέσφιξε τὸ κίνημα τῶν μαζῶν. Μερικὲς παραδοσιακὲς τάσεις ἐναντίον τοῦ δεσποτισμοῦ (Χουσεΐν ἐναντίον τοῦ Γιαζίντ), ἢ κολλεκτιβιστικῶν παραδόσεων (οἱ σάουρα), προβλήθηκαν ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ἡγεσία καὶ συνετέλεσαν στὸ νὰ τὴν κάνουν κατάλληλη νὰ μπεῖ ἐπὶ κεφαλῆς ἑνὸς κινήματος τῶν μαζῶν ποὺ διαρκῶς γινόταν καὶ πιὸ ριζοσπαστικὸ στοὺς στόχους του καὶ τὶς μέθοδες πάλης του.

Ἡ ἰρανικὴ ἐργατικὴ τάξη, ποὺ μπῆκε στὸ προσκήνιο, μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν μεγάλων ἀντι-ιμπεριαλιστικῶν διαδηλώσεων, ἔπαιξε οὐσιαστικὸ ρόλο στὴν πτώση τῆς δικτατορίας. Κλείνοντας τὶς βρύσες τοῦ πετρελαίου, συνετέλεσε κατὰ τρόπο ἀποφασιστικὸ στὴν ἀλλαγὴ τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων ἀπέναντι στὸν ἰμπεριαλισμό.

Ἡ ἀποτυχία τῶν «συνταγματικῶν» λύσεων, ποὺ ἐπιχείρησε ὁ Ἀλί Ἀμινί καὶ ποὺ ὕστερα πραγματοποίησε ὁ Μπαχτιάρ, εἶναι ἡ ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ νέου συσχετισμοῦ δυνάμεων ποὺ ἐπέβαλαν οἱ μάζες, καὶ χάρη στὸν ὁποῖο ἐπέτυχαν τὴν ἐπάνοδο τοῦ Χομεϊνί. Οἱ νέες διαδηλώσεις ἐναντίον τῆς μοναρχίας δημιούργησαν τὶς συνθῆκες μιᾶς γενικῆς ριζοσπαστικοποίησης τῶν μαζῶν καὶ τῆς λιποταξίας τῶν στρατιωτῶν, ποὺ ἐπέτειναν τὴ διαίρεση μέσα στὸ στρατό, ὡς ποὺ νὰ τὸν παραλύσουν ἐντελῶς.

Ἡ ἀπεγνωσμένη ἀπόπειρα τῶν «Ἀθανάτων» τῆς Αὐτοκρατορικῆς Φρουρᾶς, νὰ ἀνατρέψουν τὸ προτσές ἀποσύνθεσης τοῦ στρατοῦ, ἐπιτάχυνε μιὰ κατάσταση ποὺ ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ (Μουτζαϊντίν καὶ Φενταγίν) καὶ οἱ Ἐπιτροπὲς τοῦ Χομεϊνί, ποὺ ἑνώθηκαν μέσα στὴν ἐξέγερση μὲ ἕνα ὁλόκληρο ρεῦμα συνειδητὸ τῆς πρωτοπορείας, μπόρεσαν νὰ τὸ ἐκμεταλλευθοῦν ἀπολύτως.

Μετὰ τὶς μεγάλες διαδηλώσεις τὸν καιρὸ τοῦ πένθους τῶν Σιιτῶν, τὴν πολιτικὴ γενικὴ ἀπεργία, ἡ ἰρανικὴ ἐπανάσταση τελείωνε τὴν πρώτη της «δημοκρατικὴ» φάση μὲ μιὰ ἔνοπλη ἐξέγερση νικηφόρα, σαρώνοντας τὸ τελευταῖο στήριγμα τῆς ἀντεπανάστασης, τὸν αὐτοκρατορικὸ στρατό.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτῆς τῆς πρώτης «δημοκρατικῆς» φάσης τῆς ἰρανικῆς ἐπανάστασης, ἡ τάση νὰ ἐγκαινιάσουν ἰδιόμορφες φόρμες ὀργάνωσης νὰ ἐκλέξουν ἀπεργιακὲς ἐπιτροπές, νὰ εἰσάγουν τὴν αὐτοδιαχείρηση στὶς κατεχόμενες συνοικίες καὶ πόλεις, νὰ ὀργανωθοῦν γιὰ τὸ μοίρασμα τῶν φαρμάκων, τῶν τροφίμων, τῶν καυσίμων, ἡ ἀνασυγκρότηση τῶν ἀγωνιστῶν τὶς 9, 10 καὶ 11 Φεβρουαρίου σὲ λαϊκὲς ἐπιτροπές, καθὼς καὶ ἡ προσπάθεια τῶν ἐκπαιδευτικῶν νὰ ἐκλέξουν συμβούλια ἢ τῶν στρατιωτῶν τῆς ἀεροπορίας νὰ ἐκλέξουν τοὺς ἀξιωματικούς τους, ἐκφράζουν τὴ θέληση καὶ τοὺς πόθους ὅλο καὶ μεγαλύτερων τμημάτων τοῦ μαζικοῦ κινήματος νὰ μποῦν στὸ δρόμο τῆς ἄμεσης κολλεκτιβιστικῆς διαχείρισης τῆς κοινωνίας.

Στὴν ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν δομῶν, στὴν ἀνάπτυξη τῆς αὐτοδιαχείρησης, βρίσκεται τὸ μέλλον τῆς ἰρανικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἐκλογὴ συμβουλίων διαχείρισης π.χ. στὰ ἐργοστάσια ποὺ ἔγινε ἀναγκαία καὶ δυνατὴ μὲ τὴν ἀναχώρηση τῶν χιλιάδων ξένων οἰκονομικῶν συμβούλων (Ἀμερικανῶν, Γάλλων καὶ ἄλλων), ἔδινε μιὰ νέα ὤθηση στὴν ἰρανικὴ ἐπανάσταση, ἐξασφαλίζοντας τὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξή της ἐναντίον κάθε γραφειοκρατικῆς παρέκκλισης.

Ἡ Σιίτικη ἱεραρχία δὲν εἶναι ἐχθρικὴ πρὸς κάθε αὐτο-οργάνωση τῶν μαζῶν. Μερικοὶ Ἀγιατολλὰ εὐνοοῦν «τὸν ἔλεγχο τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τὰ ἐπαναστατικὰ συμβούλια» καὶ «τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν στὴν κυβέρνηση», ἄλλοι τὴν ἐκλογὴ τῶν διοικήσεων ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους καὶ μιὰ προσέγγιση μεταξὺ τῶν λαϊκῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἀριστερᾶς. Ἄλλοι ἐκφράζονται κατὰ τρόπο πιὸ περιορισμένο μέσω μιᾶς ἰδεολογίας πολυταξικῆς, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία «μιὰ μόνο κοινωνικὴ τάξη δὲν μπορεῖ μόνη της νὰ ἀναλάβει ὅλο τὸ μέλλον τῆς ἰρανικῆς κοινωνίας» (Χομεϊνί).

Ἡ ἀνεξάρτητη ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἡ ἀνάπτυξη τῆς αὐτοδιαχείρισης καὶ ἡ ἀπόκτηση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν, εἶναι οἱ ὅροι νέων βημάτων πρὸς τὰ ἐμπρὸς τῆς ἰρανικῆς ἐπανάστασης, ποὺ, ὁπωσδήποτε προχωρεῖ πρὸς αὐτὲς τὶς κατευθύνσεις ξεκινώντας ἀπὸ ἕνα τεράστιο κεφάλαιο, τὸ κεφάλαιο δυὸ χρόνων ἀδιάκοπης κινητοποίησης ἐναντίον τοῦ Σάχη καὶ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἀντιδραστικὰ μέτρα, σὰν τοὺς ξυλοδαρμοὺς ἢ τὴν ἀπαγόρευση τοῦ διαζυγίου, ἢ κατὰ τῶν ὁμοφυλοφίλων κλπ., ἡ σχετικὴ ἀναβλητικότητα τῆς θρησκευτικῆς διεύθυνσης, ἡ ἐντύπωση πολιτικοῦ κενοῦ, δὲν πρέπει νὰ παραπλανοῦν. Τὸ κίνημα τῶν μαζῶν, διὰ μέσου τῶν διαφόρων καναλιῶν ἔκφρασης (τόσο ἕνα μέρος τοῦ θρησκευτικοῦ κινήματος, τὸ προοδευτικὸ λαϊκὸ κίνημα, ἡ ἄκρα ἀριστερὰ) καὶ ἰδιαίτερα δημιουργώντας τὰ δικά του ὄργανα: συμβούλια, ἐπιτροπὲς κλπ.) διαρκῶς συμπληρώνει αὐτὸ τὸ κενό.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ παρ' ὅλους τους τοὺς περιορισμούς, τὶς ὀπισθοδρομικὲς ὄψεις του, τὴν ἀνικανότητα νὰ ἀπαντήσει στὶς δίκαιες διεκδικήσεις τῶν γυναικῶν, ἡ Κυβέρνηση Μπαζαργκάν, ποὺ στηρίζεται στὸ κῦρος τοῦ Ἀγιατολὰ Χομεϊνί, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν λαϊκῶν ἐπιτροπῶν, ἄρχισε τὰ μέτρα κατὰ τῆς Σαβάκ καὶ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ — πρᾶγμα ποὺ προξένησε σὰν ἀντίδραση τὸ μῖσος τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, μπῆκε στὸ δρόμο τοῦ ἐλέγχου τῶν διϋλιστηρίων τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς ἀναθεώρησης τῶν συμβολαίων, μὲ τοὺς Ἰμπεριαλιστές.

Τὸ νὰ πιστέψει κανεὶς πὼς τὸ κίνημα τῶν μαζῶν θὰ κόψει γρήγορα μαζύ του ἢ μὲ τὸ θρησκευτικὸ κίνημα, εἶναι ἕνα λάθος ποὺ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὴν ἀναζήτηση μιᾶς σύντομης ἀναμέτρησης καὶ στὴν ἀπομόνωση τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν.

Τὸ κλειδὶ μιᾶς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς πρέπει νὰ τείνει στὸ νὰ κάνουν οἱ μάζες, μὲ τὴν ἴδια τους τὴν πείρα, τὸν ἀπολογισμὸ τῆς Κυβέρνησης Μπαζαργκάν (καὶ ἄλλων μελλοντικῶν Κυβερνήσεων αὐτοῦ τοῦ τύπου), καθὼς καὶ τῆς ἰσλαμικῆς δημοκρατίας. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς πάλης γιὰ ἕνα μεταβατικὸ πρόγραμμα στηριγμένο στὴν αὐτοδιαχείριση.

Ὁ σκοπὸς μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς δὲν εἶναι ἡ ἀναζήτηση τοῦ μερικοῦ ξεπεράσματος ἀπὸ μερικὰ τμήματα τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν, ἀλλὰ τὸ ξεπέρασμα αὐτῆς τῆς κυβέρνησης ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ κινήματος αὐτοῦ.

Οἱ κύριοι ἄξονες ἑνὸς τέτοιου προγράμματος εἶναι:

— Ἡ ἐκλογὴ συμβουλίων διαχείρισης στὰ ἐργοστάσια καὶ τὶς συνοικίες.
— Ἡ πραγματοποίηση μιᾶς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης καὶ ἡ δημιουργία, στὰ πιὸ εὔφορα μέρη, ἑνὸς τομέα κοινωνικοποιημένου, τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιοκτησία ἀνήκει στὸ Κράτος, ἀλλὰ ἡ διαχείριση στοὺς χωριάτες, καθὼς καὶ ἀπὸ αὐτοδιαχειριζόμενες κοπερατῖβες παραγωγῆς.
— Τὸ δικαίωμα τῶν στρατιωτῶν νὰ ἐλέγχουν τοὺς ἀξιωματικούς τους καὶ νὰ φοιτοῦν στὸ Πανεπιστήμιο.
— Τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν. Ἡ ἀναζήτηση ἀπὸ πρωτοβουλίες ποὺ νὰ εὐνοοῦν τὴ δημιουργία ἑνὸς αὐτόνομου κινήματος τῶν γυναικῶν ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση εἶναι ὁ μόνος παράγων ποὺ μπορεῖ νὰ δώσει μιὰ σωστὴ φεμινιστικὴ διάσταση στὴν Ἰρανικὴ Ἐπανάσταση.
— Ὁ ἔλεγχος τῶν μέσων πάνω στὴν παιδεία καὶ ἐκπαίδευση.
— Τὸ δικαίωμα γιὰ τὶς ἐθνικὲς μειονότητες (τοὺς Κούρδους καὶ Μπελούχους) νὰ ἱδρύσουν ἀνεξάρτητες δημοκρατίες.
— Ἡ ὑποστήριξη τῆς Παλαιστινιακῆς ἀντίστασης καὶ τοῦ ἀντάρτικου τοῦ Ντοφάρ.
— Ἡ ἀνακήρυξη τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ ἐκλογὴ μιᾶς συντακτικῆς Συνέλευσης μὲ καθολικὴ ψηφοφορία.
— Τὸ δικαίωμα ἀπεργίας, διαδηλώσεων κλπ.
— Τὸ δικαίωμα δημιουργίας συνδικάτων πολιτικῶν κομμάτων κλπ.
— Τὸ δικαίωμα ἀσύλου.
— Ἡ ὑπεράσπιση τῆς Κυβέρνησης Μπαζαργκάν (καὶ τῶν μελλοντικῶν Ἰσλαμικῶν Κυβερνήσεων) ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ ὑποστήριξη κάθε ἀντι-καπιταλιστικοῦ μέτρου.

Εἶναι γύρω ἀπὸ ἕνα τέτοιο πρόγραμμα ποὺ μιὰ ἀνεξάρτητη μαρξιστικὴ ὀργάνωση θὰ προσπαθήσει ν' ἀγωνιστεῖ σὲ Ἑνιαῖο Μέτωπο μὲ τὶς «θρησκευτικὲς» «λαϊκὲς» καὶ «ἐργατικὲς» δυνάμεις γιὰ νὰ δημιουργήσει τὸ ἑνιαῖο καὶ δημοκρατικὸ Συνδικᾶτο καὶ μιὰ ἐπαναστατικὴ μαζικὴ διεύθυνση, βασισμένη πάνω στοὺς δημοκρατικοὺς καὶ ἐπαναστατικοὺς μαζικοὺς σχηματισμοὺς τῶν συμβουλίων καὶ ἐπιτροπῶν.

Μετὰ τὴν πτώση τοῦ Σάχη ὑπάρχει τώρα μιὰ ἀνανέωση τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ ἐμφανίζονται καὶ πάλι ρεύματα ποὺ, ἱστορικά, συμμετέχουν στὴν Ἰρανικὴ Ἐπανάσταση.

Ἡ ἀναγέννηση τοῦ «λαϊκοῦ προοδευτικοῦ» ρεύματος ποὺ ἐκφράζεται στὶς διάφορες τάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Μετώπου, εἶναι ἐκδήλωση αὐτοῦ τοῦ πόθου τῶν μαζῶν νὰ συμμετάσχουν στὶς πολιτικὲς ζυμώσεις.

Ἡ «σοσιαλιστικὴ» πτέρυγα ποὺ σχηματίζεται σήμερα στὸ Ἐθνικὸ Δημοκρατικὸ Μέτωπο, μπορεῖ αὔριο νὰ ἀποτελέσει ἕνα σοσιαλδημοκρατικὸ κόμμα.

Τὸ Κόμμα Τουντέχ, ποὺ πάντα τὸ βαρύνουν οἱ περασμένες προδοσίες του, προσπαθεῖ νὰ ἐλέγξει, γιὰ δικό του λογαριασμό, ὁρισμένα τμήματα τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν. Οἱ δυνατότητες τοῦ Τουντέχ, ποὺ χαίρει τῆς ὑποστήριξης τῆς ΕΣΣΔ, δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμηθοῦν, οὔτε κι ὁ ρόλος του, ἐνδεχόμενου στηρίγματος τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας, στὴν προσπάθεια της νὰ παραμορφώσει καὶ νὰ σφετεριστεῖ τὴν Ἰρανικὴ Ἐπανάσταση.

Ἡ ἄκρα ἀριστερὰ (οἱ Μουντζαϊντὶν καὶ Φενταγίν), ποὺ μπόρεσε νὰ βγεῖ ἀπ' τὴν ἀπομόνωση ὅπου τὴν εἶχε βυθίσει ἡ καταπίεση, ἀπέκτησε, συγχωνευόμενη μὲ τὴν πρωτοπορία τοῦ κινήματος τῶν μαζῶν κατὰ τὴν ἐξέγερση τῆς Τεχεράνης, ἕνα ἀληθινὸ πολιτικὸ βάρος. Παλέβοντας γιὰ τὰ κύρια ζητήματα τῆς Δημοκρατίας, τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, κλπ. καὶ ταυτόχρονα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Αὐτοδιαχείρισης, ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ θὰ μπορέσει νὰ βρεῖ τὴν βάση γιὰ μιὰ προσέγγιση τῶν διασκορπισμένων της δυνάμεων, ἱκανὴ νὰ τὶς ἑνοποιήσει τελικὰ σ' ἕνα μαζικὸ Ἐπαναστατικὸ Κόμμα, ἀπαραίτητο γιὰ τὴν τελικὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης. Τέτοιο Κόμμα θἄπαιζε ἐπίσης ἕνα σημαντικώτατο ρόλο γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων ὅλης τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου ἰδιαίτερα.

Φρανσίς —
Μάρτης 1979

Ἐλεύθερη συζήτηση καὶ κριτική

Προκαταρτικὰ ἐρωτήματα γιὰ τὸ μεταβατικὸ πρόγραμμα

Ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα ποὺ πρέπει νὰ διασαφηνιστοῦν ἢ νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψη πρὶν προβοῦμε στὴν ἐπεξεργασία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος τῆς ἐποχῆς μας, ἢ μᾶλλον τοῦ ὑλικοῦ γι' αὐτὸ τὸ πρόγραμμα.

Ποιό πρόγραμμα;

Πραγματικά, — κι αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο σημεῖο — τὸ πρόγραμμα δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ παρὰ σὰν ἀποτέλεσμα τῆς πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς πείρας ποὺ ἡ ἐργατικὴ τάξη συσσώρευσε στὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Ὁ ἴδιος ὁ μαρξισμὸς παρουσιάστηκε σὰν ἀπάντηση στὰ προβλήματα ποὺ ἔβαζαν οἱ ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ κυρίως διὰ μέσου τῆς πάλης τῶν τάξεων. Καὶ εἶναι γιατὶ φάνηκε στοὺς ἀγωνιστὲς τῆς ἐργατικῆς τάξης σὰν ἕνα ἀναντικατάστατο ὄργανο κατανόησης, ἀντίληψης τοῦ συγκεκριμένου, ποὺ καθιερώθηκε σὰν βασικὴ θεωρία, στὴν ὁποία ἀναφέρονται ὅλα τὰ ρεύματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἀκόμη κι οἱ σοσιαλδημοκράτες.

Τὸ ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς διαλεκτικῆς μεταξὺ τῆς «ἐργατικῆς» πρακτικῆς καὶ τῆς θεωρίας. Αὐτὴ ἡ διαλεκτικὴ δρᾶ μέσα στὸ ἐργατικὸ κίνημα, τέτοιο ποὺ εἶναι.

Δὲν εἶναι τὸ προϊὸν ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ κόμματος ποὺ φέρνει στὴν τάξη — τὴν αὐθόρμητα ρεφορμιστικὴ — τὴν ἐπαναστατικὴ συνείδηση. Τὸ ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα εἶναι ἕνα προϊὸν τοῦ συστήματος ὀργάνωσης τῆς τάξης, ὅπου κάθε στρῶμα της παίρνει θέση ἀπέναντι στὰ ἀφεντικὰ καὶ στὴν ἀστικὴ τάξη, παθαίνει ἧττες, γνωρίζει ἐπιτυχίες, φωτίζει μιὰ ὄψη τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας καὶ τῆς ἐξέλιξής της. Ὁ προορισμὸς ποὺ οἱ ἐπαναστατικὲς ὀργανώσεις θεωροῦν ὅτι ἔχουν, τὶς ἀναγκάζει νὰ δίνουν ἀπαντήσεις σφαιρικές, βασισμένες στὴν ἱστορικὴ ἐμπειρία τῆς τάξης. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι αὐτὲς οἱ ἀπαντήσεις μποροῦν νἆναι καθολικὲς καὶ ὁριστικές. Ἡ ἐνσωμάτωση μέσα στὰ μαζικὰ κινήματα εἶναι ταυτόχρονα ἕνας ὅρος καὶ μιὰ ἔνδειξη τῆς ὡριμότητας τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος.

Τὰ κεκτημένα τῶν προηγούμενων περιόδων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐπιτρέπουν στὴ Διεθνὴ Μαρξιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Τάση μιὰ βέβαια κατανόηση τῶν μεγάλων τάσεων τῆς τωρινῆς ἱστορικῆς φάσης. Ἀλλὰ ἡ περιορισμένη της συμμετοχὴ στὰ μαζικὰ κινήματα, στὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, δὲν κάνει δυνατὸ ἕνα ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα τέλειο καὶ ἄμεσα χρησιμοποιήσιμο ἀπὸ τὰ πιὸ ριζοσπαστικὰ στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν προχωρημένων καπιταλιστικῶν χωρῶν, τῶν καθυστερημένων καὶ τῶν λεγομένων ἐργατικῶν κρατῶν.

Αὐτὲς οἱ σκέψεις δὲν ἔχουν δευτερεύουσα σημασία: πρόκειται νὰ ἀποφύγουμε δύο ἐσφαλμένες στάσεις. Ἡ μιὰ ποὺ θὰ συνίστατο στὸ νὰ πιστεύουμε ὅτι χάρη στὴ μαρξιστικὴ μέθοδο καὶ τὰ κεκτημένα της, μποροῦμε νὰ εἴμαστε ἡ συνείδηση τῆς τάξης, φέρνοντας ἀπ' ἔξω τὶς ἐπαναστατικὲς προοπτικὲς σ' ἕνα προλεταριάτο ποὺ ἀλλιῶς εἶναι καταδικασμένο στὸ ρεφορμισμό. Αὐτὴ εἶναι ἡ στάση τῶν ἀρχαιο-τροτσκιστῶν καὶ κατὰ κάποιο τρόπο ἡ στάση τῶν νεο-σταλινικῶν ἀποτελεῖ μιὰ θλιβερή της καρικατούρα.

Στὸ ἄλλο ἄκρο μιὰ σκέψη συμμετρική, μηχανι-

στική καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ συνείδηση τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὶς δομές του, δηλ. ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη ἐμπειρία του καὶ τὸ σύστημα ὀργάνωσής του.

Πολυάριθμες παραλλαγὲς τοῦ κομμουνισμοῦ τῶν ἐπιτροπῶν ἢ τοῦ ἀναρχισμοῦ ποὺ παρουσιάστηκαν μέσα στὴν τωρινὴ κρίση τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, ἀναπτύσσουν αὐτὴ τὴν ἰδεολογία κατὰ τρόπο λιγότερο ἢ περισσότερο σαφή. Ἐπεξεργαζόμενοι καὶ προτείνοντας στοιχεῖα γιὰ ἕνα ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα, ἐκδηλώνουμε ταυτόχρονα τὴν ἀνάγκη μιᾶς σύνθεσης τῶν ἐπαναστατικῶν φαινομένων τῆς ἐποχῆς μας καὶ τὴν ἄμεση ἀδυναμία νὰ τὴ φτάσουμε. Δημιουργοῦμε ἐπίσης ἕνα ὄργανο διαλόγου μὲ τὶς ὀργανώσεις, τὰ ρεύματα, τοὺς ἀγωνιστές, τοὺς διανοούμενους, ποὺ ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀνάγκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ ἀρνοῦνται τὶς ἀδιέξοδες λύσεις τοῦ ρεφορμισμοῦ καὶ τοῦ γραφειοκρατισμοῦ. Αὐτὸς ὁ διάλογος δὲν εἶναι μιὰ μορφὴ ἱεραποστολικοῦ κηρύγματος, αὐτὰ τ' ἀφίνουμε στοὺς πιστοὺς τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν καὶ παρεκκλησιῶν. Εἶναι μιὰ ἀνάγκη νὰ διασαφηνίσουμε τὴν προβληματικὴ καὶ τὶς ἐπαναστατικὲς τάσεις συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς δικῆς μας. Διὰ μέσου αὐτῆς τῆς διαλεκτικῆς μεταξὺ ἄλλων, εἶναι ποὺ τὸ σύστημα ὀργάνωσης ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἐργατικὸ κίνημα θὰ φθάσει σὲ μιὰ συνοχὴ ἀνάμεσα στὶς ἐμπειρίες του καὶ στοὺς στόχους του, δηλ. στὸ ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα τῆς ἐποχῆς μας.

Μία ἐποχὴ μεταβατική

Τὸ δεύτερο σημεῖο ποὺ πρέπει νὰ διασαφηνιστεῖ εἶναι βέβαια πιὸ σημαντικό: δηλαδὴ ἡ φύση τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς μας.

Ἂν θέλουμε νὰ συλλάβουμε τὶς ἀντιφάσεις καὶ τὸ δυναμισμὸ τῆς κατάστασης σὲ καθένα μέρος τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν ἰδέα μιᾶς μεταβατικῆς ἐποχῆς. Ἡ τόσο ἰδιόμορφη κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ δὲν ἐξηγεῖται σωστὰ ἂν δὲν ληφθοῦν ὑπ' ὄψη οἱ ἀντιφατικοὶ ὅροι τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, καὶ οἱ συγκεκριμένες μορφές, ποὺ προσέλαβε ἐπίσης καὶ οἱ ὁποῖες ὁδήγησαν στὴ γενικοποιημένη κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ ποσοτικὴ πρόοδο τῶν σχέσεων παραγωγῆς.

Ἡ διατήρηση τοῦ καπιταλισμοῦ στὶς πιὸ προηγμένες χῶρες εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐμπόδισε τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση ποὺ ἄρχισε στὶς λιγότερο ἀνεπτυγμένες χῶρες, νὰ πάει πολὺ πιὸ πέρα ἀπ' τὴν ἀνατροπὴ τῆς μπουρζουαζίας.

Ἡ ἐγκαθίδρυση καὶ ἡ δόμηση τῶν γραφειοκρατικῶν Κρατῶν εἶναι τεκμήρια μιᾶς ἐπανάστασης ἀνολοκλήρωτης, γιατὶ δὲν ἀπέρριψε ἐντελῶς τὶς κοινωνικὲς σχέσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου παραγωγῆς. Πιὸ γενικά μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ὅτι κατὰ τὴν ἴδια μεταβατικὴ περίοδο, φαίνεται δυνατὸ νὰ δοθεῖ ἀπάντηση στὶς ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Αὐτὸ μοιάζει σὰν τὸ ἴδιο μὲ κεῖνο ποὺ συνέβηκε σὲ προηγούμενες ἱστορικὲς ἐποχές: εἶναι στὴ μεταβατικὴ περίοδο ποὺ διαχωρίζονται οἱ νέες κοινωνικὲς σχέσεις. Οἱ ἀντιφάσεις τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐπανάστασης εἶναι ἐκεῖνες ποὺ διαγράφουν τὸ περιεχόμενο καὶ τὶς μορφὲς τῆς καινούργιας κοινωνίας.

Ἡ κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ δείχνει πῶς αὐτὸς πρέπει νὰ ἐξαφανιστεῖ. Ἡ κρίση τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀναγκαία γιὰ νὰ φανεῖ ἡ πραγματική της διέξοδος.

Ἕνας μεταμορφωμένος καπιταλισμὸς

Γνωρίζουμε ὅλα τὰ φαινόμενα ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν καπιταλισμὸ στὴν ἐποχή μας:

— Ἡ γενικοποίηση καὶ ἐπέκταση τῆς παραγωγῆς ἐμπορευμάτων.
— Ἡ ἀρχινισμένη μεταβολὴ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.
— Ἡ ὀξυνόμενη προλεταριοποίηση τῶν προχωρημένων καπιταλιστικῶν χωρῶν.
— Ἡ γενικὴ κρίση τῶν θεσμῶν κα ἰδεολογιῶν τῆς μπουρζουαζίας.

Στὴν πραγματικότητα, πάνω σ' αὐτὰ τὰ διάφορα πλάνα διαφαίνεται ὅτι οἱ ἀντιφάσεις τοῦ συστήματος ἀναπτύσσονται σὲ σημεῖο ποὺ νὰ βάζουν ἀντικειμενικὰ τὸ ζήτημα τῆς διαιώνισής του, ὅτι, οἱ συνθῆκες ποὺ καθιστοῦσαν δυνατὴ τὴ διατήρηση τοῦ καπιταλισμοῦ ἐξαφανίζονται, ὅτι ὁ καπιταλισμὸς βρίσκεται σὲ ἀγώνα ἐπιβίωσης.

Ἡ παραγωγὴ ἐμπορευμάτων ἔχει ἕνα πεδίο δράσης ὅλο καὶ πιὸ περιοριζόμενο, καὶ στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες ἡ ἀνάπτυξή της παρουσιάζεται ὅλο καὶ περισσότερο σὰν καθ' ἑαυτὸν σκοπός. Ὁ οἰκονομικὸς ἐξαναγκασμὸς ποὺ καθιστοῦσε ὑποχρεωτικὸ γιὰ τὸν «ἐλεύθερο» ἐργάτη, νὰ παράγει γιὰ ἕνα ἐπιχειρηματία ἔτσι ὅπως «ἤθελε» ὁ ἐπιχειρηματίας, αὐτὸς ὁ ἐξαναγκασμὸς δὲν εἶναι πιὰ τόσο ἔκδηλος, ἡ προλεταριακὴ ἀλλοτρίωση ἀμφισβητεῖται καὶ μαζύ της ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐκμετάλλευσης.

Ἡ κυκλικὴ κρίση ξαναεμφανίζεται, μεταμορφώνεται σὲ ὕφεση μακρᾶς διαρκείας, ποὺ ἡ μόνη της διέξοδος γιὰ τοὺς καπιταλιστὲς θὰ ἦταν ἕνας πολὺ σημαντικὸς περιορισμὸς τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς, ἡ ἐγκαθίδρυση μιᾶς κατάστασης ἀνοικτῆς δικτατορίας. Αὐτὸ περνᾶ ἀπὸ ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο, μπρὸς στὸν ὁποῖο ὁ καπιταλιστὴς διστάζει, γιατὶ θὰ ἦταν διεθνὴς καὶ μὲ πολὺ ἀβέβαιη ἔκβαση.

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ ἐπανάσταση ποὺ ἔχει ἀρχίσει, καταλήγει στὴ μετατροπὴ τῆς φύσης τῆς ἐργατικῆς δύναμης. Εἶναι ἡ κοινωνικοποιημένη γνώση, ποὺ καθορίζει τὸ μέγεθος τῆς παραγωγῆς, δὲν εἶναι πιὰ ἡ ποσότητα τῆς ἐργασίας, οὔτε ἡ διάρκειά της, οὔτε πραγματικὰ

ἡ ἔντασή της. Οἱ γνώσεις δὲν μποροῦν πιὰ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο τῆς κυρίαρχης τάξης.

Ἀλλὰ ὅμως ἡ ἐπιστημονικὴ γνώση δὲν εἶναι μιὰ γνώση τμηματική, εἶναι μιὰ σφαιρικὴ κατανόηση τοῦ συνόλου τῶν φαινομένων τῆς φύσης καὶ τῆς κοινωνίας. Ὅλο καὶ περισσότερο αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἀπαιτεῖται στὰ διάφορα πόστα τῆς δουλειᾶς. Αὐτὴ ἡ γνώση δίνεται ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Εἶναι ἡ κολλεκτιβιστικὴ πείρα, εἶναι ἡ κοινωνικὴ ὀργάνωση, εἶναι ἡ κολλεκτιβιστικὴ ἄσκηση τῆς ἐξουσίας, ποὺ μόνη ἐπιτρέπει αὐτὴ τὴν «εὐφυΐα», αὐτὴ τὴν κατανόηση. Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ Ἐπανάσταση ἀπαιτεῖ, γιὰ τὴν καθολικὴ ἐκπλήρωσή της, ἕναν ἄλλο τρόπο παραγωγῆς, ὅπου ἡ ἐξουσία νὰ μὴν ἀνήκει σὲ μιὰ τάξη περισσότερο ἢ λιγότερο περιορισμένη.

Ἡ γενικοποίηση τῆς παραγωγῆς ἐμπορευμάτων, ἡ τρέχουσα μεταβολὴ τοῦ παραγωγικοῦ προτσές, ὁδήγησαν καὶ ἐπέτρεψαν μιὰ νέα προλεταροποίηση. Τὰ μικροαστικὰ στρώματα τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν πόλεων ἐξαφανίζονται. Καινούργια ἐνδιάμεσα στρώματα: οἱ τεχνικοὶ καὶ οἱ διανοούμενοι τῶν ὁποίων ἡ θέση δὲν καθορίζεται ἄμεσα ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοκτησία τῶν μέσων παραγωγῆς, καὶ ὄχι μόνον ἀναπτύσσονται ἀριθμητικά, ἀλλὰ βρίσκονται στὸ δρόμο τῆς προλεταριοποίησης, ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τοῦ αὐξανόμενου ἀριθμοῦ τους, ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τῆς ἀνάγκης στὴν ὁποία βρίσκεται ὁ καπιταλισμός νὰ ἐλαττώσει τὴν τιμὴ τῆς ἐργατικῆς δύναμης, γιὰ νὰ ἐγκαθιδρύσει ξανὰ ἕνα ποσοστὸ κέρδους πιὸ εὐνοϊκὸ γι' αὐτόν.

Ταυτόχρονα, ὁ ἀριθμὸς τῶν καπιταλιστῶν ἐλαττώνεται, καὶ στοὺς ἴδιους τοὺς κόλπους τοῦ καπιταλισμοῦ δημιουργεῖται μιὰ ἱεραρχία. Ὄχι μόνον ἡ κοινωνικὴ πολιτικοποίηση ὀξύνεται, ἀλλὰ ὁ κυρίαρχος πόλος βλέπει συγχρόνως τὴν ἀριθμητική του σημασία νὰ ἐλαττώνεται καὶ τὶς ἐξουσίες του ν' αὐξάνουν. Τὸ ἐμπόρευμα, τὸ κεφάλαιο, τὸ Κράτος περισφίγγουν τὴν κοινωνία καὶ τὸ προλεταριάτο μέσα σ' ἕνα πεδίο ἐξαναγκασμῶν πιὸ σφιχτὸ παρὰ ποτέ.

Ἡ ἐξουσία διὰ μέσου τοῦ Κράτους καὶ τῶν διαφόρων θεσμῶν εἶναι ἕνας ὅρος ὅλο καὶ πιὸ ἐμφανὴς τῆς διατήρησης τῆς ἀλλοτρίωσης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ὄψη τοῦ καπιταλισμοῦ σὰν κάτι τὸ «φυσικὸ» ἐξαφανίζεται.

Ταυτόχρονα οἱ λειτουργίες τῶν διαφόρων θεσμῶν τῆς ἀστικῆς κοινωνίας χάνουν τὴν ἀρχική τους σημασία: τὸ σχολεῖο, ὁ στρατός, ἡ οἰκογένεια ἡ δικαιοσύνη, ἐμφανίζονται ὅλο καὶ πιὸ πολὺ σὰν μέσα καταπίεσης καὶ ὄχι σὰν πηγὴ γνώσης, σὰν ὑπερασπιστὴς τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, δεσμὸς ἀλληλεγγύης, τιμωρητὴς τῶν κακῶν. Οἱ αὐθόρμητες παραστάσεις καὶ οἱ ἀστικὲς ἰδεολογίες δὲν συμπίπτουν πιά, οἱ ἀστικοὶ θεσμοὶ παρουσιάζονται ὅλο καὶ περισσότερο σὰν ὄργανα καταπίεσης, ἀκόμα καὶ ἂν ἡ πραγματικότητα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ποὺ ἀναπτύσσεται ἐκεῖ, εἶναι πιὸ πολύπλοκη, πιὸ ἀντιφατική.

Αὐτὴ ἡ γενικευμένη κρίση δὲν εἶναι τὸ ἀναγκαῖο, τὸ ἀναπόφευκτο προϊὸν τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς. Εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ποὺ δημιούργησε τοὺς ἰδιάζοντες ὅρους αὐτῆς τῆς μορφῆς τῆς κρίσης, τῆς ἀνάπτυξης αὐτοῦ τοῦ συνόλου ἀντιφάσεων.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀντι-καπιταλιστικῆς ἐπανάστασης μετὰ τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1917 καὶ ἰδιαίτερα μετὰ τὸ Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, μετέβαλε τὸ συσχετισμὸ δυνάμεων σὲ διεθνὴ κλίμακα κατὰ τρόπο σχεδὸν ἀναπότρεπτο.

Τὸ πεδίο ἐπέκτασης τοῦ καπιταλισμοῦ περιορίστηκε λίγο λίγο. Ὁ καπιταλισμὸς δὲν μπόρεσε νὰ ἀναπτυχθεῖ παρὰ μόνο στὶς ἰμπεριαλιστικὲς μητροπόλεις. Κατέφυγε πλατειὰ στὴ μεταφορὰ ἐργατικῆς δύναμης ἀπὸ τὶς ἀγροτικὲς περιοχὲς ἢ τὶς ἐξουσιαζόμενες χῶρες. Ἀλλὰ αὐτὸ ὑπῆρξε ἀνεπαρκές. Τὸ ξαναμοίρασμα τῶν ἀγορῶν μ' ἕναν πόλεμο μεταξὺ τῶν ἰμπεριαλιστῶν, ποὺ πρῶτα ἦταν ἀπαγορευμένος ἐξ αἰτίας τῆς ἀπειλῆς ποὺ ἐξαπολύει μέσα στὸ νέο συσχετισμὸ δυνάμεων τῶν ἀπελευθερωτικῶν πολέμων καὶ τῶν ἐπαναστάσεων, ἦταν ὕστερα ἀπαγορευμένος ἐξ αἰτίας τῆς μεταμόρφωσης τῆς διεθνοῦς καπιταλιστικῆς ἀγορᾶς, σὲ διεθνὴ καπιταλιστικὴ παραγωγή. Ἡ αὔξηση τοῦ συνόλου τῶν κερδῶν τῶν πολυεθνικῶν δὲν ἔγινε δυνατὴ παρὰ μὲ μιὰ συγκεντροποίηση οἰκονομικὴ καὶ τεχνική, τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν νέων τεχνολογιῶν, τὸ ἕνα προσδιορίζοντας τὸ ἄλλο. Ἡ νέα ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ ἐπανάσταση, ποὺ ἄρχισε στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες, εἶναι κυρίως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπόπειρας νὰ διατηρηθεῖ ἡ καπιταλιστικὴ ἀνάπτυξη παρὰ αὐτὲς τὶς συνθῆκες.

Οἱ ἀντιφάσεις οἱ συμφυεῖς μὲ τὸν καπιταλισμὸ ἀναπτύχθηκαν ὡς τὸ σημεῖο ποὺ νὰ θέτουν ἀντικειμενικὰ ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὸ μέλλον του. Αὐτὸ τὸ βάθεμα δὲν ἦταν ἀναπόφευκτο: ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ γραφειοκρατικὸς ἐκφυλισμὸς τῆς ΕΣΣΔ ἡ ἐπανάσταση θὰ εἶχε ἤδη νικήσει σὲ πολλὲς προηγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες τὸ 34 - 36, τὸ 43 - 47, ἢ τὸ 68 - 70. Ἡ φθορὰ ποὺ ὑφίστανται οἱ καπιταλιστικὲς σχέσεις παραγωγῆς εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καθυστέρησης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ὁ καπιταλισμὸς μπόρεσε νὰ ὑπερνικήσει τὴ μεγάλη κρίση ποὺ ἄρχισε τὸ 1928, ἀπ' τὴν ἄλλη ὁδηγήθηκε στὸ νὰ σπρώξει ὡς ἕνα νέο βαθμὸ τίς βασικὲς ἀντιφάσεις μεταξὺ τῆς κοινωνικοποίησης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ τῶν σχέσεων ἰδιοκτησίας. Ἡ γενικευμένη κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ, εἶναι ἡ ἀνεπτυγμένη φόρμα τῶν καπιταλιστικῶν ἀντιφάσεων, ἑνὸς καπιταλισμοῦ σὲ ἀγώνα ἐπιβίωσης.

Ὁ καπιταλισμὸς αὐτὸς εἶναι σὲ σχέση μὲ τὴν ἀστικὴ κοινωνία, αὐτὸ ποὺ ὑπῆρξε ἡ ἀπόλυτη μοναρχία σὲ σχέση μὲ τὴ φεουδαρχία.

Μάρτης 1979

Ἡ Αὐτοδιαχείρηση στὸν ἀγώνα γιὰ τὸν σοσιαλισμὸ

Τὸ κείμενο ποὺ δημοσιεύουμε εἶναι ἡ μετάφραση μιᾶς διάλεξης ποὔγινε τὸν Αὔγουστο τοῦ 1972 στὸ Σαντιάγκο τῆς Χιλῆς, στὰ πλαίσια τῶν συζητήσεων τοῦ Λατινο-αμερικανικοῦ Συνέδριου Κοινωνιολογίας.

Ἡ Αὐτοδιαχείρηση εἶναι ἕνα θέμα πού, ἀπὸ τὸ 1968 καὶ ἔπειτα, βρίσκεται στὸ ἐπίκεντρο τῶν συζητήσεων στοὺς ἐπαναστατικοὺς μαρξιστικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Γιὰ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστη τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι σχετικὰ καινούργιο.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ «κομμουνιστικοῦ μανιφέστου» ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ σ' ὅλο τὸ κόσμο, πῆρε τὶς πιὸ πολυποίκιλες μορφές, μὲ περιεχόμενο διαφορετικὸ κάθε φορά. Σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου δὲν φτάσαμε στὸ τύπο τῆς μεταβατικῆς κοινωνίας, ἀπὸ τὸ καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμὸ ποὺ πρόβλεψαν, ὁ Μάρξ στὴν «Κριτικὴ τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» καὶ ὁ Λένιν στὸ «Κράτος καὶ ἐπανάσταση». Πολὺ σημαντικὰ προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐξελισσόμενη πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ κοινωνία, προβλήματα οἰκονομικά, πολιτικά, πολιτιστικὰ καὶ ἠθικὰ ἀκόμα, παραμένουν ἄλυτα κα ἰοί γνῶμες τῶν Μαρξιστῶν ἐπαναστατῶν καὶ σοσιαλιστῶν ὅλων τῶν ἀποχρώσεων πάνω σ' αὐτά, ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸ νἆναι ὁμόφωνες.

Θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀναπτύξουμε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἰδέες ποὺ ἀφοροῦν πιὸ εἰδικὰ τὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μπαίνει στὶς σημερινὲς ἱστορικὲς συνθῆκες ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ποὺ θὰ ἀκολουθήσει μετὰ ἀπὸ μιὰ τέτοια νίκη.

Πρῶτα-πρῶτα στὸν ἀγώνα γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ βλέπουμε δύο φάσεις: τὴ φάση τοῦ «ἀγώνα γιὰ τὸ πάρσιμο τῆς ἐξουσίας» καὶ ἔπειτα τὸν «ἀγώνα γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ». Ὁ «ἀγώνας γιὰ τὸ πάρσιμο τῆς ἐξουσίας», εἶναι ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐπανάσταση, δηλαδή, γιὰ τὴ στιγμὴ τῆς ἀπότομης ποιοτικῆς ἀλλαγῆς το ὗλίγο πολὺ ἀργὰ ἐξελισσόμενου ἐπαναστατικοῦ προτσές.

Μιὰ ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση βάζει τὸ πρόβλημα τῆς ἀλλαγῆς καὶ τῆς ἀντικατάστασης τοῦ ὑπάρχοντος κοινωνικοῦ καθεστῶτος καὶ ὁδηγεῖ σ' ἕνα καινούργιο σύστημα μὲ «καινούργιες σχέσεις ἰδιοκτησίας» καὶ «καινούργιες κοινωνικὲς σχέσεις».

Κατάσταση «ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατική», μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μὲ διάφορες μορφὲς χωρὶς νὰ προϋπάρχει ἐπαναστατικὸ κόμμα, ποὺ νὰ εἶναι ὁ κύριος καταλύτης ἑνὸς συνόλου ἀπὸ ἀντικειμενικὲς συνθῆκες, ποὺ στὴν ἀλληλεπίδρασή τους δημιουργοῦν μιὰ τέτοια κατάσταση.

Στὶς συγκεκριμένες σημερινὲς ἱστορικὲς συνθῆκες, μιὰ «ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση» εἶναι δυνατὴ π.χ. στὴν συνέχεια ἑνὸς ἐθνικοῦ πολέμου ἐνάντια σὲ μιὰ ἐπέμβαση ἢ ἰμπεριαλιστικὴ κατοχή, σὰν συνέπεια μιᾶς σοβαρῆς κοινωνικῆς κρίσης ἢ στὴ συνέχεια τῆς ἐκλογικῆς νίκης τῆς συμμαχίας τῶν κομμάτων ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸ σοσιαλισμὸ καὶ ἀγωνίζονται στὴ βάση ἑνὸς προχωρημένου ἀντικαπιταλιστικοῦ ἢ ἀντι -ἰμπεριαλιστικοῦ προγράμματος.

Κατὰ τὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο καὶ ἀμέσως μετά, εἴδαμε κινήματα μαζικά, ἀρχικὰ ἐθνικιστικοῦ χαρακτῆρα, ὅπως ἡ «ἀντίσταση» στὴν κατεχόμενη ἀπὸ τοὺς Ναζὶ Εὐρώπη (Γιουγκοσλαβία, Ἑλλάδα, Ἀλβανία) ὅπως στὴν Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἀσία, ἐνάντια στὴν κατοχὴ ἢ στὴν ἀνοιχτὴ ἐπέμβαση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ (Ἀλγερία, Βιετμίνχ, Βιετκόγκ, στὴν Ἰνδοκίνα κλπ.).

Αὐτὰ τὰ κινήματα, ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ λογική, καὶ τὴν δυναμικὴ τῆς γένεσής τους, γρήγορα ἐξελίχτηκαν σὲ κοινωνικὰ κινήματα, ἀνοίγοντας ἕνα αὐθεντικὰ ἐπαναστατικὸ προτσές. Ἀπὸ τὴν «ἀντίσταση» καὶ τὸν «πόλεμο» περνᾶμε προοδευτικὰ στὴν σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση.

Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ «ἔκτακτες» συνθῆκες δὲν εἶναι οἱ μόνες ποὺ μποροῦνε νὰ προκαλέσουν ἕνα «ἐπαναστατικὸ ἄνοιγμα», μιὰ ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση.

Ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια παρατηροῦμε σὲ πολλὲς εὐρωπαϊκὲς χῶρες καταστάσεις, ποὺ ὁδηγοῦνε γρήγορα σὲ σοβαρὲς ἐθνικὲς ἐπαναστατικὲς κρίσεις καὶ βάζουν ἐπιτακτικὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἐξουσία, κάνοντας δυνατὴ τὴ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Μάης τοῦ '68 στὴ Γαλλία, «τὸ Θερμὸ Φθινόπωρο τοῦ 1968 στὴν Ἰταλία (1), ἡ κατάσταση στὴν Ἀγγλία τὸ 1971 κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μεγάλης ἀπεργίας τῶν ἀνθρακορύχων, εἶναι περιπτώσεις ποὺ μᾶς δίνουνε μιὰ ἰδέα τέτοιων καταστάσεων. Τὸ κοινὸ χα-

---

(1) Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1968 χαρακτηρίζεται σὰν «θερμὸ» γιὰ τὴν Ἰταλία, ἐξ αἰτίας τῶν μεγάλων ἀπεργιῶν ποὺ ξεσπάσανε. Οἱ ἀναταραχὲς αὐτὲς δὲν ἦσαν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς οἰκονομικῆς κρίσης. Κάθε ἄλλο μάλιστα. Οἱ διεκδικήσεις τῶν ἐργαζόμενων δὲν ἦσαν ἁπλοῦ οἰκονομικοῦ χαρακτῆρα.

Οἱ ἀποφάσεις παίρνονταν ἀπὸ τὴ γενικὴ συνέλευση τῶν ἀπεργῶν, ποὺ ἔκλεγε ταυτόχρονα καὶ τοὺς ἀντιπρόσωπούς της γιὰ τὸν ἀγώνα (τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς διαφορετικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν συνδικάτων). Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐπιβάλανε καλλίτερες συνθῆκες ἐργασίας, ἐλέγχοντας τὸ ρυθμὸ παραγωγῆς, παίρνοντας τὰ πράγματα στὰ χέρια τους. Δημιουργήθηκε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μιὰ καλλίτερη ἰσορροπία ἀνάμεσα στὴ βάση καὶ στὴν ἡγεσία τῶν συνδικάτων.

Ταυτόχρονα ἡ ἀποφασιστικότητα, μαχητικότητα καὶ ἱκανότητα διαχείρισης τῶν προβλημάτων ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους ἔβαλε σὲ ἄμεσο κίνδυνο τὴν ἀστικὴ ἐξουσία, ἐξασθενημένη ἀπὸ τὴν οἰκοναμικὴ ἀναταραχή, ποὺ προκάλεσαν οἱ ἀπεργίες.

ρακτηριστικὸ σημεῖο αὐτῶν τῶν περιστάσεων εἶναι τὸ ἀκόλουθο: πρόκειται γιὰ ἀναπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες ὅπου παρ' ὅλη τὴν ἀπουσία μέχρι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σοβαρῆς οἰκονομικῆς κρίσης (2) βρεθήκαμε σὲ μιὰ σύμπτωση διαφόρων παραγόντων ποὺ στὴν ἀλληλεπίδρασή τους γένησαν μιὰ «ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση». Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὑπῆρχε τὸ κίνημα «ἀμφισβήτησης» τῆς νεολαίας καὶ τῶν ἄλλων καινούργιων κοινωνικῶν στρωμάτων (ἐπιστήμονες, τεχνικοί, διανοούμενοι, κλπ.) καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ κινητοποίηση μεγάλων μαζῶν τῆς παραδοσιακῆς ἐργατικῆς τάξης. Στὴν περίπτωση τῆς Ἀγγλίας, ὑπῆρχε ἐπιπλέον ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στὴν Ἰρλανδία καὶ οἱ δυσκολίες τοῦ ἐγγλέζικου ἰμπεριαλισμοῦ εἰδικὰ στὴ Ροδεσία (3).

Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ στὴν εἰδικὴ περίπτωση τῆς Ἀγγλίας, ἡ σοβαρὴ ἐθνικὴ ἐπαναστατικὴ κρίση ποὺ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀπεργίας τῶν ἀνθρακορύχων, δυνάμωσε καὶ παρ' ὀλίγο νὰ ἀνατρέψει τὴν συντηρητικὴ κυβέρνηση, δὲν εἴτανε τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς σοβαρῆς οἰκονομικῆς κρίσης ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀλληλεπίδρασης τοῦ συνόλου τῶν παραγόντων ποὺ ἀναφέραμε καὶ ποὺ χαρακτηρίζουνε μιὰ κοινωνικὴ κρίση καὶ ὄχι μόνο μιὰ οἰκονομικὴ (4).

(2) Ὅταν λέμε σοβαρὴ οἰκονομικὴ κρίση, ἐννοοῦμε μιὰ παρόμοια τῆς κρίσης τῶν χρόνων τοῦ '30. Δηλαδή, μιὰ κρίση ποὺ ἐντάσσεται στὸ σχῆμα τῶν περιοδικῶν κρίσεων «ὑπερπαραγωγῆς» ποὺ ἀνάλυσε ὁ Μάρξ καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τεράστιο πληθωρισμό, ἀνεργία καὶ πλήρη ἀνακοπὴ τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, καταστροφὴ τῶν μέσων παραγωγῆς.

(3) Ὁ βρεττανικὸς «λέων» (ξεδοντιασμένος ἀπὸ καιρό), παρ' ὅλη τὴν ἀνώμαλη οἰκονομικὴ κατάσταση καὶ τὶς δυσχέρειες, ποὺ ἀντιμετωπίζει, ἀναγκάζεται νὰ συντηρεῖ ἕνα πολυδάπανο ἐκστρατευτικὸ σῶμα «εἰρήνευσης» στὴ βόρεια Ἰρλανδία. Μὰ ἔτσι δημιουργεῖ ἕνα δεύτερο πρόβλημα, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀντίδραση τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων τῆς Μεγ. Βρεττανίας, ποὺ εἶναι εὐαίσθητα σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὶς ἐπεμβάσεις (Ἰρλανδοὶ μετανάστες νεολαία).

Ὁ Ἀγγλικὸς καπιταλισμὸς διατηρεῖ προνομιακὲς σχέσεις μὲ τὴ Ροδεσία χάρις στὸ Κοινοβούλιο. Οἱ φυλετικὲς διακρίσεις στὴ Ροδεσία προκαλοῦν ἀντιδράσεις στὴν κοινὴ Ἀγγλικὴ γνώμη, τόσο πιὸ πολὺ μάλιστα, ὅσο ἡ καταπίεση τῶν αὐτόχθονων εἶναι μεγαλύτερη. Κάτω ἀπὸ τὶς πιέσεις τοῦ Ἀγγλικοῦ πληθυσμοῦ, οἱ καπιταλιστὲς ἀναγκάζονται νὰ διακόψουν οἰκονομικὲς σχέσεις, δημιουργώντας ἔτσι τὶς προϋποθέσεις γιὰ μιὰ μελλοντικὴ ἀπόσπαση τῆς Ροδεσίας ἀπὸ τὴ Βρεττανικὴ οἰκονομικὴ ἐξάρτηση.

(4) Σύμφωνα μὲ τὶς θέσεις αὐτῶν ποὺ ὀνομάζουμε «οἰκονομιστὲς», ἡ ἐπανάσταση δὲν μπορεῖ νὰ ἔλθει παρὰ μόνο σὰν ἀποτέλεσμα μιᾶς μεγάλης οἰκονομικῆς κρίσης (παρόμοιας μὲ ἐκείνη τοῦ 1929—30, ποὺ ἀναγκάζει τὶς μάζες νὰ βγοῦνε στοὺς δρόμους.

Δὲν βλέπουμε τὴν ἀλληλεξάρτηση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν κοινωνική, πολιτική, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ μορφὴ μιᾶς κρίσης, καθὼς καὶ τὴ δυνατότητα δημιουργίας προεπαναστατικῶν συνθηκῶν ἀπὸ συνδυασμὸ αὐτῶν τῶν παραγόντων.

Μιὰ «ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ» κατάσταση μπορεῖ νὰ παρουσιαστεῖ σὲ μερικὲς χῶρες, μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐκλογικὴ νίκη τῶν κομμάτων ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸ σοσιαλισμὸ ὅπως π.χ. σήμερα ἡ περίπτωση τῆς Χιλῆς καὶ ὅπως θὰ μποροῦσε νὰ παρουσιαστεῖ αὔριο σὲ χῶρες ὅπως ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία.

Μιὰ τέτοια κατάσταση εἶναι ταυτόχρονα τὰ ἀποτέλεσμα μιᾶς «ἐπαναστατικῆς ἀνόδου» ἑνὸς μακρόχρονου προτσὲς γεμάτο ἀπὸ πολύμορφους μαζικοὺς ἀγῶνες καὶ ἡ αἰτία μιᾶς ἐπιταχυνόμενης ἐπαναστατικῆς ὡρίμανσης (5).

Ἄλλες μορφὲς εἶναι πιθανές. Ἡ πραγματικότητα εἶναι περίπλοκη, πλούσια καὶ δίνει συνέχεια εὐκαιρίες γιὰ καινούργιους συνδυασμούς. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὕπαρξη ἢ ὄχι μιᾶς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης μὲ ἀληθινὴ μαζικὴ βάση, μποροῦμε κάτω ἀπὸ ὡρισμένες ἀντικειμενικὲς συνθῆκες νὰ βρεθοῦμε μπροστὰ σὲ μιὰ «ἐπαναστατικὴ κρίση», σ' ἕνα «ἐπαναστατικὸ ἄνοιγμα». Μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν γιὰ νὰ ἐξελιχθεῖ ἡ κατάσταση αὐτόματα πρὸς τὴ νίκη δηλ. γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῆ τὸ προτσὲς ποὺ ἄρχισε καὶ γιὰ νὰ προσκληθεῖ σὲ μιὰ δεδομένη στιγμὴ τῆς ἐξέλιξής του, ἡ ἀπόλυτα ἀπαραίτητη ποιοτικὴ ἀλλαγὴ ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἀληθινὴ ἐπανάσταση.

Γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατορθώσουν ἔγκαιρα νὰ ὀργανώσουν τὴ δική τους ἐξουσία, νὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀναπόφευκτη καὶ ποικιλόμορφη ἐπίθεση τῶν ἀντιδραστικῶν στρωμάτων. Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν θεμελειώδη ,ἐπιβεβαιωμένη ἀπὸ τὴν ἱστορία, πὼς ἡ ἐπανάσταση δὲν εἶναι ἕνα ἀποκλειστικὰ ἐξελικτικὸ προτσὲς καὶ ὅτι ἡ «ἐξουσία» δὲν εἶναι τὸ ἀριθμητικὸ ἄθροισμα τῶν ἐπιμέρους κατακτήσεων, στὴ πρώτη της φάση ἡ πάλη γιὰ τὸ σοσιαλισμό, συνοψίζεται στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπανάσταση καὶ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

Σὲ μιὰ δομένη στιγμὴ τοῦ προτσές, πρόκειται γιὰ τὸ πέρασμα μὲ ἕνα «πήδημα», μιὰ ἀπότομη ἀλλαγή, ἀπὸ μιὰ ποιότητα σὲ μιὰ ἄλλη, ἀπὸ τὸ «μερικὸ» στὸ «ὁλικό», ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη στὴν ἐπανάσταση.

Ἀλλὰ ποιὲς εἶναι οἱ συνθῆκες ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν τὴ νικηφόρα ἐξέλιξη ἑνὸς «ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος» ποὺ γρήγορα ὁδηγεῖ σὲ μιὰ «ἀντικειμενικὴ ἐπαναστατικὴ κατάσταση». Μέσα σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ βλέπουμε τὴ σπουδαιότητα τοῦ ὑποκειμενικοῦ παράγοντα, ὅσον ἀφορᾶ τὸ πρόγραμμα, τὴ τακτικὴ καὶ τὴν ὀργάνωση.

Ἡ ἐπανάσταση σὰν ποιοτικὴ ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας πρὸς ἕνα δοσμένο στόχο, εἶναι ἔργο τῆς ἀνθρώπινης θέλησης καὶ τῆς συνεποῦς καὶ συνειδητῆς δράσης καὶ δὲν εἶναι ἕνα σύνολο κοινωνικοοικονομικῶν μέτρων ποὺ ἡ γραφειοκρατία καὶ οἱ κρατικοὶ τεχνοκράτες ἐξαγγέλουν καὶ ἐφαρμόζουν.

(5) Πρέπει νάχουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι κάθε νίκη ἐκλογικὴ αὐτῶν τῶν κομμάτων (ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸ σοσιαλισμὸ) δὲν εἶναι ἀντικειμενικὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση, παρὰ μόνο ἂν συνοδεύεται κι ἔρχεται σὰν ἀποτέλεσμα ἑνὸς μακρόχρονου προτσὲς μαζικῶν ἀγώνων τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ ἐπανάσταση γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ, ἀπαιτεῖ τὴν κινητοποίηση καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν μαζῶν ποὺ ἐξασφαλίζουν τὴν πιὸ πλατειὰ συνειδητὴ συμμετοχή τους σὲ ὅλες τὶς ἀποφάσεις ποὺ πραγματώνουν τὸ περιεχόμενό της. Ἡ κατοχύρωση τῆς πραγματικῆς συμμετοχῆς τῶν μαζῶν πρέπει νἆναι ὁ στόχος κάθε κυβέρνησης, κόμματος ἢ συνδικάτου ποὺ θέλει νὰ λέγεται σοσιαλιστικό.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν μαζῶν δὲν εἶναι πραγματικὴ ὅταν ἐξασκεῖται στὴν οὐσία ἀπὸ ἐνδιάμεσες ὀργανωτικὲς δομὲς ποὺ θέλουν νὰ λένε ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τὶς μάζες, ἀντίθετα ἡ δομὴ καὶ ἡ λειτουργία τῆς δικῆς τους ἐξουσίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ πραγμάτωση καὶ ἡ ἔκφραση τῆς συμμετοχῆς τους. Κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες οἱ μᾶζες συνειδητοποιοῦν μιὰ ἐπαναστατικὴ κατάσταση καὶ κινητοποιοῦνται γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπιστοῦνε καὶ νὰ τὴν διευρύνουνε μέχρι τὴν τελικὴ νίκη. Ἀλλὰ τί σημαίνει πραχτικὰ αὐτὴ ἡ συμμετοχὴ τῶν μαζῶν; Ἂς πάρουμε πρῶτα σὰν παράδειγμα τὸ στοιχειῶδες στάδιο τῶν διεκδικητικῶν ἀγώνων τῶν ἐργαζομένων. Δὲν εἶναι πιὰ ἀρκετὸ νὰ δώσει κανεὶς μορφὴ σ' αὐτὲς τὶς διεκδικήσεις καὶ νὰ τὶς διευθύνει ἀποκλειστικὰ διὰ μέσου τῶν συνδικάτων ἢ τῶν κομμάτων. Ἡ πεῖρα ποὺ ἀποχτήθηκε τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὸ ἐργατικὸ κίνημα καὶ τὸ κίνημα τῶν ἄλλων κοινωνικῶν στρωμάτων (Νεολαία, γυναῖκες κλπ.) ἀποδείχνει ὅτι οἱ καινούργιες γενιὲς προσδοκοῦν λίγο πολὺ παντοῦ, νὰ μπορέσουν νὰ συμμετάσχουν ἄμεσα καὶ στὴν διαμόρφωση τῶν διεκδικήσεων τους καὶ στὴ διαχείριση τῶν ἀγώνων τους.

Αὐτὴ ἡ βαθειὰ προσδοκία ὁδηγεῖ ὄχι στὴν ἄρνηση τῆς ἀπόλυτης ἀναγκαιότητάς τους, ἀλλὰ στὴν ἀναθεώρηση τοῦ ἱστορικοῦ τους ρόλου. Στὸ μέλλον περισσότερο θὰ θεωροῦμε ὅτι ὁ ρόλος αὐτῶν εἶναι νὰ βοηθοῦν ὅπως μποροῦν τοὺς ἐργαζόμενους, τοὺς νέους, τὶς γυναῖκες κλπ. νὰ συμμετάσχουνε ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο στὴ διαμόρφωση τῶν διεκδικήσεών τους καὶ στὴ διαχείρηση τῶν ἀγώνων τους μαζὶ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους συνδικάτων ἢ κομμάτων.

Αὐτὴ π.χ. εἶναι ἡ ἔννοια τοῦκινήματος τῶν «ἀντιπροσώπων τῶν ἐργαστηρίων» (6) ποὺ στενὰ συνεργάζονται μὲ τὸ «γενικὸ συμβούλιο τῶν ἐργαζομένων», πεῖρα ποὺ ἀποχτήθηκε στὴν Ἰταλία, στὴν Ἀγγλία, στὴν Γαλλία καὶ ἀλλοῦ καὶ σημάδεψε τὸ ἐργατικὸ κίνημα.

Αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει ἐπίσης ὁ «φοιτητικὸς ἔλεγχος» ποὺ οἱ σπουδαστὲς θέλουν νὰ ἐφαρμόζουν στὰ πανεπιστήμια, στὰ λύκεια, στὰ σχολεῖα, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ πετύχουν τὴ διαχείρηση αὐτῶν ἀπὸ τοὺς μαθητὲς καὶ τοὺς διδάσκοντες, μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς ριζικῆς μεταρρύθμισης τῆς ἐκπαίδευσης.

Αὐτὴ εἶναι πιὸ γενικὰ ἡ ἔννοια τοῦ «κοινωνικοῦ ἐλέγχου», ποὺ ἐπιδιώκουν τὰ διάφορα κοινωνικὰ στρώματα, ἐλέγχου στὶς συνθῆκες ἐργασίας καὶ στὶς κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις της. Ἕνας τέτοιος «κοινωνικὸς ἔλεγχος» δὲν θὰ μποροῦσε νὰ λειτουργήσει σωστὰ μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς κοινωνίας ποὺ οὐσιαστικὰ παραμένει καπιταλιστική, ἑπομένως ἱεραρχημένη, αὐταρχική, καταπιεστική (7). Αὐτὸ εἶναι ἤδη φανερὸ μέσα στὶς καπιταλιστικὲς κοινωνίες, ποὺ ὁλοένα καὶ πιὸ πολὺ βρίσκονται ἀντιμέτωπες μὲ τὰ προβλήματα ποὺ τοὺς δημιουργεῖ ἡ ἀντίθεση τῶν ἐργαζόμενων καὶ τῆς νεολαίας στὶς συνθῆκες ἐργασίας καὶ ζωῆς γενικώτερα, ποὺ οἱ ἴδιες οἱ κοινωνίες τοὺς ἐπιβάλλουν.

Εἰδικώτερα στὶς χῶρες ποὺ ἀναπτύσσεται ἕνα ἐπαναστατικὸ προτσές, κάτω ἀπ' τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη μορφή, τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς τῶν μαζῶν ἔχει πρωταρχικὴ σημασία. Ἂς ξεχωρίσουμε δύο περιπτώσεις πιθανῶν ἐξελίξεων, ποὺ μποροῦμε εὔκολα νὰ βροῦμε μέσα στὴ σύγχρονη ἐμπειρία: Τὴν περίπτωση μιᾶς μεγάλης ἐθνικῆς κρίσης καὶ τὴν περίπτωση ὅπου μιὰ κυβέρνηση ἐργατικὴ δημιουργεῖ ἕνα «ἐπαναστατικὸ ἄνοιγμα».

Μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ κρίση ξεπηδάει σὰν μιὰ συνδυασμένη κινητοποίηση διάφορων κοινωνικῶν στρωμάτων ὅπως ἔγινε τὸ Μάη τοῦ 1968 στὴ Γαλλία. Τὰ σχολεῖα, οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες καὶ οἱ ἐπιχειρήσεις εἴχανε καταληφθεῖ ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς καὶ μαθητὲς ἀπὸ τοὺς δημόσιους ὑπάλληλους, τοὺς ἄλλους ἐργαζόμενους καὶ τοὺς ἐργάτες. Σὲ διάστημα λίγων ἡμερῶν μιὰ μεγάλη ἀναπτυγμένη καπιταλιστικὴ χώρα παράλυσε κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τῶν ἀπεργιῶν ποὺ ἀκολουθοῦνταν ἀπὸ καταλήψεις. Σὲ ὁρισμένα μέρη ἀναπτύχθηκαν (8) ἐμβρυακὲς μορφὲς αὐτοδιαχείρησης, ἀλλὰ γενικὰ ἐκεῖνο ποὺ κυριάρχησε, ἦτανε ἡ παθητικὴ κατάληψη τῶν χώρων ἐργασίας, ἔτσι δημιουργήθηκε μιὰ κατάσταση «διπλῆς ἐξουσίας». Ἀπὸ ἐπαναστατικὴ ἄποψη τὸ πρόβλημα ἦτανε τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴ «μερικὴ ἐξουσία» τῶν μαζῶν στὴ «ὁλικὴ ἐξουσία». Αὐτὸ τὸ πέρασμα θὰ μποροῦσε νὰ εἶχε γίνει εὐκολώτερο, ἂν οἱ μάζες ἦτανε προετοιμασμένες νὰ συνδυάσουνε τὴν κατάληψη τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ μιὰ ἀπαρχὴ διαχείρησής τους ἀπ' αὐτὲς τὶς ἴδιες, καὶ ἂν αὐτὴ ἡ διαδικασία γινότανε κάτω ἀπ' τὴ δική τους ἔνοπλη προστασία, χάρη στὴ δημιουργία πολιτοφυλακῶν ἀπὸ ἐργαζόμε-

(6) Τὰ ἐργοστάσια τῶν δυτικῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν διαιροῦνται ὀργανικὰ σὲ ἐργαστήρια (ATELIERS, WORKSHOPS). Κάθε τέτοιο ἐργαστήριο ἔχει σὰν στόχο τὴ παραγωγή, εἴτε ἑνὸς ἐξαρτήματος, εἴτε τὴ συναρμολόγηση ἢ εἰδικὴ ἐπεξεργασία ἑνὸς μέρους τῆς παραγωγῆς. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν διαφορετικὸς βαθμὸς εἰδίκευσης τῶν ἐργαζόμενων καὶ δημιουργοῦνται προβλήματα εἰδικὰ γιὰ κάθε ἐργαστήριο. Τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἐργαστήριο ἀποτελεῖ ἕνα κρίκο στὴν ἁλυσσίδα τῆς παραγωγῆς μιὰ ἀνωμαλία στὸ ἐπίπεδό του (20 — 40 ἄτομα) ὁδηγεῖ σὲ σταμάτημα τῆς ὅλης παραγωγῆς.

(7) Οἱ «σοσιαλιστικὲς» κοινωνίες τῆς ἐποχῆς μας εἶναι αὐστηρὰ ἱεραρχημένες, αὐταρχικὲς καὶ καταπιεστικὲς χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι εἶναι καὶ καπιταλιστικές.

(8) Στὴ περίοδο τοῦ Μάη '68 ὀργανώθηκαν στὰ πανεπιστήμια ὁμάδες ἐργασίας ποὺ ἀναλάβανε τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ διοικητικὴ διαχείρισή τους. Σὲ ὁρισμένες ἐπιχειρήσεις ὅπου ἡ παρουσία τῆς CGT δὲν ὑπῆρξε σημαντικὴ οἱ ἐργαζόμενοι προσπάθησαν νὰ βάλουνε μπροστὰ τὴν παραγωγὴ γιὰ λογαριασμό τους.

νους καὶ πολίτες. Ἀλλὰ ἔλειπε αὐτὴ ἡ ἰδεολογικὴ προετοιμασία, ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἀνεβάσει τὴν ἐπαναστατικὴ διαδικασία σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο. Ἐπιπλέον οἱ μαζικὲς ἐργατικὲς ὀργανώσεις, πολιτικὲς καὶ συνδικαλιστικὲς ποὺ βρέθηκαν πρὸ ἀπροόπτου μπροστὰ στὴν ἐπαναστατικὴ κρίση, δὲν διευκόλυναν καθόλου μιὰ τέτοια συνειδητοποίηση. Κάθε ἄλλο μάλιστα.

Ἡ περίπτωση τῆς δημιουργίας μιᾶς κυβέρνησης «ἐργατικῆς» ἢ «λαϊκῆς», εἶναι συγχρόνως πιὸ πολύπλοκη καὶ πιὸ ἐνδιαφέρουσα. Δίνει τὴ δυνατότητα νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἡ «νόμιμη» ἐπιτυχία τῶν πολιτικῶν σχηματισμῶν ποὺ ἔχουνε τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς πλατειᾶς μάζας, γιὰ τὴν προώθηση τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος». Αὐτὸ ἐπιτρέπει ν' ἀποφευχθεῖ γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο ἡ ἄμεση ἀναμέτρηση δυνάμεων μὲ τοὺς κοινωνικοὺς ἀντίπαλους αὐτῶν τῶν σχηματισμῶν. Ὅμως μιὰ τέτοια συγκυρία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἁπλῆς ἐκλογικῆς νίκης, ἀλλὰ θὰ προέλθει ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ ἄνοδο τοῦ ριζοσπαστικοῦ μαζικοῦ κινήματος, τὸ ὁποῖο θὰ ἐξαναγκάσει, κατὰ κάποιο τρόπο τοὺς παραδοσιακοὺς μαζικοὺς πολιτικοὺς σχηματισμοὺς νὰ ἀγωνιστοῦνε στὴ βάση ἑνὸς προχωρημένου ἀντικαπιταλιστικοῦ προγράμματος καὶ νὰ παραμείνουνε συνεπεῖς σ' αὐτό.

Γιὰ παράδειγμα, ὁ σχηματισμὸς κυβέρνησης ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ ἐργατικὸ κόμμα μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐκλογικὴ νίκη, κάτω ἀπὸ λίγο ἢ πολὺ ὁμαλὲς συνθῆκες, δὲν ἀντιστοιχεῖ ὁπωσδήποτε στὴ γέννεση ἑνὸς «ἐπαναστατικοῦ ἀνοίγματος» στὴ χώρα καὶ μπορεῖ πρακτικὰ νὰ σημαίνει τὴν ἁπλῆ συνέχια τῆς διαχείρησης τῶν «ὑποθέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ» ἀπὸ ἕνα πολιτικὸ σχηματισμὸ ποὺ θὰ ἔχει ἕνα σοσιαλιστικὸ πρόγραμμα καὶ μιὰ ἐργατικὴ βάση. Ἀλλὰ ἡ ἄνοδος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στὴ κυβέρνηση μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐθνικὴ κρίση ὅπως ἐκείνη ποὺ γνώρισε ἡ Ἀγγλία μὲ τὴν ἀπεργία τῶν ἀνθρακορύχων τὸ 1971 ποὺ ἐνδεχομένως θὰ ὑποχρέωνε τὸ συντηρητικὸ κόμμα νὰ παραδοθεῖ θὰ σήμαινε τὴ γέννεση μιᾶς ἀντικειμενικῆς συγκυρίας διαφορετικῆς ποὺ θὰ μποροῦσε, νὰ ὑποχρεώσει τὸ ἐργατικὸ κόμμα νὰ ἀρχίσει βαθειὲς ἀντικαπιταλιστικὲς μεταρρυθμίσεις. Πάντως ἐδῶ δὲν θὰ ἐξετάσουμε παρὰ τὴ περίπτωση τῆς δημιουργίας μιᾶς «κυβέρνησης τῶν ἐργαζομένων» ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σχηματιστεῖ μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐξαιρετικὴ συγκυρία, μιὰ κατάσταση προικισμένη μὲ μιὰ ἀληθινὰ ἐπαναστατικὴ δυναμική.

Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση θὰ μπαίνανε τὰ ἐρωτήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ἑξῆς θεμελιακὸ πρόβλημα: πῶς θὰ περάσουμε ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάσταση σὲ ἕνα ἀληθινὰ νικηφόρο τέλος τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσέσου ποὺ ἔχει ἀρχίσει; πῶς μ' ἄλλα λόγια, ὄχι, πῶς «ν' ἀρχίσουμε» τὴν ἐπανάσταση, ἀλλὰ νὰ τὴν ὁλοκληρώσουμε. Γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὸ ρόλο ποὺ μπορεῖ νὰ παίξει γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης ἡ δημιουργικὴ συμμετοχὴ τῶν μαζῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴ σχέση ποὺ θὰ δημιουργηθῆ ἀνάμεσα στὴ «λαϊκὴ ἐργατικὴ κυβέρνηση» καὶ στοὺς ἐργαζόμενους.

Γενικὰ τέτοιες κυβερνήσεις ἀρχίζουν νὰ ἐφαρμόζουν «μεταρρυθμίσεις θεμελιακὲς» ποὺ περιλαμβάνονται στὸ πρόγραμμά τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς μεταρρυθμίσεις, οἱ πιὸ σημαντικὲς εἶναι ἐκεῖνες ποὺ ἀφοροῦν τὶς «ἐθνικοποιήσεις» καὶ τὸ ἀγροτικὸ ζήτημα (σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις ὅπου ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ χῶρες ὅπου αὐτὸ τὸ πρόβλημα δὲν ἔχει ἀκόμα λυθεῖ) (9). Οἱ ἐθνικοποιήσεις ἀποβλέπουνε στὸ νὰ ἀφαιρέσουνε τὴν ἰδιοκτησία τῶν κύριων μέσων παραγωγῆς τῆς χώρας, (τράπεζες, βιομηχανίες, ἐμπόριο) ἀπὸ τοὺς μεγάλους καπιταλιστές, ξένους ἢ ντόπιους καὶ νὰ τὴν μεταβιβάσουνε σ' ὁλόκληρο τὸ «ἔθνος». Αὐτὴ ἡ μεταβίβαση τῆς περιουσίας γίνεται μέσω τοῦ κράτους ποὺ θεωρεῖται ὅτι ἀντιπροσωπεύει τὰ συμφέροντα τοῦ ἐθνικοῦ συνόλου.

Ἀλλὰ ἡ ἔννοια τοῦ κράτους δὲν εἶναι παρὰ κάτι τὸ ἀφηρημένο τοῦ ὁποίου ἡ κοινωνικὴ πραγματικότητα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη κάθε φορὰ περίπτωση.

Τὸ κράτος δὲν εἶναι μιὰ αὐτόνομη αὐτοκαθοριζόμενη δομή, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴ σχέση ἰδιοκτησίας καὶ τὴ κοινωνικὴ σχέση ἑνὸς δοσμένου καθεστῶτος, ἀλλὰ εἶναι ἡ πιὸ συνειδητὴ ἔκφραση τῶν συλλογικῶν συμφερόντων τῆς κυρίαρχης τάξης μιᾶς δοσμένης κοινωνίας, ὑλοποιημένη σὲ ἕνα σαφὲς σύνολο θεμάτων. Ἑπομένως «κρατικοποιῶ» οὐσιαστικά, δὲν σημαίνει ὑποχρεωτικὰ «ἐθνικοποιῶ», ἂν αὐτὸς ὁ τελευταῖος ὅρος θεωρεῖται ἰσοδύναμος τοῦ ὅρου «κοινωνικοποιῶ», δηλαδὴ μεταβιβάζω τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας στὸ «ἔθνος» στὴ «κοινωνία» ὁλόκληρη.

Μιὰ νέα σχέση ἰδικτησίας, γιὰ ν' ἀντιστοιχεῖ σὲ μιὰ νέα κοινωνικὴ σχέση, θὰ πρέπει νὰ ἐκφράζεται σὲ νέες μορφὲς διαχείρισης.

Ἡ «κρατικοποίηση» ποὺ δὲν θὰ κάνει τίποτα περισσότερο ἀπ' τὸ νὰ μετατρέπει τοὺς ἐργαζόμενους ἀπὸ μισθωτοὺς τοῦ κεφαλαίου σὲ μισθωτοὺς τοῦ κράτους, δὲν ἀρκεῖ γιὰ μιὰ ἀληθινὴ μετατροπὴ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων σύμφωνα μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ἔννοια. Χρειάζεται ἐπιπλέον, οἱ ἐργαζόμενοι στὶς «κρατικοποιημένες ἐπιχειρήσεις» νὰ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τὶς διαχειρίζονται οἱ ἴδιοι μέσω τῆς δημοκρατικῆς ὀργάνωσης ἑνὸς συλλογικοῦ ὀργάνου, ποὺ θὰ περιλαμβάνει τὸ σύνολο τοῦ παραγωγικοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐπιχείρησης.

Μόνο ἕνα τέτοιο μέτρο μπορεῖ πραγματικὰ νὰ ἐνδιαφέρει τοὺς ἐργαζόμενους, νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ καταλάβουνε τὴν ἀληθινὴ ἐπαναστατικὴ ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς ὑπόστασης, νὰ τοὺς παρακινήσει νὰ ὀργανώσουνε καλύτερα τὴν παραγωγικότητα τῆς δουλειᾶς τους, ποὺ θὰ ἔχει γίνει οὐσιαστικὰ ἐλεύθερη καὶ νὰ προστατέψουνε μὲ μεγάλη ἐνεργητικότητα αὐτὴν τὴν θεμελιακὴ κατάχτηση ἐνάντια σὲ κάθε ἀπόπειρα τῶν ὀπισθοδρομικῶν κοινωνικῶν δυνάμεων γιὰ ἐπιστροφὴ στὸ «μοντέλλο» τῆς ἰδιωτικῆς, ἱεραρχημένης, αὐταρχικῆς ἐπιχείρησης.

---

(9) Ἀλγερία, Χιλή, Περοῦ κ.ἄ. Ἡ ἀάγκη τῆς ἀνακατανομῆς καὶ τῆς κοινωνικοποίησης τῆς γῆς ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τὰ πράγματα κι ἤτανε μιὰ ἀπὸ τὶς αἰτίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀναβρασμοῦ.

Ἀνάλογη εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τῆς ἀληθινῆς μεταβολῆς τῶν κοινωνικῶν σχέσεων στὸν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Σ' ὅλες τὶς χῶρες ὅπου ὑπάρχει ἕνα πραγματικὸ «ἀγροτικὸ πρόβλημα», δηλ. ὅπου ἕνα μεγάλο μέρος τῶν παραγωγικῶν (ἐδαφῶν) ἀνήκει σὲ μιὰ ὀλιγαρχία γαιοκτημόνων, ἐνῶ ἡ τεράστια μάζα ἀγροτῶν εἶναι εἴτε φτωχοί, εἴτε ὁλότελα δίχως δική της γῆ, ἐπείγει νὰ προχωρήσουμε σὲ μιὰ ριζική ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση. Ὁ σκοπὸς τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης εἶναι πολλαπλός: νὰ ἀνέβει τὸ ἐπίπεδο ζωῆς αὐτῆς τῆς κατηγορίας πληθυσμοῦ ποὺ μερικὲς φορὲς ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφία: νὰ διευρυνθεῖ ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορά: νὰ προμηθευτεῖ ἰδιαίτερα ἡ ἐλαφρὰ βιομηχανία τὶς πρῶτες ὕλες τὶς ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἀνάπτυξή της: νὰ ἀποφευχτοῦν εἰσαγωγὲς προϊόντων ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ προμηθεύσει ἡ ντόπια οἰκονομία: νὰ διατραφεῖ καλύτερα ὁ πληθυσμός.

Χωρὶς τὴν ὕπαρξη μιᾶς δυναμικῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, καμμιὰ ὑπὸ ἀνάπτυξη χώρα δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει τὴν πραγματική, ἰσορροπημένη οἰκονομική της ἄνοδο. Ὑπάρχουν ἑπομένως πολὺ σημαντικοὶ στόχοι κοινωνικοὶ καὶ οἰκονομικοί, ποὺ πρέπει νὰ ἐπιτευχθοῦν μὲ τὴ ριζικὴ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση. Ἀλλὰ ποιὰ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση; Ἂν προχωρήσουμε στὴν ἀπαλλοτρίωση τῶν μεγάλων κτημάτων καὶ τὴν διαίρεση τους σὲ μικρὲς μερίδες ποὺ θὰ παραχωρηθοῦν (μὲ πληρωμὴ ἢ ὄχι) στοὺς ἄκληρους χωρικούς, χωρὶς τὸ κράτος νὰ τοὺς βοηθήση νὰ ὀργανωθοῦνε σὲ συνεταιρισμοὺς παραγωγῆς καὶ ἐμπορευματοποίηση τῶν προϊόντων τους, κινδυνεύουμε νὰ δημιουργήσουμε μιὰ μάζα μικρῶν ἀγροτῶν μὲ χαμηλὴ παραγωγικότητα, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἔχουν ἄλλη διέξοδο καὶ ἀναπόφευχτα θὰ πέσουνε στὴ συνδυασμένη ἐκμετάλλευση τῶν τραπεζῶν, τῶν ἐμπόρων, τῶν βιομηχάνων καὶ τοῦ κράτους. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἂν δημιουργήσουμε μεγάλες κρατικοποιημένες ἀγροτικὲς ἐκμεταλλεύσεις, κινδυνεύουμε πάλι νὰ δοῦμε νὰ πέφτει ἡ παραγωγικότητα καθὼς οἱ ἀγρότες δὲν θὰ βρίσκουνε κανένα ὑλικὸ ἢ ἠθικὸ κίνητρο σὲ μιὰ τέτοιου εἴδους ἐκμετάλλευση τῆς γῆς. Σ' αὐτὸ τὸν τομέα ἡ πεῖρα εἶναι ἤδη ἐξαιρετικὰ πλούσια καὶ ἀποδειχτικὴ τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, ὅσο ἀπ' τὴ πλευρὰ τῶν χωρῶν ποὺ ἀκολουθοῦνε τὴ διαλικασία οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ (10).

Γιὰ νὰ πετύχει ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, πρέπει νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ τὴν ἑκούσια καὶ συνειδητὴ συνεργασία ἐκείνων ποὺ δουλεύουνε τὴ γῆ. Στὴν περίπτωση ποὺ θὰ δημιουργηθοῦνε, ὅπως εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο, μεγάλες ἀγροτικὲς ἐκμεταλλεύσεις, ὅπου ἡ ἐργασία θὰ γίνεται συλλογικά, θὰ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἀναλαμβάνει τὴν οὐσιαστική τους διαχείρηση τὸ δημοκρατικὸ συλλογικὸ ὄργανο τῶν ἐργαζόμενων σ' αὐτές.

Αὐτὴ ἡ μορφὴ διαχείρησης θὰ εἶναι εἴτε ἡ αὐτοδιαχείριση εἴτε ὁ αὐτοδιαχειριζόμενος παραγωγικὸς συνεταιρισμός. Στὴν μιὰ περίπτωση ἡ γῆ ἀνήκει σ' ὁλόκληρο τὸ ἔθνος, στὴν ἄλλη ἀνήκει στοὺς ἀγρότες ἀτομικὰ καὶ δουλεύεται συλλογικὰ μὲ παραγωγικὸ συνεταιρισμό. Ἀλλὰ καὶ στὶς δύο περιπτώσεις, ἡ διαχείριση θὰ πρέπει νὰ ἀνατεθεῖ στὸ δημοκρατικὸ ὀργανωμένο συλλογικὸ ὄργανο τῶν ἐργαζόμενων, ποὺ θὰ ἔχει κάθε δυνατὴ βοήθεια ἀπ' τὴν πλευρὰ τοῦ κράτους.

Τὸ χειρότερο λάθος θὰ ἤτανε νὰ μετατρέψουμε τὶς μεγάλες ἐκμεταλλεύσεις ποὺ κυριαρχοῦνε στὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία, σὲ κρατικοποιημένες ἐκμεταλλεύσεις τῶν ὁποίων οἱ ἐργαζόμενοι θὰ εἶναι ἁπλοὶ μισθωτοὶ τοῦ κράτους. Γιὰ νὰ ἐνδιαφερθοῦνε οἱ ἀγρότες νὰ δουλέψουνε καλὰ τὴ γῆ καὶ ν' αὐξήσουνε τὴν παραγωγικότητά της πρέπει νὰ αἰσθανθοῦνε ἄμεσα συνδεδεμένοι μὲ τὴ διαχείρησή της, τόσο στὸ ὑλικὸ ὅσο καὶ στὸ ἠθικὸ ἐπίπεδο.

Ἡ ἴδια ἀρχὴ ἰσχύει ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς ἐκπαίδευσης.

Γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ διαρκὴς γενική, ἐπαγγελματικὴ καὶ πολιτικὴ μόρφωση τοῦ πληθυσμοῦ, πρέπει νὰ γίνουν σοβαρὲς προσπάθειες στὴν ἐκπαίδευση, ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τῶν ἐπενδύσεων ποὺ γίνονται στὴν καθαυτὸ οἰκονομία, ἔτσι ὥστε νὰ ἐπιτρέψουνε τὴ γρήγορη ἰσορροπημένη ἀνάπτυξή της, καθὼς καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στὸ σύνολό της.

Μιὰ θεμελιακὴ τάση τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἡ συνεχῶς μεγαλύτερη ἐνσωμάτωση τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κουλτούρας στὶς παραγωγικὲς δυνάμεις, πρᾶγμα ποὺ κάνει ἀπαραίτητη τὴν ἐπαγγελματικὴ εἰδίκευση καὶ τὸ συνεχῆ ἐμπλουτισμὸ τῶν γνώσεων. Ἡ διαρκὴς αὐτὴ μετεκπαίδευση καὶ μόρφωση δὲν πρέπει νἆναι μόνο

---

(10) Ἡ ἀποτυχία τῶν αὐταρχικῶν μεθόδων διοργάνωσης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας εἶναι χαρακτηριστική. Στὴν ΕΣΣΔ π.χ. μετὰ ἀπὸ μιὰ περίοδο ἐλεύθερης ἀνάπτυξης τῶν πλούσιων χωρικῶν ποὺ ὁδήγησε τὴ χώρα σὲ λιμὸ (1928), ἡ πολιτικὴ τοῦ κόμματος ἄλλαξε ἀπότομα (Νοέμβρης 1929) κι ἐπέβαλε τὴ βίαιη κρατικοποίηση τῆς γῆς, χωρὶς νὰ κάνει διάκριση ἀνάμεσα στὸ φτωχὸ ἀγρότη καὶ τὸν κουλάκο. Μιὰ τέτοια ἀλλαγὴ ποὺ ἐπιβλήθηκε μὲ τὶς ξιφολόγχες κι ὄχι μὲ τὴν θέληση τῶν ἐργαζομένων, ὁδήγησε στὴν κατάρρευση τῆς παραγωγῆς ἀγροτικῶν προϊόντων. Οἱ γραφειοκρατικὲς μέθοδες διαχείρησης κάθε ἄλλο παρὰ βοήθησαν τὴν ἀγροτικὴ παραγωγὴ ν' ἀναπτυχθεῖ κι ἔτσι τὸ 1933 ἔχουμε γιὰ δεύτερη φορὰ λιμό. Οἱ ἀγρότες καταπιέζονται ἀπάνθρωπα (ἀναγκαστικὴ ἐκτόπιση ὁλόκληρων ἐθνοτήτων, ἀπαγόρευση τῆς μετανάστευσης στὶς πόλεις, ἐσωτερικὰ διαβατήρια κλπ.).

Παρ' ὅλα αὐτά, 57 χρόνια μετὰ τὴν Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση, ἡ ἀγροτικὴ παραγωγὴ σὲ πολλοὺς τομεῖς δὲν ξεπερνάει κατὰ πολὺ ἐκείνη τοῦ 1913 καὶ ἡ χώρα ἀναγκάζεται νὰ πληρώνει μὲ χρυσὸ τὴν εἰσαγωγὴ σιτηρῶν ἀπὸ τὶς καπιταλιστικὲς χῶρες. Ἄλλα κράτη, ὅπως π.χ. ἡ Πολωνία, ἀναγκάστηκαν ν' ἀκολουθήσουν πιὸ εὐέλικτη πολιτικὴ ἐπιτρέποντας τὴ διατήρηση τῆς μικροϊδιοκτησίας στὴν ὕπαιθρο. Στὴ Λ. Κίνα, ἡ δημιουργία σχετικὰ αὐτόνομων ἀγροτικῶν κοινοτήτων ἔχει δώσει ἀκόμη θετικώτερα ἀποτελέσματα.

ἐπαγγελματικὴ καὶ εἰδικευμένη ἀλλὰ νὰ ἐκτείνεται σ' ὅλους τοὺς τομεῖς. Μιὰ τέτοια ἐπανάσταση στὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ μιὰ μεταρρύθμιση ἐπιβαλλόμενη ἐκ τῶν ἄνω, ἀλλὰ πρέπει νἆναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργητικῆς συνεργασίας δασκάλων, διδασκομένων καὶ ἀντιπροσώπων τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Βέβαια ἂν οἱ ἐθνικοποιήσεις, ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση δὲν ἐνσωματωθοῦνε σ' ἕνα γενικώτερο πρόγραμμα, δὲν ἀρκοῦνε γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης καὶ τὴ μετάβαση στὸ σοσιαλισμό. Ἐπιτρέπουνε ὅμως τὴ δημοκρατικὴ συμμετοχὴ τῶν πλατειῶν μαζῶν, (τοῦ σημαντικώτερου ὑποκειμενικοῦ παράγοντα γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης), καὶ δίνουμε ἔτσι τεράστιο δυναμισμὸ στὸ ἐπαναστατικὸ προτσὲς ποὺ ἤδη ἔχει ξεσπάσει. Γιατί, ἡ ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νἆναι ἁπλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς ἐξελικτικοῦ εἰρηνικοῦ προτσές ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ στὰ πλαίσια τῆς παραδοσιακῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, τοῦ παλιοῦ κράτους καὶ τῶν θεσμῶν του.

Σὲ κάποια στιγμή, μὲ τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη μορφὴ θὰ προκύψει μιὰ ἀποφασιστικὴ σύγκρουση μὲ τὶς συντηρητικὲς κοινωνικὲς δυνάμεις, συμμάχους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τέτοια ποὺ νὰ ἐπιβάλλει τὸ ξεπέρασμα τοῦ παραδοσιακοῦ πλαίσιου, προκαλώντας μιὰ κοινωνικὴ μετάλλαξη, μιὰ ποιοτικὴ ἀλλαγή: Θὰ μποῦμε ἔτσι στὴ καινούργια φάση, ὅπου ἡ ἐξουσία βρίσκεται στὰ χέρια μιᾶς «κυβέρνησης τῶν ἐργαζομένων» καὶ ποὺ μποροῦμε νὰ ξεκινήσουμε πιὸ ἐλεύθερα τὸν ἀγώνα «γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ». Ἡ προϋπάρχουσα περίοδος τῆς «διπλῆς ἐξουσίας» ἔχει τελειώσει, ἡ ἀντίσταση τῶν ἐχθρικῶν κοινωνικῶν δυνάμεων ἔχει νικηθεῖ καὶ ἀρχίζει νὰ πραγματοποιεῖται ἡ οὐσιαστικὴ ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, ὄχι μόνο μὲ τὴ μορφὴ μιᾶς «ἐργατικῆς κυβέρνησης», ἀλλὰ κυρίως μὲ τὴν ὕπαρξη θεσμῶν καὶ ὀργανισμῶν ποὺ ἀντιπροσωπεύουνε ἄμεσα τοὺς ἐργαζόμενους.

Τὸ μέλλον ἑνὸς τέτοιου καθεστῶτος θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἀπὸ τὴ σχέση ἀνάμεσα σὲ ἔμμεσες καὶ ἄμμεσες μορφὲς ἐξουσίας τῶν ἐργαζομένων. Τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ ὄργανα τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν πολιτῶν, ὅπως τὸ κράτος, τὰ κόμματα, τὰ συνδικάτα εἶναι ἔμμεσες μορφὲς τῆς ἐξουσίας τους, ἐνῶ ἡ ἀπ' εὐθείας διαχείρηση ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργαζόμενους καὶ πολίτες ὁλόκληρης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, στὶς ἐπιχειρήσεις, τὶς κοινωνικὲς ὑπηρεσίες, τὰ σχολεῖα καὶ γενικώτερα σ' ὅλους τοὺς κοινωνικοὺς τομεῖς ἀποτελεῖ τὴν ἄμεση μορφὴ τῆς ἐξουσίας τους. Οἱ ἔμμεσες μορφὲς δὲν ταυτίζονται ἀναγκαστικὰ μὲ τὴν ἀληθινὴ ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, γιατὶ εἶναι θεσμοὶ οἱ ὁποῖοι διευθύνονται ἀπὸ ἄτομα ποὺ χάρις στὸ κοινωνικό τους ρόλο, ἀποκτᾶνε σιγὰ - σιγά, μιὰ εἰδικὴ θέση σὲ σχέση μὲ τὶς μάζες.

Πρόκειται ἀναπόφευκτα, γιὰ μιὰ προνομιοῦχο θέση, πρόσφορη στὴ γραφειοκρατικοποίηση καὶ τὸ σχηματισμὸ ἑνὸς ἀληθινὰ καινούργιου στρώματος τῆς γραφειοκρατίας. Ἡ γραφειοκρατικοποίηση καὶ ἡ γραφειοκρατία εἶναι οἱ σημαντικώτεροι κίνδυνοι ποὺ καραδοκοῦν τὴ γένηση τῶν μεταβατικῶν πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ κρατῶν. Οἱ βασικὲς αἰτίες αὐτῶν τῶν φαινομένων πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦνε στὸ χαμηλὸ ὑλικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο αὐτῶν τῶν κρατῶν καὶ στὴ παρατεταμένη τους ἀπομόνωση σὲ στενὸ ἐθνικὸ πλαίσιο.

Αὐτὲς εἶναι οἱ κυριώτερες ἀντικειμενικὲς συνθῆκες ποὺ εὐνοοῦνε τὴ γραφειοκρατικοποίηση καὶ τὴ γραφειοκρατία. Σήμερα ὅμως ἀναλύοντας τὴν τόσο πλούσια ἐμπειρία ἀπὸ τὶς χῶρες ποὺ οἰκοδομοῦνε τὸ σοσιαλισμό, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ προσθέσουμε καὶ ἕνα σημαντικὸ ὑποκειμενικὸ παράγοντα: τὴν ἀπουσία κριτικῆς τῶν παραδοσιακῶν ἀντιλήψεων γιὰ τὸ κράτος, τὰ συνδικάτα καὶ τὰ κόμματα, σὲ σχέση μὲ τὴν ἐξουσία τῶν ἐργαζόμενων καὶ τῶν πολιτῶν καθὼς καὶ τὴν ἔλλειψη ἱκανοποιητικῆς θεωρητικῆς ἐπεξεργασίας ἐπάνω σ' αὐτὰ τὰ προβλήματα. Ἡ πιὸ διαδεδομένη ἀντίληψη γιὰ τὸ ἀποκαλούμενο «σοσιαλιστικὸ» καθεστὼς εἶναι ὅτι χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν κρατικοποίηση καὶ τὸ συγκεντρωτικὸ προγραμματισμὸ τῆς οἰκονομίας καὶ ὅτι ἡ ἡγεσία του εἶναι τὸ «ἐπαναστατικὸ» κόμμα. Ἡ ὁριακή της μορφὴ εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ ταύτιση τοῦ κράτους μὲ τὸ κόμμα καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν συνδικάτων στὸ ρόλο «μηχανισμοῦ μεταβίβασης» τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ κράτους πρὸς τοὺς ἐργαζόμενους, ἀποκαλώντας ἀξιωματικὰ τὸ κράτος «σοσιαλιστικὸ» καὶ τὸ κόμμα «ἐπαναστατικό».

Πολλοὶ καταλήγουνε βιαστικὰ καὶ σχηματικὰ στὴ ταύτιση τῶν θεσμῶν αὐτῶν μὲ τὴν ἐξουσία τῶν ἐργαζόμενων καὶ τῶν πολιτῶν. Βέβαια αὐτὴ δὲν ἤτανε ποτὲ ἡ ἀντίληψη τοῦ Μάρξ, τῆς Ρόζας, τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκυ. Οἱ Μπολσεβίκοι, π.χ. προβλέπανε ἀρχικὰ ἕνα καθεστὼς πολυκομματικό, ἀκόμη καὶ πολυκομματικὴ κυβέρνηση καὶ τὴν ὕπαρξη ἑνὸς συστήματος «σοβιέτ», «συμβουλίων» ποὺ θὰ ἐξασκούσανε ἄμεσα ἕνα μέρος τῆς ἐξουσίας. Μὰ γρήγορα, περιστάσεις τοὺς ὁδήγησαν νὰ κυβερνοῦν οὐσιαστικὰ μόνοι, μέσω τοῦ κόμματός τους ποὺ σιγὰ - σιγὰ ταυτίσθηκε μὲ τὸν κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ περιώρισε τὰ σοβιὲτ σ' ἕνα ὑποδεέστερο ρόλο, δλοένα καὶ πιὸ τυπικό. Οἱ ἐπίγονοι τοῦ Λένιν θεωρητικοποίησαν αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ τὴν παρουσιάσανε σὰν τὸ μοναδικὸ «μοντέλο» ἑνὸς καθεστῶτος ποὺ οἰκοδομεῖ τὸ σοσιαλισμό. Μά, ἂν ὁ μαρξισμὸς εἶναι ἡ πιὸ ἱκανὴ ἐπιστημονικὴ μέθοδος νὰ συλλάβει τὴν κοινωνιολογικὴ πραγματικότητα τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ νὰ ἀπομυστικοποιήσει ὅλες του τὶς κατηγορίες, ἀξίες καὶ θεσμούς, πρέπει μὲ τὴν ἴδια ἀποτελεσματικότητα, μὲ τὴν ἴδια κριτικὴ διείσδυση, νὰ ἐφαρμοσθεῖ καὶ στὴν ἀνάλυση καὶ στὴν ἀπομυστικοποίηση τῆς κοινωνιολογικῆς πραγματικότητας τῶν καθεστώτων ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης καὶ ξεκινᾶνε τὴν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι συγκεκριμένη καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ παραδεχθεῖ τὶς σχηματικὲς γενικεύσεις ποὺ ταυτίζουνε τὶς δομὲς τοῦ μετεπαναστατικοῦ κράτους, τῶν κομμάτων καὶ τῶν συνδικάτων μὲ τὴν πραγματικὴ ἐξουσία τῶν ἐργαζόμενων. Γιατὶ ἔτσι ἐγκαταλείπουμε τὸ πεδίο τῆς ἐπιστημονικῆς κοινωνιολογίας γιὰ νὰ περάσουμε σὲ ἰδεολογικοὺς παραλογισμούς, καὶ ἀπο-

σιωποῦμε μερικὰ «ψιλοπράγματα» ὅπως π.χ. τὶς καινούργιες κοινωνικὲς ἀνακατατάξεις καὶ τοὺς καινούργιους ἀνταγωνισμοὺς καὶ ἀντιφάσεις ποὺ θὰ ἐπιδιώσουνε γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο. Πρέπει διαρκῶς νὰ ἀναλύουμε κριτικά, μὲ βάση τὴ μαρξιστικὴ μεθοδολογία, τὸ διαρκὲς προτσὲς τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Τὸ κράτος τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμὸ κινδυνεύει μὲ τὴν γραφειοκρατικοποίηση νὰ ἀντιπροσωπεύει σὲ τελικὴ ἀνάλυση τὰ συμφέροντα τῆς νέας γραφειοκρατικῆς κάστας, βέβαια μέσα στὰ πλαίσια ὑπεράσπισης τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν τελευταία ἄποψη τὸ καθεστὼς εἶναι ἐν μέρει τὸ κράτος τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ μέσω ἀντιπροσωπείας, μεσολάβησης καὶ συνεπῶς μὲ παραμορφωμένο καὶ περιωρισμένο τρόπο.

Τὸ «ἐπαναστατικὸ» κόμμα, παίρνοντας τὴν ἐξουσία, ταυτιζόμενο μὲ τὴν κρατικὴ διοίκηση, κινδυνεύει νὰ ὑποστεῖ ποιοτικὴ μεταμόρφωση καὶ νὰ παίξει σὲ σχέση μὲ τοὺς ἐργαζόμενους τὸν ἴδιο ρόλο μὲ τὸ κράτος.

Ὅσο γιὰ τὰ συνδικάτα, στὸ μέτρο ποὺ ἐγκαταλείπουνε τὴν πλήρη τους αὐτονομία καὶ τὸν ἀρχικό τους ρόλο σὰν ὑπερασπιστὲς τῶν ἴδιων συμφερόντων τῶν ἐργαζόμενων (ἀπέναντι στὸ κράτος καὶ τὰ κόμματα ἀκόμη καὶ στὸ ἀποκαλούμενο «ἐργατικὸ» ἢ «σοσιαλιστικὸ» κράτος) κινδυνεύουνε νὰ γίνουμε τὰ φερέφωνα τῆς γραφειοκρατίας, μιὰ ἀπόφυση τῆς κρατικῆς καὶ κομματικῆς μηχανῆς.

Ἀπὸ ὅσα εἴπαμε πιὸ πάνω δὲν βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει νὰ ἀρνηθοῦμε τὸ κράτος, τὰ κόμματα καὶ τὰ συνδικάτα καὶ νὰ καταφύγουμε στὴν δῆθεν «ἀναρχικὴ» μυθολογία, ποὺ κατασκευάζει αὐθαίρετα (δηλ. ὅταν οἱ κατάλληλες ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν ὑπάρχουνε ἀκόμη) μοντέλα μιᾶς «τέλειας» κοινωνίας. Τὸ συμπέρασμα ποὺ βγαίνει εἶναι ἁπλῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ εὐνοοῦμε συστηματικὰ ἢ ἀποκλειστικὰ τὶς ἔμμεσες μορφὲς «ἐξουσίας τῶν ἐργαζόμενων» σὲ βάρος τῶν ἄμεσων μορφῶν της. Οἱ ἄμεσες μορφὲς εἶναι ἐκεῖνες ποὺ εὐνοοῦνε συστηματικὰ τὴν ἄμεση προοδευτικὴ διαχείριση τῆς κοινωνικῆς ζωῆς σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τοὺς πολίτες γενικώτερα.

Εἶναι τὸ σύστημα τοῦ «σοσιαλισμοῦ τῆς αὐτοδιαχείρησης».

Στὸ οἰκονομικὸ τομέα, ἡ αὐτοδιαχείρηση εἶναι ἡ προοδευτικὴ διαχείρησή τῶν ἐπιχειρήσεων ἄμεσα ἀπὸ τὸ δημοκρατικῶς ὀργανωμένο σύνολο τῶν ἐργαζόμενων. Ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, ἐργάτες, ὑπάλληλοι καὶ διανοούμενοι ὀργανώνωνται ἔτσι ὥστε νὰ διαχειρίζονται οἱ ἴδιοι τὶς μονάδες παραγωγῆς. Ἡ μορφὴ τῆς ὀργάνωσής τους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τύπο τῆς ἐπιχείρησης, τὸ ἐπίπεδο τῆς εἰδίκευσης τους καὶ τὶς γενικὲς συνθῆκες ἐξέλιξης καὶ ὀργάνωσης τῆς κοινωνίας καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ ὑλικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ποὺ ἔχει ἤδη φθάσει «ἡ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ». Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ἐπίσης ὅτι ἡ αὐτοδιαχείρηση δὲν ἐμφανίζεται ὁλοκληρωμένη ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀλλὰ εἶναι ἕνα προτσὲς ποὺ ἐκτείνεται σὲ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο.

Οἱ ἐργαζόμενοι ἀρχίζουνε μὲ τὴν διαχείρηση τῶν τομέων ποὺ δὲν ἀπαιτοῦν μεγάλο βαθμὸ ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς εἰδίκευσης. Ὅσον ἀφορᾶ τοὺς ἄλλους τομεῖς, περιορίζονται γιὰ ἕνα ὁλόκληρο διάστημα σ' ἕνα ἁπλὸ ἔλεγχο. Ἡ αὐτοδιαχείρηση δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαλείψει διὰ μιᾶς τὶς προαιώνιες διακρίσεις ἀνάμεσα σὲ εἰδικευμένους καὶ ἀνειδίκευτους, χειρώνακτες καὶ διανοούμενους, οὔτε μπορεῖ ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη νὰ στερηθεῖ ὡρισμένους εἰδικοὺς ποὺ γιὰ τὶς ὑπηρεσίες τους ἀπαιτοῦν ὑπερβολικὴ ἀμοιβή, δυσανάλογη μὲ τὴν πραγματική τους ἐργασία.

Ἀλλὰ οἱ εἰδικοὶ αὐτοί, ἀπαραίτητοι γιὰ τὴ λειτουργία μιᾶς μοντέρνας μεγάλης ἐπιχείρησης, θὰ τεθοῦνε κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ συνόλου τῶν ἐργαζόμενων καὶ θὰ ἐργάζονται γιὰ λογαριασμό του, ὅπως σήμερα ἐργάζωνται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο καὶ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ κεφάλαιου. Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο πρῶτα ἀπ' ὅλα, εἶναι τὸ δημοκρατικὸ σύνολο τῶν ἐργαζόμενων νὰ πάρει στὰ χέρια του τὴν πραγματικὴ ἐξουσία στὴν ἐπιχείρηση. Στὴ βάση ἑνὸς τέτοιου συλλογικοῦ ὀργάνου βρίσκεται ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐργαζόμενων, ποὺ ἐκλέγει ἕνα συμβούλιο τῶν ἐργαζόμενων μὲ ἕνα ἐκτελεστικὸ γραφεῖο. Τὰ ὄργανα ἀναλαμβάνουν τὴν καθημερινὴ διαχείρηση τῆς ἐπιχείρησης, μέσα στὰ πλαίσια ποὺ ἔχουν ὁρισθεῖ ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐργαζόμενων καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό της.

Δὲν πρόκειται βέβαια παρὰ γιὰ ἕνα σχῆμα ἀρχικῆς ὀργάνωσης τῆς αὐτοδιαχείρησης στὸ ἐπίπεδο μιᾶς ἐπιχείρησης. Τὸ ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι τὸ συλλογικὸ ὄργανο τῶν ἐργαζόμενων περιλαμβάνει ὅλα τὰ παραγωγικὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιχείρησης, ποὺ δέχεται αὐτὸ τὸν τρόπο ὀργάνωσης, μὲ ἐνδεχόμενη ἐξαίρεση ὁρισμένων ἀπαραίτητων εἰδικῶν: αὐτοὶ δὲν ἀποτελοῦνε μέρος τοῦ συλλογικοῦ ὀργάνου διαχείρησης, γιατὶ αὐτοαποκλείονται ἀπαιτώντας π.χ. ὑπερβολικὴ ἀμοιβή. Θὰ νοικιάσουμε λοιπὸν τὶς ὑπηρεσίες τους σ' αὐτὴ τὴν «ὑψηλὴ» τιμή, ἀλλὰ θὰ ἐργασθοῦνε κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ συνόλου ὅπως πρὶν κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ ἰδιοκτήτη.

Γιὰ νὰ γίνει τὸ σύνολο τῶν ἐργαζόμενων, ὁλοένα καὶ πιὸ ὁμογενές, χάρη στὴ συνεχὴ ἀνώτερη εἰδίκευση τῶν μελῶν του, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ προβλέψουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν προοδευτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἑξῆς δύο μέτρων: ἕνα τρόπο ἀμοιβῆς βασισμένο στὴν «παρεχόμενη ἐργασία», καὶ μιὰ διαρκῆ ἐκπαίδευση τῶν ἐργαζόμενων συγχρόνως ἐπαγγελματικὴ γενικὴ καὶ πολιτική.

Ὁ τρόπος ἀμοιβῆς εἶναι πολὺ σημαντικὸ στοιχεῖο σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ οἰκοδομεῖ τὸ σοσιαλισμὸ καὶ ἡ ὁποία γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μὴ χρησιμοποιήσει μεθόδους ἐμπορευματικῆς καὶ νομισματικῆς οἰκονομίας.

Ὁ τρόπος ἀμοιβῆς γιὰ νὰ εἶναι «δίκαιος» πρέπει νὰ βασίζεται στὴν παρεχόμενη ἀπὸ τὸν καθένα ἐργασία, δηλαδὴ στὸν πλοῦτο ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν

ἐργασία τοῦ καθενός. Πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶναι οὔτε ὁ μισθὸς στὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ποὺ δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ ἕνα μέρος τοῦ παραγόμενου πλούτου, οὔτε ἡ ἀμοιβὴ ποὺ λαμβάνουνε οἱ ἐργαζόμενοι στὰ κράτη ποὺ καταργήθηκε ὁ καπιταλισμὸς καὶ ποὺ ὁρίζεται αὐθαίρετα χωρὶς ἄμεση σχέση μὲ τὸ κριτήριο τοῦ παραγόμενου πλούτου.

Βέβαια θὰ ἀντιτάξει κανεὶς ὅτι ἡ χρησιμοποίηση τοῦ κριτηρίου αὐτοῦ εἶναι δύσκολη γιατὶ ὁ πλοῦτος παράγεται σήμερα ἀπὸ τὸν «συνολικὸ ἐργαζόμενο» μιᾶς ἐπιχείρησης μὲ τὴ συμμετοχὴ τόσο τῶν ἐργατῶν ὅσο καὶ τῶν διανοούμενων (μηχανικῶν, ἐρευνητῶν).

Πράγματι μὲ τὴν πάροδο τῆς μηχανοποίησης καὶ τῆς αὐτοματοποίησης τῆς ἐργασίας καὶ μὲ τὴν ὁλοένα καὶ περισσότερο ὀργανικὴ ἐνσωμάτωση τῆς ἐπιστήμης στὸ παραγωγικὸ προτσές, ἀξία καὶ ὑπεραξία, ἀποκρυσταλλώνουν μιὰ κοινωνικὴ ἐργασία ὅλο καὶ πιὸ περίπλοκη.

Μὰ παρ' ὅλα αὐτά, ὁ ὁλικὸς πλοῦτος δὲν παύει νὰ εἶναι τὸ προϊὸν τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἀμοιβὴ τοῦ καθενὸς πρέπει νὰ βασίζεται στὸ κριτήριο τῆς παρεχόμενης ἐργασίας.

Εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἐργαζόμενοι ποὺ θὰ ἀποφασίσουνε δημοκρατικά, ὄχι μόνο τὴν ὀργάνωση καὶ τὴ λειτουργία τῆς ἐργασίας στὶς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ ἐπίσης τὸ ὕψος τῆς ἀμοιβῆς τους στὴ βάση συμβάσεων κατὰ ἐπιχείρηση καὶ μέσα στὸ γενικὸ πλαίσιο τῶν ἐθνικῶν συμβάσεων. Εἶναι ἐπίσης οἱ ἴδιοι οἱ ἐργαζόμενοι ποὺ θὰ ἀποφασίσουνε ποιὲς θὰ εἶναι οἱ ἀπαραίτητες κρατήσεις τῆς ἀμοιβῆς τους, γιὰ νὰ χρηματοδοτηθοῦνε οἱ ἀνάγκες συντήρησης ὁλόκληρης τῆς κοινωνίας.

Γιὰ νὰ καθιερωθεῖ ἀποτελεσματικὰ ἡ μισθωτὴ ἐργασία ενἶαι ἀπαραίτητο νὰ καθιερωθεῖ τὸ κριτήριο τῆς «παρεχόμενης ἐργασίας» καὶ νὰ ἀναλάβουνε οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ πολίτες νὰ ξεδιαλύνουνε οἱ ἴδιοι, μὲ δημοκρατικὲς ἀποφάσεις ἀπὸ τὴν ἐπιχείρηση ὡς τὰ ψηλότερα ἐπίπεδα τῆς διαχείρησης τοῦ ἔθνους, τὴν πολυπλοκότητα τῆς «κοινωνικῆς ἐργασίας», μέσα στὴν ὁποία ἐνσωματώνεται ἡ παρεχόμενη ἀπὸ τὸν καθένα ἐργασία.

Ἕνας τέτοιος τρόπος ἀμοιβῆς δὲν καταργεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἀνισομέρεια, ἀλλὰ συνεισφέρει στὸ νὰ τὴν ἀπαλύνει καὶ νὰ μοιράσει μὲ «δίκαιο» τρόπο τὰ κέρδη ἀπὸ τὴν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας. Τὸ καλύτερο «κίνητρο» γι' αὐτὴν τὴν αὔξηση παραγωγῆς, εἶναι ὁ τρόπος ἀμοιβῆς ποὺ ἀναπτύξαμε πιὸ πάνω. Γιατί, κάθε ἐργαζόμενος ἔχει τὸ συναίσθημα ὅτι ἀμείβεται ἀνάλογα μὲ τὴ συμμετοχή του στὴ κοινωνικὴ ἐργασία καὶ ὅτι ἐπωφελεῖται αὐτόματα ἀπὸ τὴν αὐξημένη της παραγωγικότητα.

Κάθε ὡρισμένος αὐθαίρετα τρόπος ἀμοιβῆς, ποὺ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὴν παρεχόμενη ἐργασία καὶ παραγωγικότητα, καταλήγει στὴ διατήρηση τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀδικίας καὶ εὐνουχίζει τὴν παραγωγικὴ προσπάθεια τῶν ἐργαζόμενων. Οἱ ἀπολογητὲς τῶν συστημάτων ποὺ ἐπικαλούμενοι τὸ ἰδανικὸ τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ ἄλλα ἠθικὰ κίνητρα, ἐξαναγκάζουνε τοὺς ἐργαζόμενους σὲ ἐντατικὴ ἐργασία, χωρὶς νὰ τοὺς δίνουν τὴ δυνατότητα νὰ συμμετάσχουν πραγματικὰ στὴ διαχείρηση καὶ στὰ ἀγαθὰ τῆς ἐργασίας τους, γίνονται ἀνεπαίσθητα, φερέφωνα τῶν προνομιούχων γραφειοκρατικῶν στρωμάτων καὶ διαιωνίζουνε τὴν προλεταριακὴ κατάσταση μιᾶς μεγάλης μάζας τῶν ἐργαζόμενων.

Μιὰ ἄλλη μεταρρύθμιση ἐπίσης ἀπαραίτητη γιὰ τὴ κατάργηση τῆς προλεταριακῆς ὑπόστασης, εἶναι ἡ ριζοσπαστικὴ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση. Στόχος της δὲν εἶναι μονάχα ἡ μετάδοση τῶν ἀπαραίτητων γιὰ τὴν παραγωγικὴ ἐργασία τεχνικῶν γνώσεων, μὰ κυρίως εἶναι, ἡ προοδευτικὴ κατάργηση τῆς «ἀμορφωσιᾶς» τῶν ἐργαζόμενων τοῦ διαχωρισμοῦ ἀνάμεσα σὲ «εἰδικευμένους» καὶ «ἀνειδίκευτους», σὲ δῆθεν «ἡγετικὰ στελέχη» καὶ σὲ «ἁπλοὺς ἐκτελεστές».

Μιὰ τέτοια μεταρρύθμιση εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητη πρῶτα ἀπ' ὅλα, γιατὶ μιὰ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση ὀφείλει ν' ἀλλάξει, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς μορφὲς ἰδιοκτησίας καὶ τὴν ποιότητα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Μὰ τὴν κάνει ἐπίσης ἀπαραίτητη, ἡ ἴδια ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ὁ ἀντίχτυπός της στὴν ποιοτικὴ σύσταση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ γενικώτερα ὅλων τῶν ἐργαζόμενων.

Πράγματι, ἔχουμε ἤδη ὑπογραμμίσει πῶς τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς σύγχρονης οἰκονομίας εἶναι ἡ ὅλο καὶ μεγαλύτερη ἐνσωμάτωση τῆς ἐπιστήμης στὴν παραγωγικὴ διαδικασία μὲ τὴ μορφὴ τόσο τῆς βασικῆς ὅσο καὶ τῆς ἐφαρμοσμένης ἔρευνας. Πρᾶγμα ποὺ δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ συνεχῆ καὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου εἰδίκευση, ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐργαζόμενων ποὺ συνεχῶς αὐξάνει σὲ βάρος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, μὰ κυρίως σὲ βάρος τῆς σπουδαιότητας στὴν παραγωγή, τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν. Οἱ καινούργιες αὐτὲς ἀνάγκες τῆς οἰκονομίας γιὰ εἰδικευμένο προσωπικό, ὁδηγοῦμε ἀκόμη καὶ τὶς καπιταλιστικὲς χῶρες, στὸ νὰ ἀποδίνουν ὅλο καὶ μεγαλύτερη σημασία, στὴν διαρκῆ μόρφωση καὶ τὴ συνεχὴ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση.

Ἀλλὰ στὰ πλαίσια τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, ἡ γενίκευση τῆς ἐκπαίδευσης, μένει μιὰ ἁπλὴ τάση καὶ δὲν θὰ μπορέσει ποτὲ νὰ ὁλοκληρωθεῖ χωρὶς νὰ καταστρέψει τὸ ἴδιο τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ποὺ βασιζόμενο στὴν αὐθεντία, τὴν ἱεραρχία, τὴν ὑποταγή, τὸ δυαδισμό, διατηρεῖ τὸν ἔλεγχο τοῦ κεφάλαιου πάνω στοὺς ἐργαζόμενους.

Ἡ διαρκὴς ἐκπαίδευση δὲν μπορεῖ νὰ ἀνθίσει σ' ὅλη της τὴν ἔκταση παρὰ μόνο στὰ πλαίσια ἑνὸς καθεστῶτος ποὺ ἐξελίσσεται πρὸς τὸ σοσιαλισμό. Καὶ αὐτὸ γιὰ δυὸ λόγους, ταὐτόχρονα θεμελιακοὺς στὴν ἴδια τὴν οὐσία καὶ τὸν τρόπο ἀνάπτυξης τοῦ σοσιαλισμοῦ: Κατ' ἀρχὴν ἡ διαρκὴς ἐκπαίδευση εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς ἐργαζόμενους νὰ διαχειρίζονται τὴν κοινωνία μέσα στὴν ὁποία ζοῦνε, (αὐτὸς εἶναι ἄλλωστε καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ σοσιαλισμοῦ).

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ μόνο μὲ τὴ συνεχῆ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευση τῶν ἐργαζόμενων θὰ μπορέσει ἡ σοσιαλιστικὴ κοινωνία νὰ ἀποκτήσει ἀπαραίτητο οἰκονομικὸ δυναμισμό, δηλαδή, τὸν ἐκσυγχρονισμὸ τῶν

μεθόδων παραγωγῆς ἀνταλλαγῆς καὶ διαχείρησης καὶ τὴν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας.

Τὴ διαρκὴ ἐκπαίδευση τῶν ἐργαζόμενων τὴν ἐννοοῦνε σὰν μιὰ γενική, ταυτόχρονα ἐπαγγελματικὴ καὶ πολιτικὴ διαπαιδαγώγηση, ποὺ ἀποσκοπεῖ νὰ μορφώσει ὄχι μόνο ἁπλοὺς εἰδικούς, μὰ ποὺ ἀποβλέπει στὴ διάπλαση πολυτάλαντων ἀτόμων, πολιτῶν ἀναπτυγμένων ἰσορροπημένων καὶ ἱκανῶν νὰ ἐλέγχουν καὶ νὰ διαχειρίζονται τὴν κοινωνική τους ζωή. Ἡ ἐκπαίδευση αὐτὴ πρέπει νὰ θεωρεῖται ἀπανόσπαστο μέρος τῆς *κοινωνικῆς ἐργασίας* τοῦ κάθε πολίτη. Ἡ ἐργασία τοῦ καθενός, θὰ χωρίζεται ἔτσι σὲ ἄμεσα παραγωγικὴ ἐργασία καὶ σὲ ἐκπαιδευτικὴ ἐργασία καὶ οἱ δυὸ δέ, θὰ ἀμείβονται ἀπὸ τὴν κοινωνία. Δηλαδὴ ὁ χρόνος κοινωνικῆς ἐργασίας θὰ εἶναι ἔτσι ὀργανωμένος ὥστε ἕνα τμῆμα του θὰ εἶναι ἀφιερωμένο στὴν ἄμεση παραγωγικὴ ἐργασία καὶ ἕνα ἄλλο στὴν ἐκπαιδευτικὴ ἐργασία.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ «πολιτιστικὴ ἐπανάσταση» ποὺ χρειάζεται νὰ γίνει καὶ ποὺ ἡ ἐξέλιξή της, τὸ πλάτος καὶ οἱ μορφές της θὰ ἐξαρτηθοῦνε ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο σὲ κάθε περίπτωση ἱστορικὸ πλαίσιο.

Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι νὰ ἀκολουθήσουμε στὸν ἐκπαιδευτικὸ τομέα αὐτὴ τὴ κατεύθυνση εὐθὺς ἐξ' ἀρχῆς καὶ νὰ ξεκινήσουμε καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, τὴν πορεία κατάργησης τῆς προλεταριακῆς ὑπόστασης.

Ἡ αὐτοδιαχείρηση εἶναι ἕνα καθολικὸ σύστημα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ περιοριστεῖ στὸ οἰκονομικὸ μόνο πεδίο οὔτε στὸ ἐπίπεδο ἐπιχειρήσεων ποὺ κάθε μιὰ κινεῖται μὲ τρόπο οὐσιαστικὰ αὐτόνομο. Σ' ἕνα ἀπώτερο μέλλον, σὲ μιὰ σοσιαλιστικὴ οἰκονομία, κάθε οἰκονομικὸς κλάδος, θὰ μποροῦσε νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὲς μεγάλες ὑπερ - μοντέρνες ἐπιχειρήσεις ποὺ θὰ κινοῦνται στὰ πλαίσια μιᾶς κοινωνικῆς δημοκρατικῆς σχεδιοποίησης σ' ἐθνικὸ ἐπίπεδο.

Μὰ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ καθεστῶτος, καὶ γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο, θἄχουνε νὰ κάνουνε σὲ κάθε κλάδο μὲ μιὰ πλειάδα ἐπιχειρήσεων ποὺ ἐργάζονται κάτω ἀπὸ διαφορετικὲς συνθῆκες.

Μεταξὺ ἄλλων παραγόντων εἶναι καὶ αὐτὴ ἡ ἀνισομέρεια ποὺ κάνει ἀπαραίτητη γιὰ πολὺ καιρὸ ἀκόμα τὴ χρησιμοποίηση τῆς ἐμπορευματικῆς καὶ νομισματικῆς οἰκονομικῆς μεθόδου καὶ ποὺ ἀποτελεῖ ἐμπόδιο σὲ μιὰ ἀληθινὴ σχεδιοποίηση, δηλαδὴ σὲ μιὰ σχεδὸν αὐτόματη διοίκηση τῆς ἰσορροπημένης οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης.

Μόνο μιὰ τέτοια σχεδιοποίηση θὰ ἐπέτρεπε τὴ φυσιολογικὴ οἰκονομικὴ καὶ ὄχι αὐθαίρετη καὶ διοικητικὴ κατάργηση τῶν ὑπολειμμάτων τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας στὸν τομέα τῆς ἀγορᾶς, τοῦ χρήματος, τῆς ἀξίας καὶ ὑπεραξίας καὶ τῆς ἀμοιβῆς σύμφωνα μὲ τὴν παρεχόμενη ἐργασία. Δηλαδὴ τῶν ὑπολειμμάτων μίας οἰκονομίας ποὺ ἔχει πάντα ἀνάγκη νὰ μετράει τὶς προόδους της, νὰ ἐξισορροπεῖ τὴν ἀνάπτυξή της καὶ νὰ παρακινεῖ τὴν παραγωγικότητα μὲ τὴν ἀγορά, τὸ χρῆμα μὲ τὴν ἐργασία.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἡ κατευθυντήρια γραμμὴ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς σὲ κάθε παραγωγικὸ κλάδο πρέπει νἄναι ἡ κοινωνικοποίηση τοῦ τμήματος τοῦ κλάδου αὐτοῦ, ποὺ χάρη στὴ συγκέντρωση, τὸν ἐκσυγχρονισμὸ καὶ τὴν παραγωγικότητά του ἔχει κυρίαρχη θέση καὶ παράλληλα νὰ εὐνοήσει μὲ τὴν πολύμορφη βοήθεια τοῦ κράτους τὴ θεληματικὴ συνεργασία τῶν ἄλλων μικρότερων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ αὐτοδιαχείρηση δὲν εἶναι ἕνα σύστημα διαχείρησης ὅπου κάθε οἰκονομικὴ μονάδα ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὸ δικό της μόνον συμφέρον καὶ σὲ ἀνταγωνισμὸ μὲ τὶς ὑπόλοιπες ἐπιχειρήσεις, χωρὶς νὰ λαβαίνει ὑπ' ὄψη της τὶς ἀνάγκες τοῦ συνόλου. Ἀντίθετα, ἡ αὐτοδιαχείρηση τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους γίνεται στὰ πλαίσια ἑνὸς Κοινωνικοῦ Οἰκονομικοῦ Σχέδιου, ἐπεξεργαζόμενου καὶ ἐφαρμοζομένου μὲ δημοκρατικὸ τρόπο, πρᾶγμα ποὺ προϋποθέτει μιὰ κοινωνικὴ ὀργάνωση ριζικὰ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν συγκεντρωτική, ἄκαμπτη σχεδιοποίηση μιᾶς κρατικοποιημένης οἰκονομίας.

Ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη, ὁ σκοπὸς τοῦ Σχέδιου εἶναι νὰ καθορίσει τὰ γενικὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ κινηθοῦν συντονισμένα οἱ αὐτοδιαχειριζόμενες ἐπιχειρήσεις, γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦνε οἱ εὐρύτεροι κοινωνικοὶ στόχοι.

Χρησιμοποιήσαμε πιὸ πάνω τὸν ὅρο «*Κοινωνικὸ Σχέδιο*» καὶ ὄχι «*Οἰκονομικὸ Σχέδιο*», γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουμε πὼς ὁ σχεδιασμὸς ἀποσκοπεῖ στὴν *καθολικὴ καὶ ἰσορροπημένη* ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας ποὺ οἰκοδομεῖ τὸν σοσιαλισμό. Ἐπομένως οἱ καθ' ἑαυτὸ οἰκονομικοὶ στόχοι ὑποτάσσονται στὶς γενικότερες κοινωνικὲς ἀνάγκες ποὺ δημοκρατικὰ ἔχουνε καθορίσει οἱ ἴδιοι οἱ ἐργαζόμενοι καὶ πολῖτες ἀπὸ τὴν βάση πρὸς τὴν κορυφή. (Συχνὰ μιὰ ἀντίστροφη πορεία ἀπὸ τὴν κορυφὴ πρὸς τὴν βάση εἶναι ἐξ ἴσου ἀναγκαῖα, δημιουργώντας ἔτσι μιὰ συνεχῆ ἀλληλεπίδραση ποὺ ἐπιτρέπει τὴν καλλίτερη ἐπεξεργασία καὶ τὸ διόρθωμα τοῦ Σχεδίου, ἀκόμα καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκτέλεσης του).

Ἡ αὐτοδιαχείρηση τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν εἶναι λοιπὸν ἀσυμβίβαστη μὲ τὸ σχεδιασμὸ (11) καὶ τὴν χρησιμοποίηση, ἀπαραίτητη γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, ὁρισμένων *χρηματικῶν καὶ ἐμπο-*

---

(11) Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ «αὐταρχικοῦ σοσιαλισμοῦ» κατηγοροῦνε τὴν αὐτοδιαχείρηση, λέγοντας πὼς ἢ θὰ ἔχουμε σχεδιασμένη οἰκοναμία (ἄρα ἕνα συγκεντρωτικὸ διευθυντικὸ ὄργανο) ἢ θὰ ἔχουμε αὐτόναμες ἐπιχειρήσεις καὶ ἐπομένως ἀναρχία. Τέτοια εἶναι π.χ. τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ γαλλικοῦ Κ.Κ. ἐνάντια στὴν αὐτοδιαχείρηση. Βέβαια πρόκειται γιὰ μιὰ ταχυδακτυλουργία γιατὶ στὴν πραγματικότητα ἡ σοσιαλιστικὴ αὐτοδιαχείρηση προϋποθέτει τὴν ὕπαρξη πλάνου *ἐπεξεργασμένου δημοκρατικά*. Ἡ ἀντίφαση δὲν εἶναι ἀνάμεσα σὲ σχεδιασμὸ καὶ αὐτοδιαχείρηση, ἀλλὰ ἀνάμεσα σὲ σοσιαλιστικὴ δημοκρατία καὶ αὐταρχικὸ συγκεντρωτισμό, ὅπως ἐκεῖνος τῆς ΕΣΣΔ.

ρευματικῶν οἰκονομικῶν μεθόδων, (οἱ ὁποῖες βέβαια δὲν θὰ εἶναι καθόλου μιὰ ἁπλὴ ἀντιγραφὴ τῆς καπιταλιστικῆς ἀγορᾶς). Τὸ Σχέδιο ἐπιδιώκει τὴ διατήρηση τῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα στὴν αὐτοδιαχείρηση τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ στὴ χρησιμοποίηση τέτοιων οἰκονομικῶν μεθόδων, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴ διαρκὴ ἐνίσχυση, μέσα στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς ἀνάπτυξης, τοῦ κοινωνικοποιημένου τομέα τῆς οἰκονομίας.

Σ' ἕνα τέτοιο σχεδιασμὸ ἡ διοικητικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποκέντρωση τῆς χώρας θὰ παίξει ἕνα πολὺ σημαντικὸ οἰκονομικὸ ρόλο. Ἡ χώρα πρέπει ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα σύνολο κοινοτήτων καὶ διαμερισμάτων, καθορισμένων ὄχι μὲ κριτήρια διοικητικά, ἀλλὰ σὰν οἰκονομικο - κοινωνικὲς μονάδες ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ ὁμογενεῖς, ἱκανὲς νὰ διευκολύνουν τὴν ἐξισορροπημένη ἀνάπτυξη τῆς χώρας.

Ὅπως οἱ ἐπιχειρήσεις, ἔτσι καὶ οἱ κοινότητες καὶ τὰ διαμερίσματα θὰ αὐτο - διαχειρίζονται, θὰ αὐτοδιοικοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τοὺς πολῖτες καὶ θὰ διαθέτουν τὰ ἀπαραίτητα οἰκονομικὰ μέσα γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦνε προγραμματισμένα, στὰ πλαίσια ἑνὸς Ἐθνικοῦ Κοινωνικοῦ Σχέδιου.

Μιὰ τέτοια ριζικὴ κοινοτικὴ μεταρρύθμιση θἄναι ἕνα ἐξαιρετικῆς σημασίας μέτρο, τόσο γιὰ τὶς ἀναπτυγμένες ὅσο καὶ γιὰ τὶς ὑπανάπτυκτες χῶρες.

Θ' ἀποτελέσει τὴ βάση μιᾶς πραγματικῆς δημοκρατικοποίησης τοῦ καινούργιου κράτους, μὲ θετικὲς οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις, διευκολύνοντας τὴν πιὸ γρήγορη καὶ ἰσορροπημένη ἀνάπτυξη τοῦ συνόλου τῆς χώρας.

Στὴν περίπτωση τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν, ἡ κοινοτικὴ μεταρρύθμιση, συνδυασμένη μὲ τὴν ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση καὶ τὴν αὐτοδιαχείρηση, μπορεῖ νὰ γίνει ἕνα ἀποτελεσματικὸ μέσο γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῆς τεράστιας ἡμιαπασχολούμενης ἀγροτικῆς μᾶζας (19) σὲ μιὰ ἀληθινὰ παραγωγικὴ ἐργασία, παρακινημένης τόσο ἀπὸ τὸν δημοκρατικὸ τρόπο τοῦ καθορισμοῦ τῶν στόχων μέσα στὴν κοινότητα, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἄμεση, ἁπτὴ βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς ποὺ μιὰ τέτοια μεταρρύθμιση θὰ ἐπιφέρει.

Ἔτσι διαμορφώνεται ἡ συνολικὴ διάρθρωση τῆς κοινωνίας ποὺ στηρίζεται στὴν αὐτοδιαχείρηση καὶ ἐξελίσσεται πρὸς ἕνα γνήσιο σοσιαλιστικὸ καθεστώς.

Κοινωνικοποίηση καὶ ὄχι ἁπλῶς κρατικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, κοινοτικὴ μεταρρύθμιση, ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση, δημοκρατικὴ σχεδιοποίηση ἀποτελοῦνε τὰ στοιχεῖα μιᾶς κοινωνικῆς δομῆς ποὺ ἡ ὁλοκλήρωση της θὰ ἀπαιτήσει μιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο. Ἀλλὰ πρέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσὲς νἄχουμε γιὰ στόχο μιὰ τέτοια καθολικὴ συγκρότηση τῆς μεταβατικῆς κοινωνίας.

Ἀπ' ὅσα εἴπαμε πιὸ πάνω φαίνεται καθαρὰ πὼς ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ σοσιαλισμό, εἶναι ἀξεχώριστος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν αὐτοδιαχείρηση. Ὁ συνεχὴς ἀγώνας γιὰ τὴν αὐτοδιαχείρηση εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος γιὰ νὰ κινητοποιηθοῦνε οἱ πλατειὲς μᾶζες τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν πολιτῶν, τόσο πρὶν ὅσον καὶ μετὰ τὸ πάρσιμο τῆς ἐξουσίας. Εἶναι τὸ μόνο μέσο γιὰ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ οὐσιαστικὴ συμμετοχή τους σ' ὅλες τὶς φάσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσές.

Τὰ κόμματα, συνδικᾶτα καὶ κυβερνήσεις ποὺ ἀποκαλοῦνται «ἐργατικά», «λαϊκά», «σοσιαλιστικά», πρέπει νἄχουμε σὰν κύριο καθῆκον τους νὰ κάνουν οὐσιαστικὴ αὐτὴ τὴ συμμετοχή. Ἔτσι μόνο μπορεῖ νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης καὶ στὴ συνέχεια ἡ οἰκοδόμηση ἑνὸς νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος ποὺ θ' ἀποφύγει τὴ γραφειοκρατικὴ σκλήρωση καὶ τὶς καταστροφικὲς της συνέπειες σ' ὅλους τοὺς τομεῖς.

Οἱ μᾶζες, παρὰ τὸ ὅτι θέλουνε νὰ πραγματοποιήσουνε τὴν «ἄμεση δημοκρατία», νὰ καταργήσουνε τὴν πολύμορφη ἀλλοτρίωση ποὺ ὑφίστανται στὴν κοινωνική τους ζωή, δὲν εἶναι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἱκανές, ἀπὸ μόνες τους, νὰ ἀνοικοδομήσουνε τὴν σοσιαλιστικὴ αὐτοδιαχείρηση σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν σημερινῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ποὺ βασίζονται ὄχι μόνο στὴ οἰκονομικὴ ἰσχύ, μὰ καὶ στὶς δυνατότητες καὶ τὶς γνώσεις, ποὺ τὶς ἔχει οἰκειοποιηθεῖ μιὰ μικρὴ κοινωνικὴ μειονότητα, καθὼς ἐπίσης καὶ σὲ προαιώνιες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἱεραρχία, τὴν ἐξουσία, τὴ «ἀναπόφευκτη» ὕπαρξη «ἀρχόντων» καὶ «ἀρχούμενων».

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ μᾶζες θἄχουν ἀνάγκη, γιὰ μιὰ ὁλόκληρη περίοδο, ἀπὸ τὴν μεσολάβηση τῶν συνδικάτων, τῶν κομμάτων ἢ ἄλλων θεσμῶν, καθὼς καὶ ἡ κοινωνία θἄχει ἀνάγκη, γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἱστορικὴ περίοδο, μιᾶς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἑνὸς «κράτους».

Μὰ ὁ ρόλος ὅλων αὐτῶν τῶν μορφῶν μετάθεσης τῆς ἐξουσίας τῶν μαζῶν πρέπει νὰ προσαρμοστεῖ στὴ λειτουργία τῆς αὐτοδιαχείρησης, γιὰ νὰ πάψουν τὰ κόμματα, τὰ συνδικᾶτα κλπ., νὰ καταχρῶνται τῶν προνομίων τους καὶ νὰ ἐξελίσσονται σὲ μιὰ νέα κοινωνικὴ κάστα, τὴ γραφειοκρατία. Ἀντίθετα, πρέπει νὰ ἐργάζονται γιὰ νὰ βοηθήσουν τὶς μάζες νὰ παίξουν πλήρως τὸν ρόλο τους, δηλ. νὰ διαχειρίζονται προοδευτικὰ οἱ ἴδιες τὴν ὅλη κοινωνικὴ ζωή.

Ὁ πραγματικὸς στόχος μιᾶς κοινωνικῆς ἐπανάστασης δὲν εἶναι ν' ἀλλάξει μόνο τὶς σχέσεις ἰδιοκτησίας. Εἶναι ἐξ ἴσου ν' ἀλλάξει καὶ τὴν ποιότητα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, δηλαδὴ τὴν ὑπόσταση τοῦ ἀτόμου σὰν παραγωγοῦ καὶ πολίτη μέσα στὴν κοινωνία.

Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητο νὰ ληφθοῦνε, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, δραστικὰ μέτρα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή.

Τὰ μέτρα αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ἡ προοδευτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς κοινωνικῆς αὐτοδιαχείρησης σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Εἶναι μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἐξελικτικὴ πορεία ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει ἡ προετοιμασία γιὰ τὸ σοσιαλισμό, ποὺ

τὸν ἀντιλαμβανόμαστε σὰν τὴν ἀνάληψη τῆς διαχείρησης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τοὺς πολῖτες. Ἡ αὐτοδιαχείρηση εἶναι ἡ παιδαγωγικὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ ἡ παιδαγωγικὴ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ της. Τὴν μαθαίνει κανεὶς καὶ τὴν τελειοποιεῖ μόνο μὲ τὴν ἐφαρμογή της.

Πολλοὶ ὑποστηρίζουνε πὼς δῆθεν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αὐτοδιαχείρησης δὲν εἶναι ἄμεσα δυνατή, γιατὶ οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ πολίτες εἶναι ἀνώριμοι νὰ διαχειριστοῦν τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ ὅτι πρέπει νὰ προχωρίσουμε σταδιακά: σ' ἕνα πρῶτο στάδιο τὰ κόμματα, τὰ συνδικάτα, τὸ κράτος, ἐξασκοῦν τὴν ἐξουσία στὴ θέση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνῶ οἱ μᾶζες περιορίζονται σ' ἕνα κάποιο ἔλεγχο. Σ' ἕνα δεύτερο στάδιο οἱ μάζες «ἐκπαιδευμένες πιά, θὰ συμμετάσχουν στὴ διαχείρηση.

Ἡ παραπάνω ἐπιχειρηματολογία εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς γραφειοκρατικῆς παραμόρφωσης τῆς ἐργατικῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στὴν ἀποκρυστάλλωση μιᾶς γραφειοκρατίας ἱκανῆς νὰ γίνει, σιγὰ - σιγὰ παντοδύναμη.

Μὰ διευκολύνοντας τὴν γραφειοκρατικοποίηση, ἐμποδίζουμε τὴν ὁμαλὴ καὶ γρήγορη ἐξέλιξη ἀπὸ ἕνα κράτος ὅπου οἱ μάζες ἁπλῶς ἐλέγχουν σ' ἕνα κράτος ὅπου οἱ μάζες διαχειρίζονται. Ὁ κίνδυνος εἶναι ἔτσι πολὺ μεγάλος, ἂν ὄχι ἀναπόφευκτος, νὰ καταλήξουμε σ' ἕνα πολιτικὸ καθεστὼς ποὺ γίνεται ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο στὴν ἐφαρμογὴ τῆς αὐτοδιαχείρησης, ἔχοντας συνηθίσει νὰ ἀπομακρύνει τὶς μάζες ἀπὸ τὴν ἄμεση ἐξουσία καὶ νὰ τὶς ὑποκαθιστάει μὲ τὸ κράτος.

Γιατὶ ἡ αὐτοδιαχείρηση, ὁ πιὸ ἄμεσος, ὁ πιὸ ἐπίφοβος ἐχθρὸς τῆς γραφειοκρατίας, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἄρνησή της.

Ὅλη ἡ βαρβαρότητα τοῦ παρελθόντος τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ στηριζότανε στὴν ἐκμετάλλευση καὶ τὴν ὑποταγή, ἐξακολουθεῖ νὰ καθορίζει — συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα — τὴ συμπεριφορά μας καὶ αὐτὸ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν υἱοθέτηση τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἰδεολογίας.

Εἶναι ἔτσι ἀναπόφευχτη μιὰ ἀντίσταση στὸ ἀπάνθισμα νέων κοινωνικῶν σχέσεων ποὺ νὰ καταργοῦνε τὴν αὐταρχικότητα, τὴν ἱεράρχηση, τὶς ὑποτέλειες, ἀκόμα καὶ στὶς γραμμὲς ἐκείνων ποὺ θεωροῦνται ἐπαναστάτες καὶ σοσιαλιστές.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, ὁ ἀγῶνας γιὰ τὸ «αὐτοδιαχειριστικὸ σοσιαλισμό», θᾶναι μιὰ πορεία μακρόχρονη, μὰ ἀπόλυτα ἀναγκαία. Ὅσοι θεωροῦν πὼς ἀνήκουνε στὴν πρωτοπορεία, ἔχουν καθῆκον νὰ ἐργαστοῦν, ἔτσι ὥστε ἡ νέα «ἐξουσία» νὰ μὴν εἶναι συγκεντρωμένη στὰ χέρια μιᾶς κρατικῆς, κομματικῆς ἢ συνδικαλιστικῆς ἐλίτ, μὰ νᾶναι ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο διασκορπισμένη στὶς μᾶζες τῶν ἐργαζόμενων καὶ τῶν πολιτῶν. Ἔχουνε καθῆκον νὰ ἐνθαρρύνουν συστηματικὰ ὅλες τὶς πρωτοβουλίες, ὅλες τὶς δημιουργικὲς δραστηριότητες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὶς μᾶζες καὶ ποὺ μέσα τους ἐκφράζεται —λίγο - πολὺ συνειδητά— ἡ βαθειὰ ἐπιθυμία τῶν ἐργαζόμενων νὰ γίνουνε πραγματικοὶ δημιουργοὶ τῆς ἱστορίας τους, νὰ καθορίζουνε ἄμεσα οἱ ἴδιοι τὴν κοινωνική τους ζωή.

Μόνον ἔτσι θὰ φτάσουμε στὸ «σοσιαλισμὸ μὲ ἀνθρώπινο πρόσωπο», τὸν μόνο ποὺ πραγματικὰ ἀξίζει τὸν ἐπίπονο, μακρόχρονο, γεμᾶτο θυσίες, ἀγῶνα.

Μ. ΡΑΠΤΗΣ

Κριτική βιβλιογραφία

Ὁ Ἐργατικὸς Συνδικαλισμὸς στὴν Ἑλλάδα

«Ὁ Ἐργατικὸς Συνδικαλισμὸς στὴν Ἑλλάδα», τοῦ Ροσέτου Φακιόλα ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Παπαζήση» (Ἀθήνα 1978, σελ. 390).

Πρόκειται γιὰ σοβαρὴ προσπάθεια ἀνάλυσης καὶ παρουσίασης τοῦ ζητήματος τοῦ ἐργατικοῦ συνδικαλισμοῦ στὴ χώρα μας. Γραμμένη μὲ «ἀκαδημαϊκὸ» τρόπο καὶ μεγάλη ποικιλία στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τοῦ συνδικαλισμοῦ ἀπὸ τὴ γέννησή του μέχρι σήμερα, τὴν σημερινὴ διάρθρωσή του καθὼς καὶ τὸ διεθνὲς πλαίσιο, στὸ ὁποῖο κινήθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχή, εἶναι ἀναμφισβήτητα ἡ πιὸ σοβαρὴ καὶ τεκμηριωμένη ἐργασία, ἀπ' αὐτὲς τουλάχιστον ποὺ ἔχει στὴ διάθεσή του ὁ σημερινὸς ἀναγνώστης στὸν τομέα αὐτό.

Ἄλλο προσὸν τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ προσπάθεια κριτικῆς ἀνάλυσης τόσο τῶν βασικῶν ἐργατικῶν ἀγωνιστικῶν κινητοποιήσεων, ὅσο καὶ τοῦ συστήματος ὀργάνωσης τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος.

Ὡστόσο ἀκριβῶς αὐτὸς ὁ ἀκαδημαϊκός του χαρακτήρας ἀποτελεῖ ταυτόχρονα μιὰ ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες του καθὼς ὁ συγγραφέας δὲν ἐμβαθύνει στὶς πολιτικὲς προεκτάσεις τοῦ συνδικαλισμοῦ, καθὼς ἐπιμένει νὰ τὸν βλέπει σὰν κάτι τὸ ἀπομονωμένο ἀπὸ τὸ πολιτικὸ κίνημα.

Βέβαια σ' αὐτή του τὴ στάση τὸν ὁδηγεῖ ἡ «ρεφορμιστική» ἀντίληψη γιὰ τὸ ρόλο τῶν συνδικάτων, ἡ ἄρνησή του νὰ δεῖ τὸ συνδικαλισμὸ ὀργανικὰ δεμένο μὲ τὸ πολιτικὸ ἀριστερὸ κίνημα ποὺ δρώντας μέσα σ' αὐτόν, σεβόμενο ὅμως τὴν αὐτονομία του καὶ τὴν πλήρη ἐλευθερία ἔκφρασης σ' αὐτὸν ὅλων τῶν πολιτικῶν ρευμάτων, τὸν καθιστᾶ σημαντικὸ τομέα πολιτικῆς δράσης γιὰ τὴ νίκη τοῦ Σοσιαλισμοῦ, τοῦ βασισμένου στὴν αὐτοδιαχείριση. Ἡ πρακτικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τοῦ ἐκ τῶν ἄνω ἐλέγχου ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ παραδοσιακὲς ἀριστερὲς ὀργανώσεις διαφέρει κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ μοντέλλο ποὺ περιγράψαμε συνοπτικά, πράγμα ποὺ ἐπιβάλλει ἐπίσης βαθύτερη κριτικὴ ἀντιμετώπιση τῆς συνδικαλιστικῆς τους ταχτικῆς.

Τὰ βασικὰ αὐτὰ προβλήματα, ποὺ βάζει μιὰ θεώρηση τοῦ συνδικαλιστικοῦ ζητήματος, ἀπὸ μιὰ σκοπιὰ Ἐπαναστατική - Μαρξιστική, δὲν τὰ ἐξετάζει, καὶ οὔτε ἦταν δυνατὸ νὰ ἐξετάσει ὁ συγγραφέας ποὺ γράφει ἀπὸ μιὰ ἄλλη πολιτικὴ σκοπιά, καλυμένη ἀπὸ μιὰ προσπάθεια ἀκαδημαϊκῆς «ἀντικειμενικότητας».

Παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις μας αὐτές, θεωροῦμε τὸ βιβλίο ἐξαιρετικὰ χρήσιμο γιὰ ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὰ συνδικαλιστικὰ προβλήματα τοῦ τόπου μας μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑ ΤΟ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

ΔΙΜΗΝΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

«Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ»
Κεντρικὸ Ταχυδρομεῖο
Ταχ. Θυρὶς 674
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΓΚΟΡΝΑΣ
Κασομούλη 19, Τ.Τ. 411
ΑΘΗΝΑ

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΡΖΟΣ
Μεσολογγίου 16
Τηλ. 3611.372

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Ἑξάμηνη 60 δρχ.
Ἐτήσια 120 δρχ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» εἶναι ὄργανο δυνάμεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ποὺ τοποθετοῦνται γενικὰ στὸ χῶρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Μαρξισμοῦ.

Ποὔχουν δηλαδὴ ἕνα ξεκάθαρο ἀντιϊμπεριαλιστικό, ἀντικαπιταλιστικὸ καὶ ἀντιγραφειοκρατικὸ σοσιαλιστικὸ πρόγραμμα καὶ θεωροῦν ὅτι ὁ ἀπαραίτητος σοσιαλιστικὸς μετασχηματισμὸς τῆς Ἑλλάδας, καὶ κάθε χώρας, θἆναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀναπόφευκτης, σὲ μιὰ ὁρισμένη στιγμή, δυναμικῆς ἀναμέτρησης μὲ τὴν ἔνοπλη ἀντίσταση τῆς ἀντίδρασης, καὶ ἑπομένως ἀποτέλεσμα ἑνὸς ποιοτικοῦ πηδήματος, ἀπὸ μιὰ ἐξελιχτικὴ γιὰ ἕνα διάστημα πορεία στὴν νικηφόρα ὁλοκλήρωση τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐπιπλέον. δυνάμεων ποὺ θὰ χαράζουν μιὰ ὀρθὴ μεταβατικὴ ταχτικὴ τόσο ἀπέναντι στὸ ταξικὸ κίνημα τῆς χώρας, ὅσο καὶ γιὰ τὴ νικηφόρα ἔκβαση τῆς πορείας πρὸς τὴν Ἐπανάσταση, ἔξω ἀπὸ κάθε σεχταριστική, «μεσσιανικὴ» νοοτροπία καὶ πραχτική.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμὸ» ἀγωνίζεται γιὰ ἕνα Σοσιαλισμὸ βασιζόμενο στὴν αὐτοκυβέρνηση, τὴν αὐτοδιαχείρηση, τὴν αὐτοτέλεια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, σοσιαλισμὸ βασικὰ ἀντίθετο στὸ σχῆμα τοῦ γραφειοκρατικοῦ κρατικοῦ «Σοσιαλισμοῦ», ποὺ στηρίζεται στὴν οὐσιαστικὴ ἐξουσία τοῦ «Ἐργατικοῦ» Κράτους, τοῦ «Ἐπαναστατικοῦ» Κόμματος καὶ τῶν ἐντεταγμένων σ' αὐτὰ Συνδικατων.

Τὸ «Γιὰ τὸ Σοσιαλισμό» θὰ παραμείνει ὄργανο ἀνοικτὸ στὴν κριτικὴ ἔρευνα καὶ συζήτηση τῶν βασικῶν θεμάτων τοῦ σύγχρονου ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, δημοσιεύοντας κάθε σοβαρὴ συνεισφορὰ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπαναστατικὴ μαρξιστικὴ τάση, ὀργάνωση ἢ ἀγωνιστικὴ